

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
 Egy évre ..... 28 korona.
 Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
 4-hasábos peit sor egyszer 20 fillér,
 minden következőnél 16 fillér.

Ryiltár peit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Kedd, március 15.

Március 15.

Irta: *Lipsey Adám.*

Vérpezsgető, rügybontó szent tavasz,
 Diadalmas, szép Március, köszöntünk,
 Már zöld a pást, a hegy kőat még havaz,
 Ősz fejjel is ifjan ujong a lelkünk.
 Ó mert te nem vagy pusztán kikelet,
 Nemcsak az évszak-változást jelented:
 A Népszabadság véled született,
 Az Ember ércbilincseit leverted.

Szabad magyar nép, ez naptól vegyed
 Ujfent te számba dolgaiddnak sorját.
 Jövőd: jogod. Nem mint uri kegyet
 Koncul kapád, zsarnokid csak bitorlák.
 Ne korcsosítsd el őt, nemes fajod,
 Ne légy idegen csábok gyöngé bábja.
 Uj ezredéved bizton járhatod,
 Aldást hoz az szabad, boldog hazádra.

S ha mégis újra, egyszer, százszor is,
 Az elnyomás zord vak tele borul rád;
 Nem hullsz te szét, csak karhoz kart szoríts,
 Véd meg magad, mint a multtól tanulád.
 Nem forr egybe a lánc, mely széttörött,
 S csak gyöngé, romlott faj hanyatlík vissza
 Magyar szabadság, te napod örök,
 Fényét, hevét a végtelenség issza.

Ringasd, lengesd friss márciusi szél
 Szárnyadra bizott büszke lobogónkat.
 Suhogtoddan dicső emlék beszél,
 Szent hagyomány a „nagyserü napoknak.“
 Nem esküszünk. Néma fogadalom
 Dobbant ma minden magyar szívet össze:
 A négy folyó és a hármas halom
 Hona szabad, független mindörökre!

A fölforgatott város.

— Apróságok a vasárnapi ünnepélyről. —

*

Öt esztendőn keresztül nem érdekelte az emberek a politika, nem törődtek azzal, hogy a politikai berkekben miképen kalózkodnak a közélet üzletemberei. A publikum apatikus nyugalommal türe, hogy félrevezessék és egykedvűen hallgatta a politikai visszaélésekről szóló híreket:

— Bennünket nem érdekel a politika — mondták — foglalkozzanak vele azok, akik abból élnek.

És azok nem is kéretek magukat. Foglalkoztak a politikával és zsebre vették azt a hasznot, amit a publikum jóhiszeműsége, meg nem törődősége következtében össze tudtak harósolni. Azonban egyszerre megindult az áramlat, hogy fölborítsa az „új berendezkedést“. Justh Gyula, aki nem a politikából él, megsokallotta azt a temédek visezárlést, amit egykori párthívei jelszavak és üres frázisok hangoztatása közben elkövettek. Szétszaporított kemény öklével és a husos fazék köré telepedett hazafiak fölriadtak. Az így összeveszett negyvennyolcas tábor szerteszéledt s a lehetetlen helyzet megoldására, az országnak a teljes anyagi romlásból való kivezetésére más férfiak vállalkoztak. Megjelent a küzdőtéren az öt évig

Becsüljük meg ellenfeleinket.

Arad, március 14.

Az az óra, amely alatt Tisza István gróf aradi beszéde elhangzott, hétékig tartó gondolkodni, vitázni, megérteni és támadni valót adott a politika betüvetőinek és beszélőinek. A hallgatók agyát szinte elesigázták a súlyos igazságok, a jelentőségükben messze világító mondások, amelyek Tisza vaslogikájának sinein egymást követték. Szinte csak akkor sejtí az ember annak igazi mélységét, hatását, következtetéseit, mikor az emlékezet ajtaján visszatérnek, rendre elhaladnak a beszéd egyes részei. Amit a nemzetiségeknek Bécs felé való törekvéseiről mondott, az nem maradhat visszhang nélkül az osztrák politikában és a sajtóban. Döntő lépés elé szögezte a román főpapságot, amelynek e beszéd után határozni kell legközelebbi politikai magatartása fölött. A munkáskérdés, az állami szocializmus fölött való nyilatkozatai olyanok, hogy azokat a komoly munkás-sajtó nem fogadhatja a különben szokásos bunkófrázisokkal, s a munkásszervezetek is fontolóra fogják venni. A Justh-párttól mondott szavai súlyos igazságként hangzottak a függetlenségi párt e frakciója, s a felelősség nélküli politika embereinek sok gondot, csüröcsavaró igyekezetet fog okozni, hogy

a vádakkal szemben csak védekezni is tudjanak.

S a mig a beszéd más-más részei az országnak, a monarkianak különböző politikai köreit állásfoglalásra fogják készíteni, azok érdeklődését lekötik, — mi, a beszédnek első tanui, ennek a nagy szónoki műnek apró epizódjával, vele szinte össze se függő részletével foglalkozunk. Akkor történt ez, a mikor Tisza István gróf a Justh-párt eljárását bírálta, s a tüzebb vérű hallgatók abcugokba, „gyalázat“ és hasonló kitorésekre kezdtek. Tisza István ekkor egy percre elkedvetlenedve, szinte rendreutasi-tóan szólt:

— Ne tegyünk ilyet; az ilyen kifejezések nem viszik előbbre a dolgot és nem méltók hozzánk.

S ebben a pár szóban iskola volt; politikai iskola, a melyet — a mint Tisza beszédének későbbi részében mondta, — végig kell járni annak, a ki a politikába való beleszólásra érettnék tartja magát. Nehány szó, — s a legelső megtanulni valója a politika iskolájának: *megbecsülni az ellenfelet, tisztelni a magunkéval meg nem egyező véleményt.*

S történt ez egy utcai tüntetés után, amely a suhanc-izlés eszközeivel, nyelvöltögető módon akarta Tisza Istvánt, Tisza fogadtatását, az aradi nemzeti munkapárt szervezkedését, vagy ók tudják jobban, hogy mit, — lekisebbíteni, méltóságától megfosztani. Igen erőltetett dolog lenne, ha valaki az „ifjúmunkások“ és egyéb

remetékedő Tisza István gróf, aki most járja be az országot, hogy fölírassa a télen tunyaságból a polgárságot.

Körutjában vasárnap Aradra érkezett. A tunyaságból már az a hír is fölírta az embereket, hogy ő idejön. Kora délelőtt rengeteg ember gyülekezett az utcákon. De nemcsak az utcákra jutott publikum, hanem az erkélyekre, sőt a háztetőkre is. (Kányáné, a Városi sörcsarnok tulajdonosnője a sörcsarnok tetejéről nézte kényelmesen az izgalmas eseményeket) Az utcán persze tömérdek volt a csöcselék, amely mulatságnak tekintette azt, hogy záptojással tüntessen ama férfi ellen, akinek nagyságát a mob tyukeszse föl nem érheti. A záptojásokat és a göröngyöket, amelyeket Tisza kocsija felé röpítettek az éretlen csoportok, elenyésző jelenségnek kell tekinteni a hódolat ama virágszájai mellett, amiket előkelő aradi urhölgyek az erkélyekről szórtak a vezér útjára. Tisza gróf nagyságát bizonyítja az, hogy a tömeg őt megdobálja.

— Én nem az utca politikus vagyok, — mondta — hanem az értelmiség.

S ezt olyan büszke öntudattal jelentette ki, amilyent csak Tisza István egyénisége nyújthat. Igen, az intelligencia vezére ő, akinek nemcsak a politikai nagysága, hanem személyi tulajdonai is bámulatot követelnek. A bátorsága csodálatra méltó. Ezernyi tömeg között gyalog halad és a kődobál-

sok közepette nem engedi meg, hogy rendőrök kövessék kocsiját.

A munkapárt nagygyűlése után például kijelentette Tisza, hogy feltétlenül gyalog teszi meg az utat házigazdója, Urbán Iván lakásáig, ahova teára volt hivatalos.

— Kegyelmes uram, nagy tömeg áll a kaju előtt és ha már gyalog akarsz menni minden áron, akkor távozzunk a hátsó kapun, — szólt Urbán Iván.

— Uraim — mondotta, környezetéhez fordulva Tisza, — a délelőtti tüntetés is nagyobb volt, mint reméltem. De ha most még nagyobb arányokat öltene, akkor sem hátrálnék meg. Nem pályázom csak tapsokra és éljenekre, mint Kossuth és Apponyi.

Ez is rendkívül jellemző a személyes bátorságára. Tisza István gróf az aradi munkapárt szervezőbizottságának kíséretében vonult fel a szállóbeli lakására, amikor délben megérkezett. Braun Gusztáv üdvözölte őt a lépcső feljára és ekkor elköszönt a kiváló vendégét lakosztályához.

Tisza az ablakhoz lépett, lenézett az utcára és mikor a tömeg megpillantotta, hatalmas eljézés tört ki.

— Mi történt a feleségemmel? — szólt Tisza, — hol van, nem esett-e valami baja?

kiskorúak cselekvéseit Arad közvéleményének akarná szerepeltetni; anyyira lehetetlen szándék, hogy ezzel vitázni se kell. De ha mégis lettek volna, akik ebben a gyerkőc-mulatásban gyönyörűséget, lelki élvezetet találtak volna, — hát azokat érhetne legjobban a Tisza István gróf szava, aki még a komolyakat is óvta a legszelidebb formában megnyilatkozó türelmetlenségtől. Értsék meg belőle a tüntetés érzelmi barátai, hogy mit jelent most már az ő cselekvésük.

A harcra induló aradi nemzeti munkapárt nemcsak Tisza programját veszi telkébe, de követni akarja őt jelleme egyenességében is, s hasonló akar lenni az ő férfiaságához, céltudatosságához. Apró ingerkedések, vad támadások, nem téríthetik el attól az elvtől, hogy a harcban egyenes, gyűlöletet, személyi tekinteteket kerülő maradjon. Magyarországon, igaz, eddig nehéz volt mindezek nélkül politikai küzdelmet elképzelni. Tisza István aradi beszédében rámutatott ennek a módjára is.

— *Ellenfeleinket nem legázolni akarjuk, hanem meggyőzni.*

Az aradi nemzeti munkapártban komoly emberek vannak, akikben ép úgy nincs hiba a meggyőzés erejének, mint a mennyire nélkülözik a durvaságra, olcsó hatásokra és — mondjuk ki, — a záptojások mögötti lesben állásra való hajlandóságot. Ezzel a szándékkal megyünk előre s a küzdőket ép annak tudata tesz erőssé, hogy a győzelmet elérik a nélkül is, hogy botrányhajhászásra, piszkolódásra, sárdobálásra szükségük lenne.

Küzdjünk, de becsüljük meg ellenfeleinket!

Feloszlott választógyűlés. Níaváról jelentik: A tót nemzetiségiek szombaton minden bejelentés nélkül választógyűlést tartottak, amelyet azonban feloszlattak; szerdára jelölő értekezlet engedélyezését kérték a nemzetiségiek, amit a hatóság engedélyezett.

— A kegyelmes asszony Urbán főispán néjével, annak lakására hajlatott; nem történt semmi incidens, — felelték a kíséret tagjai.

Majd a tüntetésről beszélgetett, Nesnera elmondotta, hogy őt egy köhajtás érte. Tisza sajnálatát fejezte ki, majd így szólt.

— Ha jövőre nagyobb arányokat öltenek a tüntetések, akkor előveszem az én régi, még 1904-ből való receptemet. Gyalog kell megtenni az utat. A tömeg a gyalog embert nem bántja, csak azt, aki hintón jár.

Azt már megirtuk, hogy Urbánnál ebédelt Tisza. Ebéd után a főispán bemutatta a vendégének az ő legnagyobb büszkeségét: két gyönyörű unokáját.

Az apróságok kezét fogtak Tiszával, aki térdeire vette a gyermekeket.

— Ne fiam, szól az egyikhez, — nem tüntetél a Tisza bácsi ellen.

— Nem, — felelte ijedten a gyermek.

— Záptojást se dobáltál reám.

— Nem, — de ennél a feleletnél már pityeregni kezdett a gyerek.

— De abougot csak kiabáltál?!

— Én nem kiabáltam semmit, — szóló pityeregve a fiúcska.

— Akkor nem is vagy jó hazafi, — szóló

TISZA ISTVÁN ARADON.

A vasárnapi események.

Tartalomban és színekben gazdagabb, külsőségeiben és jelentőségében érdekesebb és értékesebb politikai ünnepnapja már hosszú idők óta nem volt Arad városának, mint a tegnapi ünnep. Az aradi nemzeti munkapárt impozáns alakulógyűlése és e gyűlés keretében Tisza István grófnak, a mai politikai helyzet legkimagaslóbb alakjának hatalmas beszéde nem egy városnak, nem egy pártnak, hanem egy országnak sőt egyes vonatkozásaiban még ennél is nagyobb területeknek, a monarchia nemzetiségének és nemzetiségeinek jelentős eseménye.

Ami e nagyfontosságú eseménynek részleteit és külsőségeit illeti, azokat a napi krónika hűségével az alábbi tudósításban teljes részletességgel megtalálja az olvasó. Kezdődött a nap egy zajos, előre előkészített tüntetéssel, melyben jórészt a vásári népség, az u'cai mob akarta megmutatni Tisza Istvánnak, hogy ha egyébre, de rendzavarásra mindenesetre számítható. Komoly politikai elemek nem is vettek részt a szitkokkal és záptojásokkal körített, többszörös rendőri beavatkozást igénylő izléstelenségekben és ez a körülmény bizonyára kedvező jel mindazoknak, akik a megindult küzdelmet méltó és lojális fegyverekkel akarják végigharcolni. Példát adott erre Tisza István öt-negyedórás beszéde, melynél finomabb, tartalmasabb, meggyőzőbb és érdekesebb beszédet a közelmúlt politikai életben alig találunk. Felölelte ez a beszéd nemcsak a pillanatnyi helyzet szükségességeit, de megmutatta utját a nemzetiségi és szociális kérdés helyes megoldásának is. *Ünnepélyes felhívás* volt ez úgy a nemzetiségiekhez, mint a munkásokhoz és következményei bizonyára hamarosan mutatkozni fognak.

Tisza beszédét az aradi nemzeti munkapárt megalakulása követte. Elnökök lettek *Andrényi Károly, Nesnera Aladár* és

mosolyogva Tisza a megijedt gyermeknek. Azután ezt mondta:

— Na ne sirj fiam, *nem vagy te ellenzéki vezér.*

*

Délután tudvalevőleg Urbánhoz gyalogolt Tisza néhány párthívével. *Berecz kapitány* rendőrt adott melléje, de a vezér mosolyogva mondta:

— Kérem, nem loptam én, nem raboltam, hogy folyton rendőrökkel kísértet a kapitány ur. Küldje az ördögbe a legényeit!

Végül föl kell még jegyezni azt, amit legelőször kellett volna elmondanunk. Reggel, Arad felé utazva, vidám beszélgetés közben szóba kerültek a várható tüntetések. Tisza István szokott humorával kezelte a témát.

— Egy jó gondolatom volt, mondotta, de erről is megfeledeztem. Minden oldalról kérdő tekintetek.

— Az esernyőmet kellett volna elhoznom, — mondotta Tisza István gróf s azt is otthon felejtettem.

Lévay István báró különösen a kegyelmes asszonyt féltette a tüntetések kellemetlenségeitől.

— Én nem törődöm vele, — mondotta Tisza Istvánné grófné, — én a fiamhoz megyek.

Amire Lévay báró ezt felelte:

— Nos, akkor nincs baj, akkor kegyelmes asszonyom katonai őrizet alatt lesz.

Neuman Adolf. Az alakuló gyűlés után, melyen majdnem másfélezer ember volt jelen a Fehér-Kereszt zsufolásig megtöltött disztermében, bankett volt, melyen az aradi párt tagjain kívül Tisza István és a fővárosi vendégek is részt vettek, akik az esti vonattal Budapestre utaztak vissza.

Mindez eseményekről itt következik részletes beszámolónk:

Amíg a vezér megérkezett.

— *A katonaság felvonulása.* —

Tizenegy óra. Gyönyörű verőfényes vasár- és vasárnap, mely az aradi korzó sétáló közönségét akkor is az utcára csalná, ha ez a március 13-ika nem lenne nevezetes dátum.

A változás mindössze annyi, hogy ebben az időben ékesítettek fel több balkont színes perzsaszőnyegekkel, s azokra szép aradi hölgyek könyökölnék végig, nézni Tisza István bevonulását. Dél előtt 11 órakor még sétáltak, csevegték és örültek a meleg napsugárnak, mely egy hét óta oly fukarul rideg és hideg volt. Tizenegy óra után azonban egyszerre megváltozott a helyzet.

A Szabadság-tér felől trombitaszó hallatszik, melyet egy század katona ütemes lépése vált fel. A 33-as bakák nyolcadik százada *Röszler* százados vezénylete alatt masírozik végig a főúton. A Városi Kávéház és a Fehér Kereszt között csoportokba verődött nép, mely addig az ott gyülekező magán fogatok remek lovait bámulta meg, hirtelen széles utat nyit a felvonuló századnak.

A publikum meglepődött a katonai készülség láttára. Azt hitte, hogy a rendőrség talán valami véres merénylettől tart. A félelem felesleges volt, mert a katonák bevonultak a városháza udvarára és ott diskurálgattak este tizig. Dolguk nem akadt, csak az időjárást szidták estefelé, mert hűvösre vált és a köpenyeg odahaza lógott.

Greén Nándor tb. főkapitány munkatársunk előtt kijelentette, hogy azért kellett katonai segítség mert a rendőrségi szolgálat beosztásánál kitűnt, hogy a vásár teljesen őrizetlen maradt. A rendőrséget annyira szétosztották oly sok felé volt igénybe véve, hogy a vásárosok árujának megőrzésére nem maradt ember.

— Sok ezer koronát érő portéka fekszik a főúton mondotta a főkapitány, és senki sem vállalhat azért felelősséget, hogy egy tüntetés közben a lopásra mindig készen álló elemek nem esnek-e neki a bódéknak, sátraknak és fosztogatni kezdenek. Erre az eshetőségre gondolni kötelességünk volt és ezért kellett a katonaság.

Féltizenkettőkor *Hauslich* Dávid őrnagy vezénylete alatt felvonult ismét egy század gyalogos. Ez is a városháza udvarán helyezkedett el és az őrnagy a félzászlóalj felett átvette a vezényletet. A tisztek a rendőrtiszti ügyeletes szobába vonultak, a legénység pedig estefelé a rendőrlégénység lak-tanyájában huzodott meg.

Tizenegy óra után néhány perccel a városházáról felvonult az a rendőrségi kirendeltség, mely a Deák Ferenc-és Zrinyi-utcák közötti teret zárta el a közönség előtt. Negyven rendőr helyezkedett el a téren. A Deák Ferenc-utcánál *Scepkovszky* Teofil rendőrhadnagy, a Zrinyi-utcánál *Vozáb* József rendőrségédítiszt intézkedtek *Moldován* Ödön rendőrhadnagy parancsnoksága alatt.

A mindjobban gyülekező közönség a rendőrkordon két oldalán továbbá a városi kávéház rá-osozata által alkotott korlát mögött tömörült. Tizenkét órára körülbelül ezer ember helyezkedett el ezen a tájon.

A közúti közlekedés eszközei, autobus, lóvonat fél tizenkettőig zavartalanul bonyolították le a forgalmat az útvonal megszakítása nélkül. Háromnegyed tizenkettőkor a kocsiközlekedést a rendőrség beszüntette. A kordonon kívül állottak meg a kocsik, amiből később aztán baj is keletkezett. Mikor a delet harangozták egyszerre megszűnt a forgalom.

Minél jobban közelgett a gyorsvonat érkezésének ideje, annál szebb és tarkább lett az utca külső képe. A fellobogózt házak ablakainál, szép asszonyok, leányok fiatal emberek társaságában tanyáztak s megteltek az erkélyek is kíváncsiakkal. A Fehér Kereszt előtti téren egyre növekedett a sokaság. A kordonon belül, a jelvénynyel ellátott hírlapírókon kívül senkinek sem szabadott tartózkodnia. A rendőrség tulszigorúan betartotta a parancsokat, és még a Szabadságtérre igyekezőket sem engedte átvonulni, hanem kerülésre utasította. Kivételt senkivel sem tett. Mikor a tömeg látta, hogy *Dálnoky Nagy Lajos* alispánnak is megmagyarázta *Scepkovszky* rendőrhadnagy, hogy az „átjárás tilos”, néhány éljen is elhangzott az osztó igazság eme megnyilvánulására.

Az utazás és megérkezés.

(Tisza és kísérete.)

Tisza István gróf nejével és nagyobb kísérettel vasárnap reggel 6 óra 55 perckor Aradra utazott, a nemzeti munkapárt alakuló gyűlésére. Kíséretében voltak: *Babó Lajos*, *Balla Gyula*, *Beniczki Ádám*, *Beöthy Pál*, *Berczelly Gyula*, *Bohus Zsigmond báró*, *Dány József*, *Rosner Ervin báró*, *Dániel Tibor báró*, *Darvay Fülöp dr.*, *Degenfeld Imre gróf*, *Falk László*, *Farkas Zoltán*, *Ferenczy Elek*, *Gerliczy Ferenc báró*, *Gerich Jenő*, *Giczey Sámuel*, *dabasi Halász Zsigmond*, *Haydin Imre*, *Herczeg Ferenc*, *Károlyi Imre gróf*, *Kaucz Gyula dr.*, *Kiss Ernő*, *Kovács Sebestyén Endre*, *László Mihály*, *Lator Sándor dr.*, *Lévay Lajos báró*, *Lónyay Géza*, *Odescalchi Géza herceg*, *Pap Samu dr.*, *Reck Géza*, *Reiner János dr.*, *Pescha Miklós*, *Sacher Lipót dr.*, *Sándor János*, *Sárközi Aurél*, *Solymsi Lajos báró*, *Tóth Kálmán dr.*, *Wiegl János* és *Zmertych Iván*. Gyomától Kurticsig Károlyi Gyula gróf is együtt utazott a társasággal és hosszasan társalgott Tisza István gróffal.

A gyomai állomáson, ahol *Károlyi Gyula gróf* és *Hámory László dr.* csatlakoztak a társasághoz, a gyomai szociálisták egy kis izeltővel szolgálták az Aradon várható tüntetésekhez. Mintegy 8-an, 10-en lehettek a gyomai állomáson várakozó 30—40 főnyi közönség sorából. Ezek is, helybeliek állítása szerint, nagyobbrészt *Kner Izidor* nyomdájának a személyzetéből kerültek ki, azonfelül még néhány földmivelő társult hozzájuk. Ezek élénken éltették az általános választói jogot és abcugolták Tisza István grófit. Közben azonban tüntető éljenzés is hangzott. Néhány pernyi várakozás után a vonat tova robogott. Az ut többi részén incidens nem fordult elő.

(A vasutnál.)

Amíg a vonat Arad felé robogott, addig a vasúti állomás környékét példás rendben tartotta a rendőrség. A főutba torkoló kis utcákba szorította a tömeget s a bejáratot lovasrendőrökkel záratta el. Az állomás előtt lévő térség természetesen rendkívül mozgalmas volt. A tömeget autbuszok és lovasúti kocsik szállították be a városból, de amikor a kíváncsiak látták, hogy már rengeteg nép ácsorog a térségen, megfordultak és befelé baktattak.

— Nem érdemes itt maradni — mondták — hiszen itt úgy se lesz semmi. Majd oda-

bent, a bevonulásnál láthatunk eleget, ott lesz a nagy komédia!

Ugyanígy gondolkozott *Delli Lajos* és *Beregi Sándor* a színház két tagja, akik pedig rengeteg erőfeszítéssel tudtak belépő jegyet szerezni a vasúti állomáshoz s amikor már megvolt a jegyük, ott hagyták az állomást.

Greén Nándor tb. főkapitány nagy nyugalommal végezte az intézkedést a vasúti állomás előtt. Nem győzte megadni a fölvilágosításokat a kérdezősködőknek.

— Igaz, hogy *Sarlot* Domokos főkapitány súlyosan megbetegedett?

— Dehogy — mondta *Greén* — ő nagyon vérmes ember s az izgatottságtól szélütés érte a nyelvét. Lefeküdt, de pár nap múlva teljesen egészséges lesz.

Közben egy hosszú, sovány részeg munkás tulságosan hangos kifejezést adott abbéli érzelmének, hogy nem szimpatizál az uri osztályal. A vélemény nyilvánítás eme fajtáját utcai botránynak nevezik rendőr-nyelven s ezért négy markos rendőr hamarosan beszállította a szeszes politikust az őrszobába. Utközben majd fellöktek egy békés vászon-utazót, aki a hordárokkal alkudozott, hogy melyik teszi föl a mintás koffert olcsóbban. Amikor a rendőrök megtaszították, dühösen kiáltozta:

— Hogy a fene egye meg ezt a politikát!

Miközben a kocsirendezés nagy buzgalommal sürgött-forgott és kiadta az utasítást a fehér karszallagos bérkocsisoknak, berobogott a déli gyors, rajta Tisza, meg érette rajongó gárdája.

Amikor a vonat az állomásra berobogott, a pályaudvar külső részéből, ahol az utca népe nagy tömegekben sorakozott, abcug kiálltások harsantak fel. Az abcugolást azonban csakhamar tulharsogta a pályaudvart megtöltő ezernyi intelligens község lelkes éljenzése, amelynek csillapultával *Nesnera Aladár* főigazgató a következő szavakkal üdvözölte Tisza István grófit:

— Kegyelmes Uram! Az aradi nemzeti munkapárt szervező-bizottsága nevében üdvözölöm Nagyméltóságodat, midőn pártunk alakuló gyűlésének fényét emelni, körünkbe érkezett. Minden törekvésünkkel azon leszünk, hogy itt tartózkodását kedvessé tegyük, hogy közöttünk jól érezze magát. Isten hozta, Isten éltesse!

Lelkes éljenzés visszhangzott az üdvözlő szavakra. Tisza István gróf ezeket válaszolta:

— Igen tisztelt Uram! Nagyon köszönöm a megtisztelő fogadtatást, amelyben részesítettek. Mint régi jó ismerősök — megengedik, hogy ezt mondjam: — mint barátja e városnak jövök ide. (Éljenzés.) Jártam itt sokszor azért, hogy polgári munkából vegyem ki részemet. Most eljöttem, hogy hazafiúi kötelességet teljesítsek Önökkel együtt. Kérem, fogadjanak azzal a baráti jóindulattal, amellyel én jöttem. (Lelkes éljenzés.)

Ezután Tisza *Nesnerával* *Vajda Zsigmond* négyes fogatára ült.

(Bevonulás tüntetéssel.)

Eleinte lépésben ment Tisza gróf fogata, s a viaduktig senki se tüntetett ellene. Egyszerre csak valamelyik mellékutcaából a rendőri kordont áttörve elsügrött egy parasztaasszony (beszélőképeességéről ítélve kofa lehet) és elkezdett orditozni eszeveszetten:

— Le a császárral!

— Ki kell irtani valamennyit!

— Ezek hozzák a veszedelmet!

Igy szónokolt a kofaasszony, nekivörösödött dühvel, valószínűleg, mert a vásárja nem sikerült úgy, mint remélte. Az ezzel megindi-

tott tüntetés aztán folyton növekedett. A Béla-téri hintás legények vezetésével suhancokból, jobbára iparosinasokból és külvárosi paraszt napszámokból álló tömeg rohant a bevonuló kocsik felé, amelyeket kövekkel és tojásokkal megdobáltak. Egy rög a Tisza mellett ülő *Nesnera Aladár* vállát is érte. A rendőrök hátra akarták szorítani a folyton fütyülő és abcugot ordító csapatokat, amelyek csak a lovasrendőrök vágatásától riadtak kissé vissza. A tüntetés a Boros Béni-tér kezdetén megakadt. Ott *Greén* főkapitány felállott a kocsijában és sápadtan, izgatottan gesztikulálva mutogatta a lovasrendőröknek:

— Ide lovagoljanak; a kegyelmes ur kocsiját kísérik!

Ekkor 7 lovasrendőr körülkerítette Tisza négyesfogatát és úgy védelmezték a csöcselék inzultusa ellen. Amikor Tisza észrevette ezt, kissé haragosan szólt oda a lovasok vezetőjének:

— Kérem, engem fölösleges védelmezni. Menjenek csak hátrább!

Es a lovasrendőrök szófogadva hátrább ugrattak. Hátral tényleg nagyobb szükség is volt a védelemre. A mulatságra vágyó utcai nép ugyanis minden kocsiiban grófokat vélt fölfedezni és veszettül köpdösött feléjük. Így aztán kijutott az inzultusból a kötelességüket teljesítő fáradt újságíróknak is. Az utolsó kocsiiban jámbor kereskedelmi utazók ültek, a kik friss tavaszi portékát hoztak Aradra.

— Pfuj, gaz grófok! — kiáltozták feléjük a tüntető napszámok és egyiket másikat le is köpték. Az utazók kedélyesen fogták föl a helyzetet.

— Ezért dupla napidíjat fogok kérni a cégemtől — mondotta az egyik.

Közben Tisza kocsija a Boros Béni-tér közepéig jutott. A huszárönkéntesek Boros Béni-tér 7. számú házában lévő panziójának erkélyéről néhány huszárönkéntes mélyen kihajolva éljenzte a grófit, akinek a fia tudvalevőleg most az ő bjtársuk. Néhány házzal odébb a földiszitett erkélyekről ismert uriaszasszonyok kendőket lobogtattak, virágokat dobáltak és lelkesen kiáltoztak:

— Éljen Tisza Pista!

A föllobogózt soron tovább robogott a kocsij. Itt ismét vad kiáltozás hallatszott. Itt már voltak a tüntetők között jó kabátosok is, akik ugyan nem függetlenségiek, nem is szociálisták, hanem haszonpártiak; ők azt fájlalták, hogy nem juthattak be a Tiszát ünneplő előkelőségek nagy sokaságába. (Hogy ez nem sikerült, az persze nem rajtuk mulott.)

A *Kossuth-szobor* környékén rengeteg ember tolongott. A szobor mellékalakjait vásári közönség szállotta meg, s akiket a rendőrök hátraszorítottak, azok a szobor talapzatát lepték el. Ettől kezdve a Fehér Keresztig folytonos zaj között robogott Tisza és kísérete. A tüntetők sorában voltak függetlenségi párti választók is, akik azonban megelégedtek ilyen kiáltozásokkal:

— Le a császár emberével!

— Bécsi lakáj. Abcug a jegfosztó!

Ezek a függetlenségiek e tüntetésen kívül mást nem követtek el s a kö- meg a tojásdobálók csak az éretlen napszámshadból meg a röhögő gyerekesordából kerültek ki.

A Fehér Keresztnél, s különösen a Deák Ferenc-utcában történt tüntetés következtében néhány engedetlen alakot letartóztattak, mert a rendőröknek ellenszegültek.

Amikor Tisza István fél egykor a Fehér Keresztből a Weitzer János- s Kőlcsey-utcán át Urbán Ivánhoz hajtott ebédelni, a tüntetés nagy erővel ismétlődött meg s a kocsija után

köveket dobáltak. Itt a lovasrendőröknek erős munkájuk volt, mert a tömeg makacsul követte Tisza fogatát.

A tüntetők egy része azután a Központi szálló elé vonult, mert tudták, hogy a vendégek oda mentek ebédelni.

— Le a császár katonáival! — ordította az éretlen suhanchad és tojásokat dobált a szálló bejáratához. Itt sek parasztasszony is résztvett a tüntetésben.

A tömeg, amikor látta, hogy a vihogására nem reagálnak, csöndben széteszt, a bennt-lévők pedig pompásan megebédeltek.

Az alakuló gyűlés.

— Tisza István gróf beszéde. —

Délután pontban 3 órakor kezdődött az aradi nemzeti munkapártnak gyűlése a Fehér Kereszt szálló nagytermében. A terem zsúfolásig megtelt közönséggel, noha csak belépőjegyekkel lehetett belépni. Jó másfélszer ember szorongott a teremben. Érdekes, hogy egész sereg munkás hamisított belépőjeggyel akart belépni. Arra hivatkoztak, hogy Fábry Sándor az arad-csanádi vasutak vezérigazgatója osztotta ki köztük a jegyeket. A rendezőség azonnal személyesen érintkezésbe lépett a vezérigazgatóval, aki kijelentette, hogy senkinek sem adott belépőjegyet. Ilyenformán csakhamar kiderült a visszaélés és a nyilván rendbontási szándékkal a terembe törekvő munkásokat nem bocsájtották be. Néhány perccel 3 óra előtt megjelentek a teremben Tisza István gróf kíséretének egyes tagjai, ezek között Herczeg Ferenc is, akit a közönség lelkesen megéljenzett. A pontban 3 órakor érkező Tisza István grófot az egybegyűlték percekig tartó, orkányszerű éljenzéssel és tapsviharral fogadták. Az emelvényen Tisza István gróf kíséretének tagjai, továbbá a városi és vidéki küldöttségek vezetői foglaltak helyet, ott voltak természetesen az aradi párt vezetői.

A gyűlésen a sajtó is nagyszámban képviselve volt, számos fővárosi lap elküldötte tudósítóját, a *Tribunának* is megjelent két munkatársa. A gyűlés egyetlen női hallgatója szintén tudósítói minőségben volt jelen. *Wilhelm Szidónia*, a *Nő és Társadalom* című lapnak a tudósítója. A gyűlés után az aradi feminista egyesület képviselői nyomtatványokat osztogattak, amelyekben a politikusokat a nők választójogának pártolására hívták fel.

(A megnyitó.)

Nesnera Aladár fa és fémipari iskolai igazgató a következő szavakkal nyitotta meg a gyűlést:

— Tisztelt polgártársaim! Az aradi nemzeti munkapárt szervező bizottsága engem bizott meg azzal, hogy a felhívó szavunkra idecsereglett tisztelt polgártársaimat üdvözöljem. (Éljenzés.) Ezzel a szervezőbizottságnak munkája befejezést is nyert, csak arra kérem önöket, hogy ennek az alakuló gyűlésnek vezetésére elnököt választani sziveskedjenek (Felkiáltások: Éljen Nesnera.) Köszönöm a szives bizalmukat, az elnöki széket elfoglalom, az ülést megnyitom és a jegyzőkönyvnek a vezetésére Párec Béla dr. urat kérem fel. Mint a gyűlés megválasztott elnöke lelkes szavakkal üdvözli Tisza István grófot. (Hosszas éljenzés.) és a vele jött illusztris társaságot. Midőn a szabadelvű párt az aktív politikai szereplés teréről visszalépett — ugymond, — azt hittük, hogy a kormányra jutott 48-as pártnak első teendője a nagy nemzeti ideálok megvalósítása lesz. De ezeket az ideálokat a hatalom birhatása kedvéért fokról-fokra feladták. (Ugy van.) Alig négy évi kormányzás után teljesen letörték. A nemzet csak egy szóra vár, a szó megjött Tisza István gróf ajakáról. (Élénk éljenzés), aki a nemzetet új párt alakítására hívta fel, hogy egybegyűjtse mindazokat, kik nem elérhetetlen célokat tűznek maguk elé, hanem a nemzet javáért, igazsáért, haladásáért és boldogulásáért akarnak

munkálni. Ez a nemzeti munkapárt. Indítványozza a nemzeti munkapárthoz való csatlakozást. (Élénk felkiáltások: Elfogadjuk!) Ezután felkéri Tisza István grófot a nemzeti munkapárt programjának ismertetésére.

Tisza István beszél.

Gróf Tisza István, akit felállásakor ismét percekig tartó éljenriadal fogadott, a következő beszédet mondotta:

Tisztelt Uraim! Amidőn megtisztelő felhívásuknak engedve felszólalok, hogy lehető rövidséggel elmondjam nézeteimet azokról a teendőkről és kötelességekről, amelyeket az ország jelen helyzete szab élénk, felmentve érzem magamat az alól, hogy ismételve hosszabbban terjeszkedjem ki a jelen kialakulás előzményeinek ecsetelésére, a jelen kialakulás igazolására. Felesleges az előzmények ecsetelését ismételnem, hiszen azok ismételt nyilatkozatokból már teljes világossággal állhatnak az ország választóközönsége előtt és felmentve érzem magamat e kialakulás, a nemzeti munkapárt vállalkozásának igazolásától is, mert hiszen megtaláljuk e vállalkozás igazolását magának az országnak magatartásában és hazafiúi örömmel tehetem hozzá, igazán pártkülönbség nélkül, minden komolyan gondolkodó, minden hazafiúi kötelességérzettel áthatott magyar embernek magatartásában. (Ugy van!)

(A kormány feladata.)

Hiszzen nehéz helyzetben, rendkívüli helyzetben vette a jelen kormány az ország gyep-lőjét kezébe. Törvényenkívüli állapotban, amelyet azonnal nem lehetett megszüntetnie. Hónapok telnek el, mielőtt az ország ügyeit a rendes mederbe terelhetnék. Ezen hónapok alatt egész sorozatát kell a rendkívüli intézkedéseknek megtennie, olyan intézkedéseknek, amelyek bizonyára a legnagyobb recensust keltették volna az országban, a legélesebb támadásokat idézték volna fel, hogy ha át nem hatott volna mindenkit az a meggyőződés, hogy ezekre a rendkívüli intézkedésekre az ország rendkívüli helyzeténél fogva feltétlenül szükség van és hogy ebben az első feladat, amely elé nem szabad senkinek akadályokat gördítenie, az, hogy ebből a caoszból, ebből a tehetetlen vergődésből a munkára képes, alkotmányos élet rendes kerékvágásába vezessük vissza a nemzetet. (Élénk felkiáltások: Igaz! Ugy van!) És ez a hazafias gondolkodás jellemzi, pártkülönbség nélkül, az ország politikusaiknak túlnyomó nagy részét is. Mert hiszen, hogy ha meghallgatjuk azon ellenzéki nyilatkozatok nagy részét is, amelyek elhangzanak, azokból is az a becsületes törekvés látszik, hogy találjuk meg a kibontakozásnak alapjait, találjuk meg oly módon, amely ismét helyre állítja a nemzet és királya közötti teljes bizalmat. (Igaz! Ugy van!) Éppen ma egy hete annak, hogy azon észrevételeknek adtam kifejezést, miszerint tulajdonképpen a gyakorlati politika terén ma Magyarországon mindenki 67-es politikát követ. (Ugy van!) És ugyanakkor hangzottak el jele-tőségteljes nyilatkozatok Czepléden, amelyek teljes igazolását szolgáltatták ennek a nyilatkozatomnak. (Ugy van!) Mert hiszen az igaz, hogy a Kossuth-párt érdemes vezére kétféle programról beszélt Czepléden, t. i. az ő ideális programjáról és az ő kormányzati munkaprogramjáról. De hát bocsásson meg nekem Czepléd város érdemes képviselője, ez többé kevésbé ártatlan játék a szavakkal. (Ugy van!)

(Válasz Kossuthéknak.)

M-rt komoly politikusként, komoly programja egyetlen egy lehet csak. Az a program, amelyet kormányzati munkaprogramnak tud is tenni, akar is tenni, tartozik is tenni. abban a pillanatban, amint a kormányzás előfeltételével, a többség bizalmával rendelkezik. (Ugy van!) És ha itt mi kétféle programról beszélünk, odaállítjuk egyfelől azt a kormányzati munkaprogramot, amely magában foglalja mindazon gyakorlati célokat és törekvéseket, amelyeket megvalósíthatóknak tartunk, és azután ezenkívül mink odafestünk egy szép képet a falra és kápráztatjuk a választóközönség szemét egy másik u. n. ideális programmal, hát engedelmet kérek ez című fel-feldiszítésre alkalmas sallang lehet, de egyébként ezen ideális programban foglalt jelszavakat, üres jelszavaknál tartani nem lehet. (Ugy

van!) Csak az a meggyőződés politikai elv, amely meggyőződést tettekre tudunk felváltani. (Ugy van!) Minden más lehet pium desiderium, lehet jámbor óhajlás, lehet óhajlás, aminek nagyon örülnénk, hogyha megvalósíthatóknak találánk, (Ugy van!) de politikai elv, politikai küzdelmek célja és tárgya, politikai törekvéseknek szentesítő eszköze csak az lehet, amit megvalósításra alkalmasnak, megérettnek, megvalósításra képesnek tartunk. (Ugy van! Hosszas helyeslés és éljenzés!) Igaz, a Kossuth-párt igen tisztelt vezérei nem lépnek az ámitásnak arra a mereven elítélendő terére, hogy azt, amit (k csak jámbor óhajlásnak tartanak, mint megvalósítható közvetlen politikai célt állítsák a nemzet elé, mert hiszen az által, hogy ők két program között distingválják, ösztönítik tájrák fel ebben a tekintetben a helyzetet, hanem engedjék meg nekem, hogy azt az ő második programjukat, azt az ő ideális programjukat, egyszerűen, mint a gyakorlati politika szempontjából értéktelen valamit kikapcsoljam, hogy divatos szóval éljek, (derültség) a gyakorlati politika feladatai, a gyakorlati politika céljai közül és hogy azt abból a szempontból teljesen értéktelen, teljesen érdektelen valaminek tekintem. (Ugy van!) Nekünk tisztelt uraim, nem lehet az feladatunk, hogy mi a nemzet képzetét játékokkal foglaljuk le, (Ugy van!) hogy mi a nemzetet foglalkoztassuk olyan köd-fátyolképekkel, amelyekben egy méla mosolylyal gyönyörködhetünk, de amelyek nem viszik ezt a nemzetet egy jottával sem közelebb gyakorlati nagy céljai felé. Nekünk az egész figyelmünket, a gyakorlati élet megoldását kívánó közvetlen feladataink, a nemzeti kielégítést igénylő érdekei és a nemzetnek leküzdést kívánó veszélyei felé kell fordítanunk. (Ugy van! Élénk helyeslés, éljenzés és taps.)

(A nemzetiségi kérdés.)

És ha erre a térére lépünk, akkor engedjék meg nekem, hogy elsősorban egy oly kérdésre térjek vissza, amelylyel már más felszólalásaimban is foglalkoztam, t. i. a nemzetiségi kérdésre. Teszem ezt egyfelől azért, mert ezt a kérdést a magyar nemzet jövő fejlődése szempontjából talán a legfontosabb kérdésnek tartom. (Ugy van!) Teszem azért, mert nehéz, komplikált kérdésnek tartom, amely a magyar nemzet politikai belátását, mérsékletét, de egyúttal politikai szívósságát és erejét is a leg-erősebb próbára teszi és teszem másfelől azért, mert épen ezen kérdésben hangzottak el olyan nyilatkozatok a közelmúltban, amelyekkel talán a közérdek szempontjából szükséges lesz röviden foglalkoznom. (Halljuk, halljuk.) Tulajdonképpen igen keveset kell ma már mondanom azokról, amiket e kérdésben a ceglédi gyűlésen gróf Apponyi Albert ajkáról hallottunk. Mert a véletlen úgy hozta magával, hogy amiket én ugyanazon órában Szegeden mondtam, azok már igen sok tekintetben tartalmazták a választ gróf Apponyi Albert kijelentéseire. Én azokat, amiket Szegeden e tárgyba, mondtam, mindenekelőtt csak egy megjegyzéssel toldom meg meg. (Halljuk, halljuk.) A nemzetiségi kérdésnek tagadhatatlan súlyos elmergesedése a koalíció uralma alatt talán nem is elsősorban azoknak a hibáknak tulajdonítandó, amelyeket a koalíció szorosán a nemzetiségi ténynek, hogy a magyar nemzet és királya közti összhangot megzavarta. (Ugy van) Mert aki ismeri a nemzetiségi kérdés fejlődését Magyarországon, az tudni fogja, hogy a nemzetiségi agitátorok munkája mindig hát-terbe szorul, vagy legalább is hatástalan olyankor, amikor nemzet és király teljes összhangban, vállvetve állanak a küzdelemben. (Élénk éljenzés, helyeslés és taps.) És az ő működésükre akkor válik kedvezőbbé a talaj, amikor rést látnak a nemzet és királya között, amely résebe beolajkozhatnak, hogy azután hiperloyalis nyilatkozatokkal igyekezzenek kedvezőre hangolni maguk iránt azt a dinasztia, amelyről jól tudják, hogy ha sikerült azt a magyar nemzet támogatásában rejlő erőtől megfosztani, ha sikerült a dinasztia lába alól a hatalmi pozíciónak legerősebb sarkkövét, a magyar nemzet erejét kimozdítani, akkor azután könnyebben elbánhatnak a dinasztiaival is és könnyebben érhetik el azon politikai céljaikat is, amelyek épen annyira ellentétben állnak a dinasztia nagyhatalmi állásával, mint a magyar nemzet életérdekeivel. (Zajos tetszés, éljenzés és taps.)

koznék, ha nem így volna, mert én a biztosításhoz ezt a mai módját valósággal a szociáldemokrácia melegágyának tekintem, azért is, mert beleviszi a munkásnép gondolkodásába azt a fogalmat, hogy az ő érdekeikről nem maguk gondoskodnak, hanem maga az állam. tehát felmenti őket a felelősségérzetnek nevelő, a jellemet acélező hatásától, (Ugy van!) de másfelől azért is, mert a munkások egyleti tevékenységét azután teljesen agitatorikus jellegűvé teszi. (Ugy van!) És ennek azután kiszámíthatatlanok a következményei. Kiszámíthatatlanok, mert már csak abban a tekintetben is, hogy honnan válassza a munkásosztály az ő vezetőit. Ha az ő leghangosabb anyagi érdekei kell ez egyelőre gondoznia, kezdetben bizonyára akadni fognak akkor is ügyes demagógok, akik megnyerik a munkás bizalmát és azután rövid idő alatt jelentékeny anyagi károkat okoznak az egyletnek. Ez a tanpénz, amit fizetni kell, de a szabadságért fizetni kell tanpénzt mindnyájunknak és ne sajnáljuk azt a tanpénzt, amelyet a szabadság megtanulásáért fizetünk. (Ugy van!) De akkor azután okulni fog a munkásság példán és amint az angol példa mutatja, a munkásosztály vezetőitül felküzdik magukat azok a derék emberek, akik ott, a munka mezején nyerték meg maguknak sors társaik bizalmát, akiket kiválasztottak, mint az ő érdekeik leghívőbb, legmegbízhatóbb kezelőjét és akik azután a komolyságnak, a felelősségérzetnek, a bölcseségnek egész más okával fogják a munkást vezetni ott is, ahol osztályharcról vagy ahol politikai érdekek kiegészítéséről, politikai célok követéséről van szó. (Ugy van!) És láthatjuk, hogy Németországban a szociáldemokrácia elemi erővel, feltartóztatlanul terjedt tovább, mert hiszen a legutóbbi választásnál igaz egy momentán visszaesést látunk, de ez véletlen körülmények játéka. Nem szeretek profétának beállni, azt nagyon veszélyes dolognak tartom, de talán mégis merem jóslni, hogy egy újabb német választás a német szociáldemokrata pártnak újabb diadalát fogja jelenteni. (Helyeslés).

Angliában a munkásosztály olyan mérsékelt politikai irányzatok híve volt egész a legutóbbi időkig, és a munkásosztály sztrájkok és osztályharc keretébe tartozó más gazdasági törekvéseiben is a fegyelemnek, a mérsékletnek, a bölcsességnek oly fokára emelkedett ma már, a mely a munkás és munkaadó közti viszonyt Angliában egészen felül emelte a kontinentális viszonyok fogalmán, a kontinentális viszonyok keretein és nivóján.

És sajátságos dolog, hogy ugyanakkor, amikor Angliában is kezd a német példa terjedni, ugyanakkor amikor Angliában is a német szocializmusra az első kísérletek megtörténnek ugyanakkor látjuk a munkásosztály politikai törekvéseknek elfajlását Angliában is. Hát az Isten szerelméért, tanuljunk ebből a példából és igyekezzünk e szerint vezetni a magyar munkásosztály sorsának intézését. Hisz ez ma még könnyű, először mert ma még fájdalom, iparunk nem olyan nagy, hogy itt a nép millióinak érdekeiről volna szó, tehát ma még izoláltabbak ezek a jelenségek, talán szociálpolitikai törekvések terén nálunk talán ma még nem kell megcsontosodott tradíciókkal, régi megerősödött intézményekkel számolnunk. Ma még könnyen terelhetjük az egész német irányban, hogy itt erőteljesen építsük ki a munkás szakszervezetek autonóm rendelkezési jogát, és állami eszközökkel csak ott nyuljunk be, ahol ez az autonóm rendelkezés megtagadja a szolgálatot.

Nem élek illúziókban, tudom, hogy ezzel hatalmat adok a munkásosztály kezébe. Tudom, hogy e hatalommal sokszor fog úgy élni, hogy ez kényelmetlenül fogja tenni a társadalomra nézve a helyzetet. De ismétlem, amit az imént mondtam: a szabadságot nem osztogatják ingyen, amint hogy e siralomvölgyben semmit sem adnak ingyen. És mentől fensége ebb és mentől nagyobb valamely erkölcsi vagyoni, annál magasabb árat lehet is, kell is, szabad is fizetni érte, szívesen fizeti is érte az ember. (Élénk tetszés és éljenzés.)

Ne félünk attól a surlódástól, küzdelemtől, azoktól az áldozatoktól sem, a melyekkel ez a mozgalom, ennek kiforrása jár. Hiszen surlódás, küzdelem, áldozat az élet. Csendet a földön csak egyet ismerek, a halált. S aki életet akar, aki szabadságot akar, az ne veszítse el az idegeit, hogyha véletlenül a szabad-

ságnak egy vagy más alkalmatlan jellegével találkozunk (Igaz! Ugy van! Élénk tetszés és éljenzés.)

Nem a záptojásokra gondolok. (Élénk derülség! Hosszas lelkes éljenzés és taps.)

Hanem azután apellálók a munkásosztálynak is hazafiaságra és belátására. Legyen bennük annyi hazafiaság és belátás, hogy megelégedjenek azzal, hogyha ők, a képzett ipari munkások kapnak választói jogot, és ne kívánják majd a választói jogot oly tömegek részére, a mely tömegek ma még, fájdalom, ezzel a joggal csak a magyar haza és az egész magyar társadalom ártalmára élhetnek. (Élénk tetszés.) Apellálók hazafiaságukra, mert hiszen a magyar munkás hazafiasan gondolkozik. A magyar munkást a nemzetközi szociális muszállal csak itt-ott voltak képesek megmételtyezni. A magyar munkásban magyar szív dobog ma is; lehetetlen, hogy a magyar nemzet életérdekei, életcéljai nála süket fülekre találjanak. De apellálók saját belátására is.

A munkásosztálynak is az az érdeke, hogy ennek az országnak közléte lehetőleg magas nivón mozogjon. Ha valakinek, a munkásosztálynak egész léte hozzá van egy egészséges gazdasági politikához fűzve, ahhoz, hogy a magyar parlament a maga egész erejével oly gazdasági politikát igyekezzék folytatni, amely azután az ipar helyzetét lehetőleg lendítse, mert csakis virágzó ipar juthat abba a helyzetbe, hogy jobb helyzetbe juttassa a maga munkásait (Ugy van.) És én nem képelek a munkásosztály számára sem, az állam közgazdasági haladása számára sem nagyobb szerencsétlenséget, minthogy ha elszűnt, a kellő határon túlmenő választási reform által oly kezébe juttatnók a magyar parlament vezetését, oly kezébe juttatnók az ország közéletét, ami mellett azután az ország sorsa játéklabdája volna egyfelől nemzeti ellentéteknek és a nemzetiségi igazságoknak s a nemzeti és nemzetiségi szenvedélyek összecsapásának, másfelől pedig különféle demagóg eszközökkel bejutott kétes existenciák gyanús játékaival. (Zajos tetszés és éljenzés.)

Nekünk tisztelt uraim mindenütt, minden téren annyi teendőnk van. A mi országunk a sors kegyetlensége folytán úgy elmaradt az emberi haladás terén, oly rohamos fejlődésben kell most századok kényszerű mulasztásait utólag látni, hogy nekünk meddő küzdelmekben, vagy meddő célok utáni tetlen epedésben egy jottányit sem szabad lekötőnk a nemzeti erőből. (Ugy van!)

Hiszen menjünk ki Arad város utcáira és nézzünk körül. En talán 30 esztendeje ismerem e várost. Mi volt ez 30 esztendővel ezelőtt? Egy patriarkális viszonyokban éledő kis vidéki városka, igazán mondhatnám a középkornak kedélyes, idillikus, patriarkális viszonyai között. (Ugy van!) És ma már magában rejti egy nagy modern ipari és kereskedelmi város összes létfeltételeit, összes nagy feladatait, összes megoldásra váró problémáit. Hát kell-e nekem itt, Arad város társadalmá előtt magyaráznom, hogy mennyi a megoldatlan probléma, mennyi a teljesítendő kötelesség, mennyi üdvös produktív munka vár reánk a nemzeti élet minden vonatkozásában, a kulturális politika terén a gazdasági politika terén, azon magasztos cél elérése terén, hogy e felekezeti, nemzetiségi és osztálygyűlölet és ellentét által száz darabra széttagolt magyar nemzetet és társadalmat végre a nemzeti célok terén nagy szerves egésszé, nagy eszmék és nagy érzések által együttdolgozó és élő szervezetű egyesítsük. (Viharos éljenzés és taps.)

(Föl, a munkára!)

Hát tisztelt uraim! Az a szózat, amely erre a munkára hívja fel önöket, amely a magyar nemzetet elakarja vonni meddő célok utáni tetlen epedéstől, hogy egész erejét erre a munkára irányítsa, az nem a lemondás szózata, az ébresztő szózat. (Ugy van! Élénk tetszés.) A tetten serkentő szózat az, a férfias cselekvésben megnyilvánuló valódi idealizmusnak a szózata. (Ugy van!)

És tisztelt uraim, egyes emberek megtehetik azt, hogy ha küzdöttek, rajongtak eszmékért, az ezen eszme utáni epedésben töltsek életüket akkor is, ha nem állhatnak a gyakorlati életben annak az eszmének a szolgálatára.

Egyes emberek megtehetik ezt, talán rokonszenves, talán tiszteltreméltó alakká is válnak ezzel. De nemzeteknek nem szabad ezt megtenniük. (Ugy van!) Egyes ember feláldozhatja a maga énjét, eszmék és célok szolgálatában. Nincs eszme és nincs cél, amelyért nemzetemet feláldozhatnám. (Zajos tetszés, éljenzés és taps.)

A nemzet olyan cél, amely felett magasabb célt hazafi nem ismerhet. (Ugy van!) Hazafi a maga eljárását a változó körülmények között mindig csak azon egy szempont szerint kell, hogy irányítsa: mi az amit tőlem nemzetem fentartásának, nemzetem erősítésének, nemzetem szolgálatának érdeke követel. (Ugy van, élénk tetszés.)

És tisztelt uraim a szabadság jövője, a szabad intézmények jövője, az a kérdés, hogy valamely nemzet a maga hasznára tud-e élni a szabadsággal, az önrendelkezéssel, kizárólag attól függ, hogy annak a nemzetnek a társadalmával a komolyabb, a mérsekettebb, a több hazafi belátással bíró elemek rendelkeznek-e egyúttal a kölelősségérzetnek, az energiának azzal a fokával, hogy az általuk felismert helyes utra nyitlan jájanak, hogy azon az uton egész súlyuk latba vetésével, egész tekintélyük kockára tételével is igyekezzenek vezetni polgártársaikat és hogy nem törődve a kisebb-nagyobb alkalmatlanságokkal, bajokkal vezélyekkel, nehézségekkel, amelyekkel a politikai küzdelem jár, helyt álljanak és ne szolgáltassák ki a nemzet sorsát, a nemzet igazgatását kevesebb belátással, kevesebb felelősségérzettel bíró elemeknek. (Igaz úgy van, élénk tetszés!)

Az a nemzet lesz nagygyá, boldoggá, szabaddá, szabad intézmények keretein belül, amelyik nemzet sorsát azok intézik, akiknek nincs szükségük a politikára, de akikre a politikának szüksége van. (Riadó tetszés, éljenzés és taps.)

Tisztelt uraim ebben az ünnepélyes pillanatban a nemzetnek hároznia kell sorsa felett. Az a határozat, amelyet hozni fog, úgy hiszem, hogy hosszú időre veti el a kockát nemzetünk nagyságát, fejlődését felett. Ebben az ünnepélyes pillanatban nagyobb nyomatékkal, mint valaha, kérve, könyörögve és a haza nevében követelve lépek önök elé azzal: jöjjenek velem ebben a küzdelemben, teljesítsék mindnyájan kötelességüket. (Hosszantartó megmegújuló, szünni nem akaró lelkes éljenzés és taps.)

Nesnera elnök ezután a hallgatóság lelkes tapsal között köszönetet mondott Tisza István grófnak beszédéért és a nemzeti munkapártot megalakítottak jelentette ki. Elhatározták, hogy Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnököt táviratban üdvözik.

(A tisztikar megalakítása.)

Ezután Parecz B. la dr. az ülés jegyzőjének előterjesztésére a gyűlés a következőképpen alakította meg az aradi munkapárt tisztikarát:

Elnökség: Andrényi Károly, Nesnera Aladár, Neuman Adolf. **Alélnökség:** Osernovits Diodor dr., Domány József, Éles Ármin, Fábry Sándor dr., Kristyóry János, Ottenberg Tivadar, Reinhart Gyula, Réthy Viktor, Stankovits Miklós, Szalay Károly, Szathmáry Gyula, Varjassy Árpád. **Titkárok:** Dörner János, Joó Béla, Pálmái Lajos dr., Parecz Béla dr., Steiner József, Szalay Károly dr., Tolnai János dr., ifj. Varjassy Lajos. **Jegyzők:** Bedő Árpád dr., Bokor Alajos, Bolgár Lajos, Csiky Odön dr., Deutsch Izsó dr., Goldzieher Albert dr., Kádás Lajos dr., Kell József dr., Kenedi Ervin, Köpf Kalmán dr., Krenner Zoltán dr., Sárkány Ferenc dr., Sugár Károly, Szende Lajos, Vajda Iván dr., Vass István dr., Wolf Jenő.

A több száz tagu választmányt nem olvasta föl Parecz, mert az még kiigézésre szorult.

Ezután Neuman Adolf indítványára jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak Tiszának és táviratilag üdvözölték a kormányt. Tisza folytonos éljenzésével ért véget a gyűlés.

(Oszlik a közönség.)

Mikor a gyűlés végeztével Tisza István gróf a szállóból gyulog a főispán lakására indult, a rendőrség lovasrendőrökkel vette őt

körül. A lovasrendőrök a nép között látható izgalmat keltettek. Tisza István gróf ekkor odaszólt az öt kísérő Berecz kapitányhoz:

— Ugyan kérem, küldje el ezeket az embereket, nincs nekem szükségem rájuk.

Tisza István gróf óhajára a lovasrendőrök el távoztak és a hátralevő utat nyugodtan, minden incidens nélkül tette meg kíséretének folytonos éljenzése közben.

A banquet.

Este 7 órakor közel 500 terítékű banquet volt a Fehér Kereszt téli kertjében. A lakomára több jegyet nem lehetett kibocsátani, mert a teremben nem volt hely. Pontban hét órakor megérkezett Tisza István gróf, Urbán Iván főispán kíséretében. Tisza gróf az asztalfőn Urbán Iván főispán és Varjassy Lajos polgármester között foglalt helyet.

(Kintzig János főosztja.)

A második fogásnál Kintzig János emelkedett szólásra és meleg szavakban ünnepelte Tisza grófot.

— *Tisztelt Uraim!* Mély behatása alatt ama nagy beszédnek — mondta Kintzig — melyben a boncoló éles elme megvilágító fényével és az ékes szólás hatalmával élénk tártak politikai életünk igazságait, félve szólalok meg Félve, mert nem vagyok a szó mestere, de bizva, mert az igazságot, melynek egyik szerény hirdetője vagyok nem kell megvilágítani a kritikai elme fényével; benne él az minden becsületes magyar ember tudatában, legyen az ellenfél, vagy jó barát, és nem kell hozzá ékes szólás, mert minden ékes szólanál szébben vagy on beírva százezrek szívébe: e szép magyar hazának, közös édes anyának nincs hűségesebb, igazabb, nincs jobb fia, mint Tisza István gróf. Es mint a felkorbácsolt szenvedélyek elakult rohanásukban kocsavarták hivatott kezéből a kormányzati pálcát és a tömeg megtévesztés szuggesztív ereje megapasztotta hívei számát. De nem soká volt ez így, a tettek mezejére s ólítottak az impedimentumot hirdető szöbajnokok és kormányzati tevékenységük jobban mondva tehetetlenségük rohamosan megnövesztette ellenfeleik táborát. Rövid négy esztendeig haladtunk felfelé a lejtőn és ez elég volt arra, hogy leerkezzünk a parlamentári anarchia völgyébe, melynek mélyeségek kátyuiból megrekedt az ország szekere. Ezt kiemelni, az országot a boldogulás, a fejlődés útjára vezetni vállalkozott a mai kormány igaz hittel, becsületes meggyőződéssel. Sikere azonban aligha lett volna, ha meg nem mozdul az a ma már óriási tábor, melynek minden egyes tagja aggódó szívvel várta mit cselekszik politikai hivallásának letéte nényese. Nem sokáig kellett várnia, kilépett magányából Geszt nagy ura és a kormány elnökének nyújtotta segítő baráti jobbját, azt a jobbot, amely mindenkor bátor, hű és erős volt. Lángoló szavával küzdelemre szólította e haza minden igaz jó fiát. Hívó szavadra talpra álltunk mi is, követünk a küzdelemben, beleviszük meggyőződésünk, igazainkba vetett hitünk ellenállhatatlan erejét, hazafiúi keserűségünk teljes elszántságát és rajongó hazaszeretetünk lelkesítő melegét. Lehetetlen, hogy az az elv, melynek zászlótartó hőse gróf Tisza István, diadalt ne arasson. E zászló diadalmas lobogatójára, elveink lánglélkű bajnokára emelem poharam, kívánva, adjon az Isten neki kitartást, erőt, egészséget, hogy e zászlót diadalra juttassa, az Uristen sokáig éltesse.

(Tisza pohárköszöntője.)

Tisza István gróf a banketten megjelent vendégeknek, percekig tartó, szünni nem akaró éljenzés közepette emelkedett szólásra és a következő pohárköszöntőt mondotta:

Tisztelt uraim! Azok közé tartozom, kik nem merük erre a most megindult küzdelemre magunkoz ragadni a kezdeményezést, akik éreztük azt, hogy talán hosszú időre az utolsó alkalom ez a magyar nemzet előtt, ahol zátonyra került hajóját ismét szabad vizekre viheti ki, ahol éreztük a felelősség egész súlyát, amely azokat terhelné, akik idő előtt hívják

fel a nemzetet a küzdelemre és jobbnak láttuk volna várni még mielőtt ezt a felelősséget magunkra vállalnánk.

A sors és mások hazafiúi belátása és tette kész elhatározása azonban másképp határozott és ma már alig pár heti közéleti küzdelem után tanubizonyosságot tehetek amellett, hogy ig nisz a honfiak értelme megérett már erre a küzdelemre, igenis tanubizonyosságot tehetek a mellett, hogy a magyar nemzet közvéleményében bekövetkezett a helyesebb, a jobb belátásnak azon időszaka, amely egy szerencsés fordulatnak alapkövet kell, hogy képezze.

Tisztelt uraim! Én azt hiszem, hogy az elmék megérették már erre a fordulatra, de hogy az elméknek ez a magába szállása, hogy ez a bekövetkezett jobb és helyesebb belátás meg is fogja-e teremni gyümölcsseit, az attól függ, hogy a magyar nemzet lelkében meglesz-e azután az erzellemnek, az indulatnak az a hőve, amely magasabb belátást minden akadályon keresztül törni képes cselekvéssé is váltja fel.

Én soha sem szoktam érzelmekre és indulatra appellálni akkor, midőn arról van szó, hogy az ország érdekében fekvő helyes utat megválasszuk. A helyes ut megválasztása kizárólag a hideg számító ész feladata. De azután, amikor cselekedni kell, amikor küzdeni kell, akkor igenis appellálok érzelmekre, appellálok indulatokra, de nem appellálok akkor sem az érzelemre, az indulatvilág azon nagy részére, amely a gyűlöletet váltja ki az emberből. Igenis érezzünk mi melegen, hajtsa a mi lelkünket az az erős felhevülés, az a szenvedélyes érzés, hogy most a hazának mindnyájunk teljes erejére, teljes akarat kifejtésére szüksége volt. De küzdőöljük ki lelkünkben a gyűlöletet. Felejtsük el ezt a gyűlöletet, amellyel mi találkoztunk és a küzdelem hevében se felejtsük el, hogy itt nem ellenségekkel, de ellenfelekkel állunk szembe, akiket nem legázolni, de a mi igaz ügyünknek megnyerni igyekszünk. Ha ez a nemes felfogás, ha ez a nemes érzelm fogja a mi küzdelmeinket jellemelni, akkor a győzelem nem maradhat el és akkor ez a győzelem nem fog keserűséget, nem fog sebeket maga után hagyni.

Adjja Isten, hogy úgy legyen. (Hosszantartó zajos éljenzés és taps.)

(Krisztus és Barnabás.)

Rosner Ervin báró beszélt ezután a következőképpen:

— Tisztelt uraim! Engedjék meg, hogy ez alkalomból annál a fordulóponton, amelybe Magyarországnak a sorsa most jutott és amely fordulóponton következményei kiszámíthatatlanok, egy sajtóságos történelmi tényre utaljak. Ez események emlékeztetnek Széchenyi korszakára. Széchenyi lelket megzavarták az ország egén tornyosuló felhők. Nekünk meg kell látnunk a veszélyt és meg kell találni a kivezető utat.

Palesztinában királyválasztáskor megkérdezték a néptől, kit akar királynak: „Krisztust-e vagy Barnabást?” És a nép ezt felelte:

— Barnabást!

Remelem, hogy az aradi nép a közel jövőben nem ezt fogja felelni.

Az óriási derűtséggel fogadott beszéd után Urbán főispán szólt röviden.

(Urbán Iván pohárköszöntője.)

Urbán Iván főispán a következő pohárköszöntőt mondotta:

— Az előttem elhangzott beszédek után talán felesleges is szólanom. De mégis megkísérlem azt, hogy amit érzek, azt kifejezésre is juttassam. (Halljuk, halljuk). Megöszültem, megöregedtem már, (éljenzés) de megöregedett koromban és egész életem pályáján három dolgot tanultam meg vezérünktől (Élénk éljenzés). Az első az, hogy szoktak felköszöntők lenni, amikor kiosztatnak úgynevezett ünnepléses felköszöntők. Ebből én kikoptam. A második felköszöntő szokott lenni az olyan, amely nagyon gyakran fordul elő, amikor a szónok mindent mond, csak azt nem, amit érez. A harmadik pedig az, amely a szívből jön, az öletszerűleg jövő felköszöntő. Én ennek voltam mindig barátja, amit szívem sugalt, azt mondtam el. Az én szívem mindig azt mondta, hogy a legnemesebb, a legigazabb ami az embereket összeköti, az igaz, őszinte

barátság. Erre a barátságra, amely oly büszke vagyok és mindég büszke is leszek erre a barátságra, amelyben engemet az én mélyen tisztelt barátom, Tisza István gróf részesített, emelem poharamat. (Hosszantartó lelkes éljenzés.)

(Hercege Ferenc ötletei.)

Ezután Hercege Ferencet kívánták hallani. Hercege Ferenc a következő ötletekben gazdag felköszöntőt mondotta.

— Mélyen tisztelt Uraim! Olvastam, hogy az a bizonyos gróf, akinek a nevét az aradi városában nem merik kiejteni, ez a gróf hullák társaságában fog idejönni. Én nem vagyok gyávább ember, mint egy átlagos írónak lenni szabad, de bevallom, hátborzongatónak találtam azt a gondolatot, hogy ez a kitűnő kedvű, nagy étvágyú, meglehetősen hangos társaság egyike a hullák társaságának.

Még kínosabbá teszi ezt a gondolatot az az ötlet is, hogy minden percben kukorékolhat egy hazafias kakas és ekkor valamennyien porrá és hamuvá leszünk és a föld alá süllyedünk. Hát erről szeretném a tisztelt társaságot, főleg magamat megnyugtatni.

Magyarországon minden precedens után igazodik. Hát a feltámadt hullákra is van egy precedens. A székely hun mondában Csaba története. Méltóztatnak emlékezni, hogy mikor támadt fel Csaba vezér az ő katonáival. Csak akkor, ha az élők rosszul csinálták a dolgokat, ha képtelenek arra, hogy megvédjék az ország határait. (Éljenzés és taps.)

Mélyen tisztelt uraim! Én úgy látom, hogy a fantasztikus Csaba vezér, akit megnevezni a fentebb említett okokból nem akarok, (felkiáltások: éljen Tisza István) most végig fogja küzdeni az ő nagy csatáját. Ebben a csatában két erő fog megütközni. Az egyiket úgy merném nevezni, hogy a szó, a másik erő pedig a tett. (Élénk tetszés.)

Arad városával szemben igazán nem kell hizelgőnek lennem és az aradi uraknak nem kell szerénykedniük, hisz közismert dolog országszerte Arad városnak nagy intelligenciájú közönsége. Azonban nemcsak a nemesség, az intelligencia is kötelez. És Aradnak lesz kötelessége a közel jövőben a tett, a termékenyítő intellektus városának mutassa magát és döntő példát adjon az országnak. Erre üritem én poharamat: az aradi termékenyítő intellektusra. És miután önök ma már az igazságoknak mondhatnám arany tömbjeit kapták, engedjék meg, hogy én a magam szegénységéből egy kis fillért hozzátegyek: Teszem ezt két kisjelentéken aforizma alakjában. Az egyik az: *hog minden politikai rendszer annyit ér, amennyit annak eredményei, — levonva belőle az ígéretekét.* (Élénk derűtség és taps.) A másik aforizmam, a melyet szintén az aradi közönségnek adok ajándékba, ez: *minden politikai rendszer annyit ér, amennyi hasznot tud hajtani a köznek, — levonva belőle azt a hasznot, amelyet ö-magának hajt.* (Zajos tetszés.)

(Az aradi polgár mintaképe.)

Nemes Zsigmond dr a becsületes polgár mintaképére, a minden aradi polgár ideáljára, Urbán Iván egészségére üritette poharát, általános éljenzés között.

(Parec Béla Arad fejlődéséről.)

Most Parec Béla dr., az ügyvédi kamara alelnöke emelkedett szólásra általános figyelem között:

— Igen tisztelt Uraim! Aradváros a mai egy napra Magyarország központja volt. Az ország központjává tette nemcsak Tisza István gróf ur ónagyméltóságának egy szeniális elhatározása, hanem az ő illusztris kíséretének az idejövetele is. Hiszen ennélfogva mondhatjuk el, hogy a mi mai felbuzdulásunkban az egész ország részt vett nemcsak gondolatban, hanem tettel is azoknak a férfiaknak az útján, akik az ország annyi kapacitását képviselik. Ennek a mai manifesztációnak a rendező bizottsága része e város polgárságának, a polgárság szívével érez és az egész polgárság gondolatát fejezi ki akkor, amikor Önöknek, nagyrabecsült vendégeink, megtisztelő megjelenésükért köszönetet mond. De engedjék meg, hogy ehhez még hozzátegyünk valamit. Mi azt hisszük, hogy ez a mai ritka szerencsés alkalom csak akkor lesz igazán termékeny, ha úgy, amint mi lelkesebbé merítettünk az Önök idejöveteleiből, viszont Önök is

Különbözik pedig tisztelt uraim, hiszen kétségtelen, én nem tehetek róla, ismételnem kell, mert kell, hogy rámutassunk a múltak hibáira, hogy okoljunk belőle és igyekezzünk jobban csinálni a dolgokat a jövőben, kétségtelen, hogy követettek el hibák a koalíció részéről ezen a téren, de ismétlem azt, amit Szegeden mondtam: soha sem állítottam, hogy kizárólag ők követtek el. Ellenkezőleg, a mi nemzeti jellemünknek egy bizonyos gyengeséget áttam abban, amit talán két ízben is a tyukszemre lépés politikájának neveztem. Mi bűnösök voltunk pártkülönbség nélkül talán mindannyian és amire nézve talán pártkülönbség nélkül kellene igyekeznünk azon, hogy ezen hibáink káros következményeit a közéletből eltessük és hogy ezen hibákat a jövőben ne ismétljük.

Hiszen talán felesleges nekem az elen a vád ellen védekezni, hogy én nem azért beszélek itt most közügyekről, hogy vádakat kovácsoljak a koalíció ellen. Hisz azután a magartartás után, amelyet mindezen kérdésekben a legutóbbi évek alatt, de a legutóbbi hetek alatt is követtem, (élénk éljenzés) csakugyan joggal hivatkozhatokra, hogy tőlem semmi sem áll távolabbi, mint a pártszenvédelem felszítása, mint politikai ellenfeleimnek kisebbitése vagy becsümlése. (Élénk tetszés, éljenzés és taps.)

De igenis ismétlem, ezekre a hibákra rá kell mutatnunk és ezeket a hibákat minden személyi kellemetlen érzésnek, minden büszságnak, minden hamis következetesegű érzetnek legyőzésével le kell küzdenünk, ha azt akarjuk, hogy a nemzeti politika terén egy jobb jövő felé vezessük a nemzetet. (Ugy van!) Mert ezek az apró-cseprő hibák azok, amelyek tényleg mérges szállaként mennek bele a nemzeti társadalmi organizmusába, amelyek megmérgezik a hangulatot ott is, ahol még kevés idővel ez előtt a békét, az egyetértést, a politikai összhangot a magyar nemzettel kereső hangulatot találtuk. Ezek az apró-cseprő hibák zsidbasztották meg, kedvetlenítették el a nemzeti politikai polgártársaink azon vezérlő férfait, akik őket igyekeztek mindig a magyar nemzettel való teljes politikai szolidaritás ösvényén vezetni. Ezek hozták magukkal azt a kétségtelen tény, hogy ma jobban praedominál a nemzeti politika terén a nacionalista túlzóknak, az izgató elemeknek szerepe és hogy ezek ma talán nagyobb súlyjal bírnak az országban, mint birtak néhány évvel ezelőtt. (Ugy van!)

Ha ezen a bajon segíteni akarunk, akkor igenis nyíltan be kell ismerni és korrigálni kell az elkövetett hibákat (Ugy van). Nem meghatárolási politika ez. Hiszen minden alkalommal hangsúlyozom, hogy kérhetetlen szigorral meg kell követelni azt, ami az egységes magyar állam nemzeti jellege szempontjából szükséges. (Ugy van!) Ismét és ismét hangsúlyozom azt, hogy béke ebben az országban csak akkor lesz, ha a megértés teljes lesz mind a két oldalról. (Ugy van!) ha az a testvéri hang, amelyet mi ejtünk ki nemzeti polgártársainkkal szemben, igaz, őszinte, testvéri viszonyra talál, (igaz, ugy van!) ha nemzeti polgártársaink igazán összeolvadnak velünk a politikai életben, a magyar nemzeti állam alapján kifejlődő közélet talaján és végre, ha megszűnnek a külön nemzeti politikai elkülönülések a külön nemzeti politikai pártalapítások. (Ugy van!)

(Polemia Goldissal.)

És itt kell röviden foglalkoznom épen nacionalista körökből tett olyan nyilatkozatokkal is, amelyek az én, e téren való szerény felszólalásomnak némi méltatása mellett, mégis a külön nacionalista álláspont fenntartása érdekében hangzottak el. Talán a legvilágosabban épen Arad város területén, gondolom Aradvármegye közgyűlésén történt egy ilyen nyilatkozat. (Felkiáltások: Goldissé!) Engedjék meg, hogy ezzel pár szóval foglalkozzam. (Halljuk, halljuk!)

Az illető ország képviselő ur azt mondta, hogy addig, amíg nemzeti politikai pártok lesznek az országban, létezni fog a nemzeti politika is. A nemzeti politika elfogadta a magyar nemzet politikai egységét, de a nemzeti politikának van érdeke nemcsak szorosán vett nemzeti politikai programjukban, de vannak programpontjaik, amelyek kiterjednek mindenre, pl. a választói jogra vagy a gazdasági érdekekre vonatkozó programjuk.

Hát bocsánatot kérek, de ebben az álláspontban vagy öntudatlan vagy tudatos eszmézet van. Mert hiszen a nemzeti politikai párt alakulására és fennmaradására csakis olyan kívánalmak, követelmények, törekvések miatt van szükség amelyek specialisan vagy egy nemzetiségnek vagy az ország nem magyar ajkú polgárainak törekvéseit képezik, amelyek elválasztják ezen polgártársainkat a magyar nemzet, a fajmagyar nemzet tagjaitól. Hiszen a választói jog kérdésében, a gazdasági érdekek terén semmiféle értelme nincs nemzeti politikai párt alakulásának. (Ugy van.) Ha ezen a téren a nemzeti politikának törekvései vannak, ezeket a törekvéseket teljesen elérhetik velük egy nézetű valló magyar politikai pártok kebelén belül is, és ha ők azt mondják, amint egy későbbi pontban mondja, hogy lehet-e rossz néven venni a nemzeti politikát, ha ezeket az érdekeket nyíltan képviselik és módját keresik annak, hogy megtalálják a harmóniát, az ország többi népeivel, hát akkor kérdem: a harmóniát nem akkor találják meg, ha nem alapítanak külön nemzeti politikai pártot (igaz! Ugy van! tetszés és éljenzés!) hanem egyszerűen egyesülnek nemzetiségük különbség nélkül mindazokkal, akik a gazdasági politikai téren vagy a választói jog terén velük hasonló elvi álláspontot állanak? (Ugy van!) És bocsánatot kérek nekem, ha azt látjuk, hogy itt nemzeti politikai pártok léteznek, amelyek elismerik, elfogadják, fentartás nélkül — mint állítják — a magyar nemzeti állam egységét, a magyar nemzet politikai egységét, amelyek semmi olyan nemzeti politikai tartalommal nem állnak elő, amely őket a magyar pártoktól elválasztaná, mert hiszen legalább egy nagy része a magyar politikai pártoknak is az ő általuk felemlített sérelmeknek némely részében még pedig jelentékeny részében, osztózik és ezeket orvosolni akarja és azután mégis azt látjuk, hogy mindennek dacára görcsösen ragaszkodnak a külön nacionalista párt fenntartásához: engedelmet kérek, akkor nagyon is indokolt az a feltevés, hogy ezeknek az uraknak az ő bevallott céljaik mögött be nem vallott céljaik vannak (igaz! Ugy van! Zajos helyeslés!) és akkor nagyon is indokolt velük szemben a kételynek, a bizalmatlanságnak álláspontján megmaradni. (igaz! Ugy van!)

Igenis értsük meg egymást, igenis állítsuk helyre a nemzeti politika terén a magyar és nem magyar ajkú polgárok közötti teljes értelmi és érzelmi összhangot: de akkor aztán vessünk is örökre véget mindenféle nacionalista pártalakulásnak. (Élénk tetszés! Helyeslés és éljenzés!)

Ez az egy mód az, amely a kölcsönös megértés, a kölcsönös egyetértés, a béke útján vezet, amely uton haladva ez országban nem magyar ajkú polgártársaink is minden téren szabadon megtalálhatják az érvényesült, szabadon megtalálhatják jogos érdekeiknek szeretetteljes ápolását és gondozását. (Élénk éljenzés!) És ha ezen az uton megtaláljuk egymást, erre nemcsak a nacionalista párt vezetői állanak ki, örülni fognak rajta, ha ezen a téren velük is megérthetők egymást. De ha ők erre a tere fenntartás nélkül lépni nem akarnak, hát bocsánatot kérek, igen nagy optikai csalódás azt hinni, hogy ők a nem magyar ajkú polgároknak, hogy ők első sorban a román népnek, az összes magyar nemzetiségek között a legjelentékenyebbnek hivatott vezetői és képviselői. Nem akarom ezeket az urakat semmi tekintetben sem kisebbiteni. Én az ő egyéniségük iránt köteles tisztelettel viseltetem. De engedelmet kérek, megsértene a román intelligenciát az, aki úgy állítaná a dolgot oda, hogy az az egy-két tucat ember, aki itt a nacionalista politika terén tevékenykedik, buzgólkodik és lármázik, hogy az a román intelligenciának igazi hivatott vezetője és képviselője. (igaz! Ugy van!)

Hiszen kérem, ott van a román magas klérus. A dolog természeténél fogva a főpapi kar nem fog eltérbe állni a politikai küzdelmek porondján. Egyházi állásuknak tartoznak bizonyos tartózkodással ezen a téren. De azért tudja azt mindenki, aki a nemzeti politikai kérdéssel foglalkozik, hogy a román párt vezetésében a legnagyobb hatalom a főpapság kezében van. (Ugy van!) Tudja azt mindenki, hogy ők meg tudják találni az utját, csak meg akarják, hogy helyes irányba tereljék a román nép lelkiületét, helyes irányba tereljék a román nép politikai

törekvéseit. (Ugy van!) Tudja azt mindenki, hogy nekik, ha talán nem is konnivienciájuk, de legalább is passzivitásuk kell hozzá, hogy a nacionalista izgatók így tényleg a román nép életében előtérbe tolokodjanak (Ugy van!) és hogy nekik módjuk van és hogy rájuk óriási felelősség hárul abban a tekintetben, hogy igenis a mérséklet útján, a megértés útján, a magyar nemzetbe való testvéries beleolvadás útján vezessék a román népet. (Ugy van!)

Értem tartózkodásukat akkor, ha azt hiszik, hogy jogos sérelmeik vannak. De ennek erkölcsi jogosultsága abban a percben megszűnik, amíg e sérelmek orvosolatlanok és akkor igenis appellálni kell mindnyájunknak az ő belátásukra, az ő fajszeretetükre és az ő hazafiságukra, hogy lépjenek ki ebből a passzivitásból és ne tőrjék azt, hogy hamis próféták hamis és veszélyes utra tereljük a román népfajt. (Ugy van.)

És ott vannak számosan a román intelligenciában, kiváló férfiak, nagy érdemekkel, nagy egyéni sullyal bíró férfiak, kik vettek is eddig részt a magyar közéletben, mint egyik vagy másik magyar pártok tagjai, ezekhez is szól intó, kérő, tettekre buzdító szózatom, ezeket is terheli a felelősség mindazért, ami az ő nemzetiségüket, és azután az egész magyar haza közügyeit érni fogja. Nekik is kötelességük oda állni és ha azt látják, hogy akadnak magyar politikai pártok, akik nem törődnek azzal, hogy talán ódiomot vesznek magukra akkor, midőn bizonyos magyar sovinszta hangulatnak nem tetsző politika mellett sikra szállanak és kockára dobják egész politikai egyéniségüket, akkor nekik sem szabad tetlenül szemlélni ezt tovább, akkor nekik is ki kell lépni a tettek mezejére. (Ugy van) akkor nekik sem szabad törődniük azzal, hogy talán akadnak, akik őket rossz románoknak, akik őket a román ügy árulóinak állítják oda, hanem igenis becsületes munkával, velünk összeforvva teljesíteniük kell kötelességeiket. (Hosszas, lelkes éljenzés és taps!)

Mert azzal az eggyel azután tisztában vagyok: én megteszem a próbát kész örömet, mert tudom, hogy szolgálatot tehetek vele az országnak és egyénileg nem törődöm vele, hogy reám nézve mik lesznek a következmények, de meg vagyok róla győződve, hogy ennek a próbanak sikere kizárólag attól függ, hogy kapunk-e visszhangot onnan, ahova ezt a felszólítást intézzük. Mert ne éljenek illúzióban. Ha erre a felszólításra az ő táborukból csak a további széthúzás, a további szeparatistikus törekvések álláspontjának hangjai szólnak hozzám, ezentul is, akkor ez a békülékeny szó kiáltó szó lesz a pusztában és akkor összezsápnak a faji gyűlölet hullámai ezen nemzet felett, ami baj és veszély lesz a magyar nemzetre nézve is, de bármint is hordjon az méhében, a magyar nemzetnek mindig lesz annyi ereje, hogy ebben a küzdelemben a maga ellenségeit maga alá tiporja. (Hosszas élénk tetszés, zúgó éljenzés és taps!)

A helyzet borzasztóan komoly, mint minden téren, ezen a téren is. Meg vagyok győződve, hogy fordulóponton állunk, amelyen hosszú időre dőlhet el jóra vagy balra az ország sorsának elintézése. Ebben az ünnepélyes pillanatban ismételve kérem és figyelemztetem az ország idegen ajkú polgárait. Ma kevés kivétellel minden magyar ember azon az állásponton van, hogy meg akar küzdeni a nacionalista irányzatok képviselőivel de meg akarjuk egymást érteni és közös munkában egyesülni akarunk a valóban békét kereső, valóban testvéries érzelmű nemzetiségekkel. Ne hagyják elmúlni ezt az alkalmat. Ki tudja, nem ez az utolsó alkalom-e? (Ugy van!)

T uraim! Ha azt mondtam, hogy kevés kivétellel minden magyar politikai, hát nagyon sajnálom, hogy ezt mondanom kellett. De a legutóbbi napok e-eményei után nem térhetek ki annak konstataciója elől, hogy igenis a nemzeti politikai kérdés, a nemzeti politikai agitátorokkal szemben elfoglalt álláspont tekintetében is van különbség egy magyar párt és a többi magyar politikai pártok között. (Halljuk! Halljuk!)

A legutóbbi napokban vált hivatalosan bevallott tényé, hogy a függetlenségi párt, vagy, hogy megkülönböztessük, mondjuk: a Justa-párt nyílt megállapodásra lépett a szemb radikalissal, (igaz, Ugy van!) oly megállapodásra

amelynél fogva a pótválasztásoknál a Justh-párt szavazatait rá adja a szerb radikális jelöltekre minden más politikai párttal szemben. (Nagy mozgás! Élénk felkiáltások: Le vele! Le a Justh-párttal! Pfuj!)

T. uraim, kérem tartózkodjunk az erős kifejezésektől, azok nem viszik a dolgot semmire. (Derűtség! Tetszés és éljenzés!) De igenis hidegvérünket megőrizve nézzünk a szemébe ennek a helyzetnek.

(Justhék és a szerbek.)

Tudvalevő, hogy volt bizonyos érintkezés a függetlenségi párt és a szerb radikálisok között, történt ez abban az időben, midőn a függetlenségi párt tényleg őszinte, jóhiszemű szendvények által elragadtatva, úgy látta a helyzetet, hogy neki az ördöggel is szövetségnie kell a szabadelvű pár. letérésére, (Derűtség.) oly időben, amidőn élhetett bizonyos illúziókban a szerb radikális párt belértékére vonatkozólag, amely párt nagy ügyességgel igyekezett úgy feltüntetni magát, mint a personal unio felé való közjogi törekvéseknek támasztát és mint ezen a téren a függetlenségi pártnak elbarátját. De kérem, ez ezelőtt négy esztendővel volt és nagyon sok történt ezen négy esztendő alatt. Történt először is az, hogy a függetlenségi párt mondott le a personal unióról, (Derűtség!) tehát reánézve ma már semmi becsület sem birhat, hogy a szerb radikálisok talán még ma is azt mondják magukról, hogy ők a personal unio mellett állanak.

De történt másodsor az, hogy alkalmuk volt a gyakorlati élet terén kiismerni a szerb radikálisokat, úgy, hogy ma tenki többé közülük nem állhat elő azzal a védekezéssel, hogy: hja, ő jóhiszemű tévedésben van ő ezeknek az uraknak a magyar állam egysége, a magyar állam iránt köteles hűség szempontjából is legalábbis erősen kétértelmű magatartását nem ismeri. (Ugy van! Hiszen a szerb népre is tökéletesen áll az, a mi hazánk minden más nemzetiségére. A szerb nép zöme is békét akar, megegyezést akar, a szerb nép zömével is megélhünk testvéries jó viszonyban. (Ugy van!) De ha van nacionalista párt az országban, amellyel lehetetlen békében megélni, a melyben nem ellenfelet, de ellenséget kell látni minden hazafiasan gondolkodó magyar embernek: úgy ez a szerb radikális párt, (Ugy van!) és akkor, ha azt látjuk, hogy mégis akad egy magyar párt, amely kész ennek a pártnak is segítségére bocsátani a maga szavazatait, hogy más magyar pártok jelöltjeit a bukásba vigye ezáltal, akkor engedelmet kérek, azt hiszem, hogy ezzel a párttal szemben csakugyan helyénvaló volna bizonyos olyan megállapodás a többi magyar pártok között, amely azután ennek a pártnak jelöltjeivel szembeállítja az összes magyar nemzetiesen gondolkodó pártok jelöltjeit. (Zajos tetszés, éljenzés és taps.)

(A választói jogról)

Csak a koronát teszi fel a Justh-párt a maga eljárására a nemzetiségi kérdés ilyen kezelésével és itt teljesen összhangban mutatkozik azzal a magatartásával, amelyet a választói jog terén követ akkor, amidőn ott is mindenféle nemzeti garancia kívánása nélkül a kérdésnek legradikálisabb megoldását kívánja előmozdítani. (Halljuk, halljuk!) Teszi ezt abban a tudatban, hogy ezzel tagadhatatlanul szerezhet magának a nemzetiségi táborban bizonyos rokonszenveket (Ugy van), de én nagyon kérem még a nacionalista irányú nemzetiségeket is, még az ő szempontjukból is felfogva a dolgot, de különösen a nemzetiségi polgártársainknak békésebb elemeit, hogy nagyon gondolják meg ezt a kérdést és nagyon vigyázzanak, mielőtt itt a radikális megoldáshoz nyujtanak segédkezet.

Mert hiszen hogy áll a kérdés az ő pozíciójuk szempontjából? Megengedem, hogy ők ma velünk, magyarokkal szemben rövid időre előnyben vannak, megengedem, hogy a nagy tömegeknek politikai jogokkal való felruházása nemzetiségi körökben nem jelentenő az intelligencia befolyásának azt a teljes csődjét, amit magyar körökben jelent. Megengedem, hogy ma még a román intelligencia dominálni tudja a tömegek lelkét, vezetni tudja a tömegeket. De micsoda botor rövidlátóság, egy ilyen kérdést, amely örökre állapítja meg népek és népfajok és nemzetek sorsát, a pillanatnyi helyzet szempontjából megítélni! És gondolják meg ők,

vajjon pl. épen a román nép is nem végtelenül hálás talaja-e a mindenféle felforgató irányú agitációnak? Vajjon ha egyszer a román nép nagy tömege politikai jogokat nyer, ha tehát kifizeti magát a demagóg elem számára, rávetni magát e népelemre, felzaklatni annak lelki világát, felizgatni azt a jelenlegi vezetői ellen. Vajjon meg fogják-e tudni állítani ezt az áradatot? (Igaz! Ugy van!) Nézzenek szét mindeütt, ahol akár szociálista, akár függetlenségi demagógia rávetette magát a román községre, vajjon nem jobban sepegt-e el minden gátat maga elől, vajjon ne a féktelenből ragadta-e el, magával a román nép gyermeteg lelkét, mint a magyar tömegeket? (Ugy van!) És nagyon kevés előrelátás kell hozzá, hogy megjósoljuk, hogy az általános szavazati jog radikális megoldása a román intelligencia befolyásának még sokkal nagyobb csődjét jelenti, nem mondok sokat de tiz—husz esztendő alatt, mint a minő horderővel az a magyar intelligencia befolyására bír. (Ugy van!)

De másrésről, ha akarják a békét, ha akarják a megértést, ha azt akarják, hogy a magyar társadalom és a magyar állam a testvéri szeretet álláspontjára helyezkedjék, akkor óvakodjanak olyan választói reform pártolásától, amely a dolgok kérielhetetlen logikájánál fogva okvetlenül ki fogná élezni a nemzetiségi izgalmakat. Hiszen nekik nem szolgálat az, hogy ötven-hatvan vagy akár száz nemzetiségi képviselőt küldhetnek a parlamentbe. Szolgálat ez annak az ötven, hatvan vagy száz uriembernek, aki különben nem juthat be a parlamentbe. (Ugy van, derűtség!) De a népek, a román népek, azon komoly román köröknek, akik meg akarnak élni velünk, akik azt akarják, hogy jól érezzék magukat ebben a hazában, azoknak a legrosszabb szolgálat lesz, mert amely percben a magyar parlament működését a nemzetiségi kérdések agitatórius kezelése zavarja meg, abban a percben lehetetlenné vált a béke magyar és román között, (Ugy van!) abban a percben kitör a háboru és én ismétlem, ebben a háboruban mind a két fél vesztes lesz, mert mi is veszünk, ha le kell tippoznunk olyan erőt, amelyet felhasználhatnánk szövetségesül a mi céljainkra, (Ugy van!) de azért ebben a küzdelemben megsemmisülni csak a román elem fog. (Hosszas zugó helyeslés és taps!)

Igenis, helyezkedjenek a választói jog liberális reformjának álláspontjára, helyezkedjenek a fokozatos demokratikus haladás álláspontjára, (Ugy van!) ott szolidaritásban lehetnek veünk, (Ugy van!) ott megtalálhatjuk közös érdekeinket. Hisz nekik is csak az az érdekük, ami minden magyar emberé, (Ugy van!) mert hiszen én nem képelem azt, hogy legyen a mai világban komolyan gondolkodó ember, aki az ország sorsát ne a szabadság és a felvilágosodás irányában kívánja fejleszteni. (Élénk helyeslés!) Én nem képelek magyar embert, akinek politikai ideálja, végcélja ne a teljes demokrácia legyen. (Ugy van!) Hogy Kossuth Ferenc példáját kövessem, az én ideális programom is (Derűtség!) a korlátlan általános választói jog. (Élénk helyeslés!) Kérem ezzel nem pályázom éljenzésekre. (Élénk derűtség!) egyszerűen jelzem azt, hogy ha nem a közvetlen gyakorlati politika terén megvalósítást igénylő elvekről, de a távolabbi jövő végcéljairól beszélünk, ott azt hiszem, mindnyájan egyet fogunk érteni. (Ugy van!)

Hanem azután a demokrácia megvalósításának két útját ismerem:

Az egyik, amely egyszerűen alkalmazza a demokrácia politikai formáját egy arra meg nem érett társadalomra, amelyik egyszerűen átadja a hatalmat a tömeg kezébe, mielőtt ezt a tömeget felfegyverezte volna azokkal az anyagi szellemi és erkölcsi képességekkel, (Zajos felkiáltások! Igaz! Ugy van! Hosszas, zajos tetszés, éljenzés és taps!) azokkal a képességekkel, amelyekkel egy nemzet sorsa intézőjének még akkor is birnia kell, ha azt tömegnek nevezik. Ez az ut rövid, könnyű, így a kérdés azonnal megoldható, taps kat arathatunk vele, de ezeket a tapsokat igen rövid idő alatt a nemzet könnyei fogják követni (Igaz, ugy van!) mert az, aki az uralmat erre meg nem érett tömegek kezébe adja, az aki még egy demokratikusan nem nevelt társadalomnak demokratikus hatalmat ad a kezébe, az ezzel a hatalommal a valódi szabadságot, a valódi felvilá-

gosodást, a valódi emberi haladást fojtotta meg. (Zajos, tetszés, éljenzés és taps!)

Mint mindenütt az emberi életben, az igazi haladás útja nehéz és rögös, e téren is. Az igazi haladásért meg kell dolgozni és meg kell küzdeni, azért izzadni és szenvedni kell egyeseknek úgy, mint nemzeteknek. És aki igazán az igazi szabadság, az igazi demokrácia, az igazi nemzeti önrendelkezés és önkormányzat magas ideáljai felé akarja vezetni a nemzetet, akkor a nemzetet azon az iskolán kell átvezetni, a mely gazdasági téren meghozza a nép széles rétegei számára is a jólétnek azt a fokát, a mely őket emberhez méltó existenciához juttatja és egyúttal lehetővé teszi az önművelődést és az ország ügyeivel való komoly foglalkozást. (Élénk tetszés és éljenzés.) Továbbá a kulturpolitika terén terjessze az ismereteket, úgy, hogy az általános kötelező oktatás már a műveltségnek oly fokát állapítsa meg a társadalom egész tömegére nézve, a melynél fogva azután magunk is az ország sorsa felett több megnyugvással lehetünk. És végre, annak át kell vezetnie a társadalmat az önkormányzatnak iskoláján. Oda ell vinni a társadalmi tevékenység terén a nemzetet, hogy kiki foglalkozzék nemcsak saját ügyeivel, hanem osztálytársainak, hitsorsosainak ügyeivel is, részt vegyen a gazdasági élet, a községi élet, az egyházi élet terén oly autonóm szervezetek működésében, a melyek megannyi iskoláit képezik azután a politikai életnek és abba a helyzetbe hozza azt a társadalmat, hogy bizonyos érettséggel, bizonyos helyes gyakorlati érzékkel, bizonyos politikai judiciummal foglalkozhassék azután az ország sorsával is. (Igaz! Ugy van!)

(A munkásság helyzete.)

És tisztelt Uraim, ha ma nem is zárkozhatunk is el azon kétségtelen igazság elől, hogy már most sürgősen megoldandó feladatnak tekintjük az ipari munkásosztály képzett rétegeinek a választói joggal való felruházását, (Élénk tetszés.) azért tagadhatatlan, hogy ez egyelőre törekvő, az anyagi függetlenség és intelligencia terén rohamos léptekkel haladó öntudatos rétege társadalmunknak olyan, amely érzi magában, hogy ő megérdemli azt, hogy politikai jogokban részesíttessék (Igaz! Ugy van!), amelyet nem szabad azon igazságtalanság érzete alatt szenvedni engednie tovább, hogy azt lássa, hogy politikai jogokkal nem bír, holott nálánál sokkal alacsonyabb fokán az intelligenciának vannak széles rétegei a magyar választópolgárságnak. (Ugy van!) Hát mondom, a jogos igény elől elzárkozni nem lehet. De nem tagadhatom, hogy ott is, az ipari munkásoknak a politikai jogokkal való felruházásánál is szomorúan kell bizonyos mulasztást konstataálnom és nagyon kell sajnálnom, hogy szociálpolitikai intézkedéseinkben ezt a szempontot, az önkormányzatnak nevelő hatását, épen társadalmunknak ezen nagy erkölcsi képét képviselő rétegénél is figyelmen kívül hagytuk. Hiszen, ha általában nem mentünk még messze szociálpolitikai intézmények felállítására terén, de kétségtelenül sok történt az utóbbi időben. Én csak azt sajnálhatom végtelenül, hogy legalább az én nézetem szerint ez legnagyobb részben nem helyes irányban történt. A munkások sorsának javítására és biztosítására vonatkozó rendelkezések egész komplexusára nézve kétféle rendszer van a világon. Rövidség okáért nevezzük a német és angol rendszernek. A német rendszer az, amely állami, külön állami intézményekben gondoskodik betegsegélyezésről, bal- eset elleni biztosításról, agkori munkaképtelenség esetére való biztosításról stb. és a munkások szakegyleteit azután tisztán a munkások agitatórikus céljaira bocsátja át. Az angol rendszer az, amely a munkások autonómiaja körébe utalja mindezen nagy létérdekeiknek a megoldását is és a munkások szakszervezetei első sorban a munkások életbevágó nagy gyakorlati érdekeinek autonóm kezelőjévé, autonóm gondozójává teszi. Ez a helyes. És t. uraim, ez fátum nálunk, de mi, mint annyi más téren is, itt is a német példa után indulunk. Mikor oly világosan mutatják a következmények, hogy mi az egyiknek a hatása és mi a másiké.

Én sokszor hallottam jelentékeny német államférfiak részéről is azt a csodálkozó panaszt, hogy ime meonyit tesz az állam a munkásokért és azért nőttön-nő a szociáldemokrácia. Hát én mindjárt azt feleltem rá, hogy én azon csodál-

elvisznek tőlünk egynémely tanulságot. Igen tisztelt Uraim! Amikor Önök a mi városunkba a lábukat betették, az első, amit meg kellett látniok, ami ócska, nyomoruságos vasúti pályaházunk volt. Ez itt Aradon elkoptatott téma, de Önöknek nem az és így talán beszélhetek róla. Ebből a pályaházból naponta 150 vonat indul és érkezik. Nemcsak Aradváros érdeke, de egy okos országos vasúti politika is már 20 esztendővel ezelőtt megkövetelte volna, hogy ide egy új, modern pályaházat építsenek. Ha elgondolják igen t. Uraim, hogy nekünk egy ilyen dologért is évtizedekig kell küzdenünk, ha elgondolják, hogy Bihar megyében, de Arad megyében is éntífuszban és egyéb ragadós nyavalyákban időnkint rakásra pusztulnak az emberek azért, mert olyan állati nyomorban élnek, hogy a higiéné legelőnyösebb követelményeit sem képesek az életmódjukban érvényesíteni; akkor megkapták a kését annak, hogy micsoda küzdelmet kell folytatnia a maga fejlődéséért nemcsak Arad városának, de az egész vidéknek is. S ha mindezzel szembeállítják ott Budapesten azt a harmic millió koronás parlamenti luxuspületet, akkor lehetetlen be nem látniok, hogy ennek az országnak a gazdasági politikájában évtizedes ferdeségek vannak, amiket reparálni kell.

Mi nem irigyeljük a mi gyönyörű Budapestünknek a fejlődését, sőt büszkéek vagyunk rá, mert mindnyájan, amint magyaroknak, úgy egy kicsit budapestieknek is tartjuk magunkat. De az ország szempontjából helytelennek, Potemkin politikának kell tartanunk azt a politikát, amely az ország egész erejét Budapestnek az emelésére fordítja. Igen tisztelt Uraim! Önök láttak itt egy várost, amely minden mellőzés dacára a maga erejéből már eddig is nagy várossá, egy nagy vidék központjává tudott fejlődni. Láttak az utcáinkon pezsgő, eleven élet-erőt és ha jobban körülnéznek, látnak itt még temérdek vállalkozókedvet, teremtő intelligenciát és energiát is.

A napsugárban, a levegő mozgásában, rengeteg energia van felhalmozva, amely szinte kinálkozik az embernek és azt mondja: itt vagyok, nem kell egyebet tenned, csak megragadnod engem és hatalmas, boldog leszel általam. Képzeljük el, hogy akad egy genialis ember, aki meg tudja ragadni ezt az energiát és belefogja azt a kultura szekerébe. Hogy forgatja ki majd ez az ember az egész világot a sarkalából s micsoda félistene lesz az az emberiségnek! Epen így kinálkozik fel Önöknek a vidék energiája: itt vagyok, ragadj meg és én nagygyá teszem az országot, nagygyá teszem Budapestet, de nagygyá teszek vele téged is. Ha önök megtudják ragadni ezt az energiát, a sarkalából emelik ki vele ezt a züllésnek indult országot s megteremtik az új Magyarországot. S akkor az a harmincmillió parlament nem lesz többé egy koléus nációnak a siralmas nagyzása, hanem lesz az ország nagyságának igazi szimbóluma. S az önök lábaihoz leborul az egész ország és a nemzet megváltóként fogja ünnepelni Önöket. Azt, hogy mi a titka annak, hogy ezt az energiát meg lehessen ragadni, én nem tudom megmondani, ahhoz nem vagyok elég okos ember. Abból, hogy ilyen lelkesedéssel vettek részt a mi mozgalmunkban, azt következtetem, hogy önök ezt a titkot meg akarják találni. És ha ennyi okos ember akarja, én lehetetlennek tartom, hogy meg ne találja, hiszem és remélem, hogy meg is fogja találni és ebben a reményben emelem a poharamat a mi illusztris vendégeinkre. Éljenek sokáig!

(A bucsuzó Tisza.)

Kégl János dr. monori ügyvéd után Tisza gróf bucsuzott el a következő szavakkal:

— Fájdalom, halad az idő, el kell távoznom. De engedjék meg, hogy még a bucsunak perciben köszönetet mondjak önöknek, köszönetet azon fogadtatásért, a megtiszteltetések egész sorozatáért, amelyben engem részesítettek. En eltudtam tűrni a vádakat, a gánccokat és megtámadtatásokat, de nem vagyok az a cinikus ember, aki közönyös volnék honfitársaim becsülésére, honfitársaim megtisztelő ragaszkodásával szemben. Lelkem mélyéből hálaosan élvezem azokat az erkölcsi arany szálakat, amelyek ugyanannak a nagy, igaz közügynek önzetlen, odaadó szolgálatában fűznek a közügy munkásaihoz. A kölcsönös bizalomnak, a kölcsönös elismerésnek arany szálai ezek. Adja Isten, hogy ez a küzdelem, amelyet megkezdettünk és amelyet Isten segítségével diadalra fogunk vezetni, ezeket az erkölcsi szálakat minél erősebbre fonja közöttünk. Birjanak azok egy kedves emlékek zománcával akkor is, midőn már megvittuk azt a küzdel-

met, amely küzdelem összehozott bennünket. Fogadják még egyszer hálás köszönetemet. (Hosszantartó zajos eljenzés és taps. Felkiáltások: Eljen Tisza István.)

A vacsora kilenc órákor véget ért és Tisza István kíséretével Budapestre utazott.

(A banket vendégei)

A Fehér Keresztben tegnap este tartott lakomán, amelynek fogásai kitünőek voltak, a következő vendégek nevét sikerült följegyeznünk:

Tisza István gróf, Urbán Iván, Roszner Ervin báró, Gerliczy Ferenc báró, Varjassy Lajos, Széll Ignác, Sándor János, Halász Zsiga, Kovacevics Sebestyén Endre, Beniczky Ádám, Beöthy Pál, Fábrián Lajos dr., Fábry Sándor dr., Betegh Miklós dr., Csernovics Agenor dr., Pescha Miklós dr., Darvay Fülöp dr., Reck Géza, Kégl János dr., Lévy Lajos báró, Kiss Ernő dr., Giczoy László, Vezéry Ödön, Gérich Jenő, Benne Hanz dr., Lecher Lipót dr., Zmertych István, Reiner János dr., Mikley Géza, Fábrián László, Nesnera Aladár, ifj. Neuman Adolf, Dániel Tibor báró, Herczeg Ferenc, Ferenczy Elek, Sárközy Aurél, Farkas Zoltán, Bethlen János gróf, Haydin Imre, Hász Antal, Beliczey Géza, Kintzig János, László Mihály dr., Köpf Kálmán, Azary Kornél, Fritz Zsigmond, Sal Ferenc, Koreck János, Ferch Rezső, Exterde Kálmán báró, Nachtnébel Gyula, Pálffy Tihamér, Vajda Iván dr., Laczay Gyula, Csiky Ödön dr., Visky Pál dr., Csiky Tivadar dr., Kabdebó Antal dr., Dálnoky Nagy Lajos, Schill József, Heppes Aladár, Bogdánffy Béla dr., Szalay Károly dr., Kabdebó Géza, Vásárhelyi János, Jakabffy Louis, Ferenczy Tibor dr., Mihajlovich Jani, ifj. Kovács Sebestyén, Török Ferenc dr., Keller Lajos, Boros Iván, Baross Ferenc dr., Darányi János dr., Thomka Elek, Andrányi Károly, Berzsény Béla, Hajós Árpád, Szentpétery István, Embej Iván, Schreiber Róbert, Mikolay Lajos, Petrányi János, Schwelengraber István, Földes Adolf, Hechs Vilmos, Fleischer Adolf, Mihály Albert, Bruckner Sándor, Lantner Mátyás, Werner Miksa dr., Holtzer József, Braun N. Antal, Weisz Bódog, Schwarz József, Hoffmann Miksa, Braun Arnold, Szegő Richárd, Schweffer Rikárd, Montag Sándor, Mittler Izidor dr., Pálmay Lajos dr., Lusztig Andor, Jellinek József, Blau Lipót, Steingassner Herman, Binder Lucian, Karesay Valér, Boros Károly, Ábrai Lajos, Horovitz Gusztáv, Neuman Alfréd, Révész Adolf, Mayer Miksa, Reiber Emil, Ottenberg Tivadar, Bing Hugó, Vajda István dr., Vajda Zsigmond, Éles Géza dr., Vörös Henrik, Grósz Miksa, Goldzieher Albert dr., Sárkány Ferenc dr., Kolliner Gyula, Hecht Adolf dr., Mandl Vilmos dr., Polonyi Jenő dr., Schreiber Vilmos dr., Seidner Rezső, Mairovitz Adolf dr., Kuttu Alfréd dr., Mittler Izidor dr., Basch Simon, Jellinek Henrik dr., Herz Andor dr., Wiener Gyula dr., ifj. Tenner Lajos, Leipniker Adolf, Szendrei Mihály, Domán Sándor, Földes Soma, Csillag Lajos, Tedeschi Viktor, Deutsch Károly, Flamm Miksa, Bánfi Sándor, Steiner Adolf, Sugár Károly, Wolf Jenő, Herczeg Sándor, Böhm Béla, Nemes Sándor, Ehrenfeld Soma, Somogyi József, Sándor Béla, Leopold Andor, Reik Henrik, Gráb József, Friedmann Miksa, Freud Fülöp, Katona Béla, Reinhart László, Simonffy Aladár, Kintzig Ferenc, Lator Sándor, Jánosy Győző, Németh József, Herstein Mór, Schwarz Manó, Leichter Lipót, Székely Károly dr., Hegedüs Gyula, Kerpel Izsó, Altmann Ignác, Erdős Pál, Schön Nándor dr., Mezei Dezső, Weisz Márkus, Heller Soma, Erdélyi Ferenc, Chirke Vilmos, Vince Endre, Vajda János, Farkas Ernő, Fetter Géza, Rényi Miklós, Verzár István, Steiner József, Stauber József, Steinhardt Mór dr., Fuchs Ignác, Fuchs Arnold, Somogyi Gyula dr., Kronstein Vilmos dr., Dobiecki Sándor, Szász Iván dr., Réthfalvy Jenő, Némethy Béla dr., Asboth Béla, ifj. Réthfalvy Gyula, Réthy Viktor, id. Kristyóry János, Szalay Károly, Leopold Zsigmond, Deutsch Andor, Kovács Marcell dr., Domokos László, Kálmán Ferenc dr., Szalay Béla dr., Mészáros Sámuel, Bozóky Mátyás, Babó Iván, Nagy Orbán dr., Schartner Sándor dr., Szakolczay Lajos, Sztankovics Miklós, Eckhart Ede, Zikó János, Riedl Zoltán dr., Farkas Zoltán dr., Bod Kálmán, Lukácsy Miklós, Szathmáry Gyula, Szőke Arthur, Assael József, Reinhart Gyula, Élos Armin, Burián János, Róka József, Bing Vilmos, Mairovitz Emil, Reich Gyula, Reck Géza, Beles János, ifj. Kristyóry János, Gruber István, Löwy Mór, Pollák Sándor, Parecz Béla dr., Wallfisch Armin, Bökényi Arisztid, Munkácsy Árpád, To-

mastyik János, Holndonner Ottó, Bedő Árpád dr., Joó Béla, Csiky Károly, Ring Béla, Ring Lajos, Reicher Károly, Vannay Gyula, Balla Alajos, Kiss Ferenc, Sztanítty Mátyás, Kuttu Mór, Fischer József, Virágh Lajos, Wieser Aladár, Erdélyi Andor, Oravetz Miklos, Visy Ferenc, Fígyus Albert, Murádi Álmos, Schweiger Péter, Varjassy Lajos dr., Jegesi Károly dr., Lócs Rezső, Kopp János, Nachtnébel Ödön, Borlodán György, Tisch Mór dr., Grósz Samu, Turay János, Kövér Zsigmond, Brassay Ernő, Zachariás István, Angel István dr., Leipniker Salamon, Oblath Béni, Grimm A. József, Kripp József, Senk Ferenc, Porcia Lajos gróf, Köpf János dr., Almay Olivér, Zukor Andor, Ottrubay Dezső, Horváth János, Bittó József, Stachó Lajos, Petrovics Arzén, Fehér Dezső (Nagyvárad), Gelberg Jenő (Nagyvárad), Weisz Adolf (Ujarad), Somos Zsigmond, Weinberger Ferenc, Komlós Dezső, Pavlovits Iván, Werner Károly, Adler Gy. Lajos, Szathmáry Király János, ifj. Hahn Alajos, ifj. Nesnera Aladár, Boros Beni dr., Domány József, Rázel József, Schwarz Zsigmond, Kádár József, Erdős Ignác, Braun Mór, Bokor Alajos, Sági Henrik, Glück Károly, Lészay Sándor, Fried Lipót, Radó Gyula, Rosenberg Miksa dr., Fabró Henrik dr., Institoris Zsigmond, Robitsek Ágoston dr., Mandl Vilmos. stb. stb.

Párbajban megsebesített világbajnok.

Fuchs Jenő dr. kardafférje.

Távirati tudósítás.

Arad, március 14.

A fővárosban ma délután véres kardpárbaj folyt le a Fodor-féle vívóteremben. A párbajban Fuchs Jenő dr., aki az elmúlt évben a londoni olimpiai versenyeken a kardvívás világbajnoka lett, — sulyosan megsérült, — amennyiben ellenfele egy hat centiméter hosszú vágást adott fejére. Budapesti tudósítónk a párviadalról ezeket jelenti:

A párbajozó felek Gerbe Oszkár dr. és Fuchs dr. régebben igen jó viszonyban voltak egymással, de az olimpiai versenyek óta diszszonancia támadt közöttük. Amikor ugyanis Fuchs hazatért a múlt évben a londoni olimpiai versenyekről, a sport szaklapban a vívó klub tagjait sulyos kritikával illette. E miatt a klub tagjai elhidegtek tőle.

Most három nap óta versenyeket tartanak a klubban és bár Fuchs nem mint zsűritag, hanem csak mint néző volt jelen, folyton molesztálta Gerbe drt. Mindjárt a verseny első napján így kiáltott oda hozzá:

— Alljatok fel, majd akkor jobban láttok!

Lehet, hogy a hanglejtésben volt valami sértés, mert Gerbe dr. odament a vívás végén Fuchs-hoz:

— Kérlek, — mondotta — ha máskor valamit akarsz mondani, várd meg míg nem vagyok hivatalosan elfoglalva. Különben nem vagyok kíváncsi a megjegyzéseidre.

— Jó, jó — mondotta Fuchs dr. gunyos kézlegyintéssel.

— Ez szemtelenség, — fakadt ki indulatosan Gerbe és dühösen otthagya Fuchs drt.

Fuchs erre provokáltatta Gerbe drt és mivel a békítési kísérletek eredménytelenek maradtak, ma megtörtént a párbaj. Fuchs dr. mindjárt az első összecsapás után úgy nevezett „tempó” vágással támadt, amit Gerbe dr. kivédett és így a kard lapjával a bandázst érte. Gerbe dr. riposztzott és ebben az összecsapásban Fuchs dr. fején hét centiméter hosszú vágást kapott.

Hajdu Marcell dr. a vezető segéd a felek közé ugrott és szét választotta a verekedőket, ez azonban nem ment minden incidens nélkül, mert Fuchs dr. azt állította, hogy ellenfele a

„halt“ szó után vágott, amikor ő már nem védte magát.

Fuchs dr. folytatni kívánta a párbajt, a segédek azonban nem engedték meg, hanem úgy vették jegyzőkönyvbe az ügyet: Fuchs dr. jóhiszeműleg mondja kifogását, azon hiszemben, hogy a bandázásra adott laposvágás után, „halt“ hangzott. A felek nem békültek ki.

Választási mozgalmak.

Távirati tudósítás.

Arad, március 14.

A minap megalakult pécskai nemzeti munkapárt nevében vasárnap huszonöt tagu küldöttség tisztelgett az aradi nagygyűlésen időző Herczeg Ferencnél. A küldöttség nevében Kripp József kir. közjegyző, a pécskai kerület nemzeti munkapártjának elnöke felkérte Herczeget a kerület képviselőjelöltségének elfogadására. Herczeg Ferenc meleg szavakban megköszönte a bizalmat és a jelöltséget elfogadta. Herczeg legközelebb megjelenik a pécskai választókörzések előtt.

A pécskai kerület nemzeti munkapártja a megalakulásról táviratilag üdvözölte Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnököt, aki erre tegnap a következő sürgönyben válaszolt:

Kripp pártelnök urak

Pécska.

A pécskai választókerületben megalakult nemzeti munkapárt szíves üdvözlését őszintén köszönöm és melegen viszonzom, kérve elveink diadala érdekében további támogatásukat.

Khuen-Héderváry.

A kölesdi kerületben a munkapárt jelöltjéül Sztankovszky Imrét kiáltották ki. A Kossuth-párt jelöltje Halász Lajos, a mostani ugrai képviselő.

A rumi kerület Horti Lajos nagymárosi mérnököt munkapárti programmal jelölték a néppárti Buzáth Ferencel szemben.

Az egyingi kerületben Halnay Elemér drt budapesti ügyvédet és szerkesztőt jelöli Khuen-párti programmal. A Kossuth-párt jelöltje Bakó Mihály mostani képviselő.

Zólyomban ma megalakult a Khuen-párt. A párt jelöltje Skrovina Mátyás, Zólyom város polgármestere, ki az alakulás után nyomban elmondta programbeszédét.

A szobránci választókerületben Sztáray Sándor gróf lép fel 67-es pártönkivüli programmal.

Fehértemplomban a munkapárt vasárnap megalakult és Szivák Imre dr.-t jelölte.

Nyiregyházán Meskó László dr. volt államtitkár tartott beszámolót, akinek ezideig nincs ellenjelöltje.

A nyírbogdányi kerületben Kállay Leopold Justh párti képviselővel szemben Horváth József nagyvárosi képviselő fog fellépni Kossuth-párti programmal.

Kisvárdán szintén vasárnap tartotta beszámolóját Hrabovszky Guidó Justh-párti képviselő. Hrabovszkynek két ellenfele lesz, Jármy István Kossuth-párti és Liphay Béla kormány-párti programmal.

Balmazújvárosban két függetlenségi- és 48-as párti képviselő tartotta tegnap itt beszámolóját. Ennek az érdekes nagyközségnek több, mint a fele a debreceni második kerületben szavaz, a másik része pedig Hajdusoboszlón. Ezért ment ki vasárnap Debrecen II. kerületének képviselője, Bakonyi Samu dr. és a hajdusoboszlói képviselő, Justh János. Előbb Justh János, majd Bakonyi Samu beszélt.

A hajduböszörményi kerületben eddig több függetlenségi jelöltet emlegetnek, így Benedek János dr. jelenlegi képviselőt, Kálmán Lajos dr. ügyvéd, egyházi főgondnokot, a hajduböszörményi függetlenségi párt elnökét, továbbá Sembery Miklós nagybirtokost és Király Péter dr. debreceni ügyvédet. Sembery fellépése nem valószínű, Király dr. pedig kijelentette, csak abban az esetben lép fel, ha a párt őt hivatalosan jelöli.

Kecskemétről jelentik: a felsőkerületi függetlenségi- és 48-as párt vasárnap délután tartotta jelölt választmányi ülését, majd pedig hivatalos jelölését. Szappanostól a párt elhidegült és most szóba sem került. Előbb Hoytsit kérték fel, aki azonban kijelentette, hogy nem fogadja el a jelölést és így Horváth Mihályt jelölték, ki régi család sarj Kecskeméten, de különösen köztevékenységével szolgált a bizalomra. Horváth kijelentette, hogy Kossuth-párti programmal lép fel és programbeszédét később mondja el. Az alsókerületben a nemzeti munkapárt egyik oszlopos tagját óhajtják megnyerni képviselőnek.

Nagyváradról táviratozzák: A bihari kerületben, melynek Sztármári Mór a mostani képviselője, a nemzeti munkapárt Váradi Zsigmond nagyváradai ügyvédet jelölte.

A kéthónapos menyecske.

Szerelmi regény.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, március 14.

Ideálisan szép szerelmi regénynek indult. A hőse egy milliomos fővárosi fiatal ember, aki bár a pénzvilág önző, rideg légkörében nőtt fel, nemes érzelmekkel, csillogó idealizmussal lépett ki az életbe. Éppen ellentéte volt az öcsöse, aki apja szellemét örökölte és utját a csalhatatlan számítás szabta meg egész pályafutásán.

Szükséges, hogy megjelöljem a két testvért s mert valódi nevüket nem akarom meghurcolni, az idősebbet Imrének, a fiatalabbat, az üzletembert Gyulának nevezem.

Imre hamarosan kimenekült a környezetéből és esztétikus lelke a művészetben, az irodalomban talált gyönyörűséget. Rendes látogatója lett a hangversenytermeknek és valahol véletlenül megismerkedett egy csodaszép leánnyal. Hamarosan szerelemre gyuladt az igéző teremtés iránt. Mindenhova elkísérte, de a boldogság csak rövid ideig tartott. A leány, aki édes anyjával tartózkodott Budapesten, két hét után haza utazott Pozsonyba. Elutazása előtt azonban a fiatalok kölcsönösen megváltották egymásnak szerelmüket. Ettől kezdve Imrének nem volt nyugodt pillanata. Minden nap szerelmes leveleket írt a leánynak s csakhamar Pozsonyban termett, ahol eljegyezte a leányt, aki egy állami tisztviselő özvegyének a gyermeke.

A boldog vőlegény már minden előkészületet megtett az esküvőre, amikor egy este az Országos Kaszinóban Pozsonymegye alispánjával találkozott. Az alispán félrevonta egy sarokba és megkérdezte a fiatal embert.

— Igaz, hogy te azt a leányt eljegyezted?

— Igaz! — válaszolta a vőlegény.

— Hát én ahelyett, hogy gratulálnék, mint igaz barátod figyelmeztetek arra, hogy nézz széjjel a jövődébélid portáján.

Hogy még mi mindent beszélt a két férfi, nem tudja senki, csak hogy másnap Imre már csomagolt és utazott Pozsonyba. Két hétig lakott a városban és egyszerre érdekes esemény középpontjába került.

A mult esztendő elején történt. A budapesti főkapitányság Pozsonyból a következő táviratot kapta:

Főkapitányság

Budapest.

Leányomat N. Imre megszőktette. Kérem őket még a pályaudvaron elfogni. Leányomat férfitől különválasztani. Reggelig szigorú őrizetben tartani, míg megérkezem. (Az anya aláírása.)

Sándor László dr. rendőrkapitány volt a központi ügyeletés tisztviselő. Nyomban detek-

tiveket küldött ki a nyugati pályaudvarra, akik a bécsi gyorsvonat utasai között meg is találták a szökevény szerelmeseket. Bevitték a főkapitányságra, ahol kihallgatták őket. A fiatalok nagy zavarral küzködve mentegődztek, de a kapitány, aki nagy emberismerő, nyomban észrevette, hogy a vőlegény nagyon súlyos titkot rejteget. A leányt elvezettette a szobából és amikor a fiatal emberrel négy szemközt maradtak, megkérdezte:

— Mondja csak, Imre, miért szőktette meg ezt a kis leányt? Maguk jegyesek. Három hét múlva lesz az esküvőjük. Semmi akadály nincs. Sehogysem értem, mi szükség volt erre a botrányra.

A fiatal vőlegény kis ideig küzködött titkával, azután úgy látta jónak, hogy őszintén feltárja a helyzetet.

— Kapitány ur, őszintén elmondok mindent, hogy megismerje a helyzetet. Két héttel ezelőtt valaki azt mondotta nekem, hogy a menyasszonyom nem ártatlan leány. Viszonya volt egy báróval és később az unokafivérével, akinek Nizzában szállodája van. Nyomban Pozsonyba utaztam, hogy megtudjam, mi igaz a dologból. Szállodában laktam, de mindennapos voltam menyasszonyoméknál. Egy napon, ez éppen tegnap volt, magunkra maradtunk Edithel. Borzasztó lelki küzdelmembe került, de mégis rászántam magam és közöltem menyasszonyommal azokat a híreket, amelyeket róla hallottam. Szegény leány zavarba esett, de őszintén vallott. Beismerte, hogy igaz minden szó, amit róla hallottam.

— Őszinte voltam hozzád — mondta, — mert nem akartalak megcsalni. De esküszöm, hogy végtelenül szeretlek, rajtad kívül nem tudnék mást szeretni és a síromig hű leszek hozzád.

Leküzdöttem ellágyulásomat és energikusan válaszoltam:

— Édes Edith, a történetek után beláthatod, hogy egymásé nem lehetünk. Összetört lélekkel, fájó szívvel hagylak el és soha sem felejtetek.

— Borzasztó volt a válás, de megtörtént. Szállodámba siettem és csomagoltam, hogy visszatérjek Budapestre. Alig mult el negyedóra, kopogtatnak az ajtómon és nyomban utána belépett Edith. Félóráig voltunk együtt, de ez az idő a gyötrelmek és gyönyörök kimondhatatlan fájó és boldog váltakozása volt. Nem volna szabad beszélnem arról, hogy mi történt közöttünk, de a kapitány urral teljesen meg kell ismertetnem a helyzetet.

Elváltunk és én kisiettem a pályaudvarra. A vonat indulására vártam, amikor megjelent a peronon Edith. Nagyon meglepett a dolog, de fokozódott a meglepetésem, amikor Edith egyszerűen kijelentette:

— Nem tudok nélküled élni. Vagy magaddal viszel, vagy az elé a vonat elé ugrom, amelyen elutazol.

Annyira elszánt volt a leány, hogy nem merészeltem megtagadni a kívánságát és együtt utaztunk el. Szökésünknek ez a hiteles története.

A kapitány ezután a leányt vezettette maga elé és a menyasszony mindenben megerősítette vőlegénye valiomását. A rendőrség nem tehetett egyebet, minthogy másnap a leányt átadta édesanyjának, diszkrétan megnyugtatta, hogy nem történt semmi baj.

Két hónap elmúltával megtörtént az esküvő. A boldog házasság Budapestre utaztak és látszólag a legszebb életet élték.

A tragédia csak ezután kezdődik. Edith két hónapos menyecskesége után egyszerre nagyvilági életet kezdett élni. Egész udvart

gyűjtött maga köré, estélyt estély után adott pazarul berendezett lakásán, ami még nem lett volna baj, de a pénzvilág kaján emberei csakhamar kárörvendezve autogták, hogy a menyecske megcsalja Imrét a tulajdon sógorával, Gyulával. De egyéb is történt. Egy napon Imrét elhelyezték a Schwartzer-szanatóriumban és a fiatal asszony lépéseket tett, hogy férjét nyilvánítsák gyengeelméjűnek és a nagyon gondnokául nevezzék ki férje öccsét, Gyulát.

A pokoli terv azonban nem sikerült. A férj az idén februárban kiszabadult a sanatóriumból, az ármányos asszonyt kikergette a lakásából és megindította a válópert, amely most van folyamatban, de ezzel egyidőben folyik az eljárás a férj gyengeelméjűsége ügyében is és ebben a terhelő tanu a ridegen számító üzletember: az öcs.

A kormányelnök Bécsben.

Az aradi szózat visszhangja.

Távirati tudósítás.

Arad, március 14.

Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök ma este Bécsbe utazott, hogy holnap a király elé terjessze a Ház összehívására és felosztatására vonatkozó előterjesztéseit.

A politikai köröket különben ma **Tisza István** gróf aradi beszéde foglalkoztatta. A pártok természetesen álláspontjuk szempontjából bírálták a beszédet, annak nagy jelentőségét és hatását azonban mindenütt elismerték. **Tisza István** ma este a Nemzeti Társaskörben is mondott egy rövid, de érdekes beszédet egy vidéki küldöttség előtt.

A politika vasárnapi és hétfői eseményeiről itt következik tudósításunk:

A miniszterelnök a királynál.

Budapesti tudósítónk jelenti: **Khuen-Héderváry** gróf miniszterelnök ma délután negyedhat órakor Bécsbe utazott és holnap délelőtt kihallgatásán jelenik meg a király előtt.

Éjjel jelenti tudósítónk: A miniszterelnök holnapi kihallgatásán a legutóbbi minisztertanács határozatait fogja a király elé terjeszteni, amelyek az országgyűlés egybehívására, illetőleg felosztatására vonatkoznak. A miniszterelnök még a holnapi nap folyamán visszautazik Budapestre.

Tisza beszédének visszhangja.

Budapesti tudósítónk jelenti: A függetlenségi pártkörben ma este meglehetősen kevesen voltak fen, mert a képviselők nagy része vidéken tartózkodik. A jelen voltak felháborodással fogadták **Tisza** aradi támadását, amelyet igazságtalannak mondtak. Azt hangoztatták, hogy **Tisza** is a nemzetiségiekkel akar paktálni a választás céljaira, akkor miért tesz szemrehányást a függetlenségi pártnak, hogy a radikális szerbekkel paktál, holott azok teljesen magukévá tették a függetlenségi párt programját. A szerbek szónokai, — mondták a pártkörben — tegnap oly hazafiasan beszéltek, hogy kívánatos volna, ha a magyar pártok vezetői is oly hazafiasan beszélnének.

Különben az a hangulat, amely a pártban uralkodik, mutatja, hogy **Justh**nak és a vezéreknek teljesen igazuk van, amikor megegyezésre léptek a szerb radikálisokkal, mert ezáltal a **Justh**-párt sok mandátumot biztosított magának.

Igy vélik ezt a pártkörben.

A **Magyar Hirlap** ma esti száma vezércikkben foglalkozik **Tisza** gróf aradi beszédével. Üdvözi **Tisza** grófot és pedig első sorban a **Justh** párttal szemben tanúsított magatartásáért. Ezek után nagy érdeklődéssel néz **Tisza** további működése elé.

A **Pester Lloyd** így ír: A tegnapi tüntetést nem kell tragikusabban felfogni, mint ahogy magát **Tiszát** érintette közvetlenül a tüntetés után. Ismerjük az ilyen népmulatságok rendezőit és annak az emberanyagnak tulajdonságait, mely gondolkodás nélkül ilyesminek magát átengedi. És hogy tegnap még országos vásár volt, csak a szindarab humorát emelte, amelyek kereteiben **Tisza** István bevonulása megtörtént. Azon körök azonban, akikhez **Tisza** beszédét intézte, tanui voltak egy nagyszabású államférfiu megnyilatkozásának, a nemzetiségi vezérek pedig **Tisza** beszédéből okulva, most már mutassák meg, hogy elég komolyak ahhoz, hogy a nemzetiségi társadalom és hiveik valódi érdekeit szolgálják.

Khuen képviselőjelölt.

A belvárosi **Khuen**-párt vasárnap délelőtt alakult meg a Belvárosi Polgári Kör helyiségeiben. Az alakuló gyűlésen megjelentek többek között **Láng Lajos**, **Perczel Dezső** és **Nagy Ferenc** is. Ezután **Láng Lajos** javaslatára a IV. kerület képviselőjelöltjévé **Khuen-Héderváry** Károly gróf miniszterelnököt kiáltották ki, mire a gyűlés véget ért. A miniszterelnök már kilátásba helyezte, hogy a képviselőjelöltséget elfogadja.

Tisza István önmagáról.

A győrmezei beéri választókerületnek egy küldöttsége jelent meg ma **Tisza István** gróf előtt a Nemzeti Társaskörben. A küldöttség arra kérte **Tiszát**, hogy támogassa **Milosevics** János győri pénzügyi titkár jelöltségét.

Tisza István válaszában megköszönte a küldöttség bizalmát, majd így szólt:

— Át vagyok hatva attól a meggyőződéstől, hogy Magyarország sorsa talán hosszú időre most dől el. Épen ezért az ország sorsa most nem egyesek kezében, hanem a magyar polgárság józan belátásában van. *Én csak szerény munkása vagyok az új alakulásnak és szerepem nem lehet más, minthogy igyekezzem példát adni arra, hogy ezekben a komoly időkben mindenkinek minden mellék tekintet nélkül kell férfiasan megállani meggyőződése mellett.* Ami egyes kerületek személyi kérdéseit illeti, úgy az első sorban a kerület dolga. *Én nem adhatok jelöltet, nem vezetem a pártot és jelöltek kiválasztására nekem mint egyszerű közketőnek jogom sincs.* A pártvezér és a végrehajtóbizottság dolga e kérdésben állást foglalni. *Én csak kérem Önöket, sorakozzanak olyan érdemes férfiú mellé, a ki a párt ügyeit a kerületben leginkább képes diadalra vinni.*

Tisza beszédét a küldöttség zajos éljenzéssel fogadta.

Goldis László beszámolója.

Mintegy kétezer ember jelenlétében tartotta meg **Ménese** vasárnap beszámolóját **Goldis** László országgyűlési képviselő. A szomszédos községekből papok, tanítók, érdeklődők nagyszámmal érkeztek ez alkalommal **Ménesre**, hogy meghallgassák a radnai kerület képviselőjének beszámoló és program beszédét. **Goldis** László beszédében részletesen foglalkozott a koalíció tevékenységével és a jelenlegi kormány teendőivel.

Mindenekelőtt rámutatott a koalíció által alkotott törvényekre, amelyek — ugymond —

csak újabb megterheléseket jelentenek az országra és a polgárságra nézve. Foglalkozott különösen **Apponyi** gróf nyelvrendeletével és iskola törvényeivel és **Andrássy** grófnak a választói jogra vonatkozó javaslatával. Valahányszor **Andrássy** és **Apponyi** nevét említette a szónok, a közönség, zajos „le vele, aboug” kiáltásokba tört ki.

Részletesen foglalkozott ezután **Goldis** a **Khuen-Héderváry** kormány szereplésével.

— **Khuen** gróf segítségére sietett — mondotta, — **Tisza** István. Valójában nem azért, hogy munkáját megkönnyítse, ellenkezőleg azért, hogy megnehezítse. **Héderváry** meg akarja valósítani a választói jog reformját, **Tisza** pedig az általános választói jognak ellensége. A nemzetiségi kérdést úgy akarja megoldani **Tisza**, hogy a nemzetiségi képviselők olvadjanak bele a magyar pártokba, hogy a magyar pártok képviseljék a román nép érdekeit.

Egy példát említ fel hasonlatul. **Tisza** úgy tesz — mondotta — mint mikor a farkasok ajánlatot tettek a juhoknak, hogy mondjanak le a pásztorokról, mert ők jobban megőrzik a juhokat, mint a pásztorok, **Tisza** is azt akarja, hogy mondjanak le a vezérek, majd ők, a farkasok jobban megfogják őrizni a román népet.

Végül határozati javaslatot fogadtak el, amelyben bizalmat szavaztak **Goldis** Lászlónak és öt újból képviselővé jelölték.

Győrökről és Pankotáról küldöttség kérte fel **Goldist**, hogy ott is tartson beszédet, amit **Goldis** meg is ígért.

Főispáni beiktatások.

A mai nap folyamán a következő új főispánokat iktatták be:

Udvarhelymegyében **Haller** Jánost,
Kisküküllőmegyében **Somogyi** Istvánt,
Máramarosmegyében **Perényi** Zsigmondot,
Hunyadmegyében **Mara** Lászlót,

Nagykárolyban **Csaba** Adorjánt, akit a románok nevében az eskütétel után **Lucacin** Konstantin üdvözölt.

Somogy megyében **Makfalvy** Gézárt iktatták be. A függetlenségiéket óvást emeltek az eskü kivétele ellen.

Justh Gyula Zomborban.

A zombori függetlenségi és 48-as párt és szerb radikális párt együttes nagy népgyűlést rendezett vasárnap Zomborban, ahová az országos függetlenségi és 48-as párt részéről leutaztak **Justh** Gyula, a párt elnöke és számos képviselő.

Justh Gyulát a pályaudvaron a függetlenségi párt és a szerb radikálisok együttes küldöttsége üdvözölte.

Vasárnap népgyűlés volt, amelyen **Justh** Gyula többek között ezeket mondotta:

— Üdvözlöm Zombor sz. kir. város polgárságát. Üdvözlöm a zombori függetlenségi és 48-as pártot és üdvözlöm a szerb radikális pártot. Mondhatom, nagy lelki megnyugvásomra szolgál látni azt, hogy milyen testvéries egyetértésben és együttérzésben vannak itt a magyar és a szerbek. Ez nagy reményekre jogosít engem hazánk jövőjét illetőleg. Egy szerte tagolt országgal ellenségeink sokkal könnyebben el fognak bánni, minthogy ha ebben az országban mindannyian nemzetiségre, fajra, vallásra való tekintet nélkül, vállat vállhoz vetve küzdünk, míg csak a közös ellenséget legyőzni nem tudjuk. Erre az egyetértésre feltétlenül szükség van, mert nemesek az ellenséggel állunk szemben, hanem itt bezz az országban olyan pártalakulatokkal is, amelyek nem az ország javát, a nemzet függetlenségének kivívását tartják szem előtt, hanem önző egyéni érdekeik előmozdítása érdekében csoportosulnak. (Ugy van! Ugy van!) Ez a mai történelmi nevezetességű fényes ünnepség, amely megpecsételi a magyar-szerb barátságot igen örövendetes és nagy reményekre jogosít.

Ezután Justh Gyula fejtegette a gazdasági önállóság megteremtésének és első sorban az önálló bank felállításának feltétlenül szükséges voltát, majd felhívta a választókat, hogy a függetlenségi zászlót vigyék diadalra.

Ezután a népgyűlés határozati javaslatot fogadott el, amely szerint szövetséget köt a függetlenségi párt a szerbekkel a választás idejére.

IRODALOM ES MŰVESZET.

A színház műsora:

Kedd: Aranylakodalom, díszelőadás március 15-ikének emlékére. (A bérlet.)
Szerda: Aranyvirág, operett. B. Szabó József fellépte. (B bérlet.)
Csütörtök: Trenk báró, operett. (C bérlet.)
Péntek: Cassanova, operett. (A bérlet.)

* Országos színházi műsor. A nagyobb vidéki színházak a heti műsora a következő: Kozlovár: Hétfő: A kuruzsló. (Csontos Gyula vendégjátéka. Kedd: A császár katonái. (Csontos Gyulával.) Szerda: Forradalmi nász. (Csontos Gyulával.) Csütörtök: Luxemburg grófja. Péntek: Erdészleány. Szombat: A masamód, először. Vasárnap d. u. Varázskeringő. Este: A masamód. Szeged. Hétfő: A sötét pont. Kedd: Az aranylakodalom. Szerda: A cornevillei harangok. Csütörtök: A képzelt beteg. Péntek: A bunda. Szombat: A dolovai nábob leánya. Vasárnap d. u.: Ripp van Winkle. Este: Ingyenélők. Hétfő: Grangoire. Kedd: Luxemburg grófja. Szerda: Gasparone. Csütörtök: A botrány. Pénteken és szombaton: Nincs előadás. Nagyvárad: Hétfő: Sasfők. Kedd: Kuruc Feja David. Szerda: Ördög. Csütörtök: Lili. Péntek: Vig özvegy. Szombat: Szerencse malac. Vasárnap este: Rip Rip. Temesvár: Hétfő: A sötét pont. Kedd: Aranylakodalom. Szerda: Aranylakodalom. Csütörtök: Mignon. Péntek: Az elvált asszony. Szombat: Troubadour. Vasárnap d. u.: A gésák; este: A tanítónő. Debrecen: Hétfő: Tancos huszárok. Kedd: Gotterhalte. Szerda: Gotterhalte. Csütörtök: Délután Czifranymoruság. És a Kis cukros. Péntek: Kis cukros. Szombat: Kis cukros. Vasárnap: Délután Sasfők. Este Ördög mátkája. Kassa: Hétfő: Ocskay brigadéros. Kedd: Díszelőadás. Szerda: Luxemburg grófja. Csütörtök: Az erdészleány. Péntek: Vera Violetta és a nagy nő. Szombat: A kuruzsló. Vasárnap délután A drótosztót. Este Tatarjárás. Hétfő: Huan José. Kedd: Huan José. Győr: Hétfő: Luxemburg grófja. Kedd: Díszelőadás. Szerda: Díszelőadás. Csütörtök: Erdészleány. (Feledi Boriska vendégfelléptével.) Pénteken: Elvált asszony. (Feledi Boriska vendégfelléptével.) Szombat: Luxemburg grófja. Vasárnap délután: Varázskeringő. Vasárnap este: Luxemburg grófja. Hétfő: Szabinnók elrablása. (Mezei igazgató jubileuma.)

* Díszelőadás. Holnap este, március 15-ikén díszelőadás lesz a színházban. Az előadást ünnepi nyitány előzi meg, ezután az Aranylakodalom című látványos történelmi színmű kerül színre.

* B. Szabó József fellépése. B. Szabó József, a színház baritonénekesse hosszas betegségéből már teljesen felgyógyult és szerdán lép fel először Az aranyvirág című bájos muzsikájú operettben. Pénteken pedig a Cassanova címszerepét játssza.

* Vadászat repülő kutyákra. Szumatra szigetének egzotikus ferdőiben rendkívül módon el vannak szaporodva a repülő kutyák, ezek a különben hasznos állatok, melyek a kártékony rovarokat pusztítják. Ezek az állatok nappal a fák ágain kapaszkodva, csüngő helyzetben alszanak. A vadász puskalövéllel riasztja fel álmából az állatokat, melyek első ijedségükben tehetetlenül hullanak a földre, ahol könnyűszerrel szedik össze őket. Az Uránia képein látnak egy kifejlesztett szárnyú repülő kutyát, a szörny, több, mint egy méter átmérőjű. Látjuk aztán, amint egy kutya viaskodik egy repülő kutyával. A gyönyörű képet még értéke-

sebbé teszi a fenséges vidék, mely Szumatra szigetének egyik elbűvölő szépségű helyét árnyalja. 241.

Harc a milliós örökségért.

Titokzatos végrendelet.

Távirati tudósítás.

Arad, március 14.

A milliós örökségről szóló rejtelmes mesék száma ismét szaporodott egygyel. Egy ily milliós örökségért küzd most egy kaposvári öreg ember: Hofnung Adolf. Nem kisebb összegért, mint másfél millióért hadakozik, mely állítólag a nagyapja vagyona volt. A másfél milliós örökséget Hofnung Adolf a tabi zsidó hitközségen keresi. Van ebben az örökségi történetben multbavesző rejtelen, homályos romantika, ármány és meggyás bőven. Az örökségre igényt tartó család tagjai a következőképpen mondják el a hagyaték történetét:

A rengeteg vagyont Hofnung (Pollák) József szerezte, aki a mult század negyvenes éveiben vetődött Tabra, az orosz-lengyelországi Pili városkából. Hofnung József timársággal, borkereskedéssel kuporította össze a nagy vagyont titokban. Halálos ágyán a hitközség néhány emberének árulta csak el, hogy a *pinéjében négy hordó áll. A négy hordóban pedig rengeteg arany- és ezüst pénz.* Tetejében még négy ház is volt Tabon. Mindezt ráhagyta Pilién élő fiára, Hofnung Gumpelre.

A hitközség főemberei azonban azzal, hogy az öregnek senkije sincs és szóbeli rendelkezéssel a hitközségnek hagyta a vagyonát, annak a céljaira foglalták le a gyönyörű, rejtelmes kincset: másfél milliót.

Öt évig pihent már a földben Hofnung József, amikor a földesur, Spisich pört indított a régi törvény alapján, amely neki is just adott a hagyatékhoz. A pört Spisich megnyerte s erre a hitközség most már előállott:

— De van örökös!

És elhívták Piliéről Hofnung Gumpelt, aki gyalogszerrel utnak indult messze északról. A hitközség már előzetesen, postán hiteles okiratot is kért tőle, hogy az urasággal szemben a hagyatékot megvédelmezhesse számára. Az okiratok elől a földesur visszavonult, mikor aztán Hofnung Gumpel megjött, azt egyszerűen semmibe sem vették a tabi hitközségbeliek. Hogy nem ismerik, nem fia az öreg Hofnungnak stb. Gumpel egy évig hadakozott velük, aztán hazament a családjához és ott meghalt. A hitközség pedig megkaparintotta a vagyont egy végrendelet alapján, amelyet később a kaposvári törvényszék hamisnak mondott ki.

A küzdelmet a hagyatékért Hofnung Gumpel özvegye folytatta, aki három apró gyermekével jött le Kaposvárra. Itt két ügyvéd is képviselte, de évtizedek teltek el és a per semmivel sem jutott előbbre.

A hetvenes években már két egyeszéségi irat is szerepel. Az egyik szerint Hofnung minden forint után 36 krajcárt kap, a másik szerint egészen a hitközségnek ajánlotta a vagyont. Hiteles tolmács fordította le ezeket az iratokat, amelyek alapján a Hofnung család elvesztette a pört. A kaposvári Hofnung Adolf, Gumpel fia, most okmányokkal, végzésekkel nagy nyaláb írásokkal fölfegyverkezve újra nekiindul az örökségi pörnek és egy ismert nevű budapesti kriminálístát bizott meg azzal a feladattal, hogy a milliós hagyatékot neki kiparolja.

Lueger temetése.

A trónörökös gyászmiséje.

Távirati tudósítás.

Arad, március 14.

Mint Bécsből jelentik, rendkívüli pompával temették ma el Lueger dr. holttestét, amelyet a Rathausban kitett ravatalon sok száz- ezernyi ember tekintett meg. Majdnem Bécs egész lakossága tanuja volt a rendkívüli pompás temetési szertartásnak, amelyen ő Felső személyesen, továbbá az összes Bécsben időző főhercegek és főherceggasszonyok, valamint az idegen államfők képviselői is résztvettek.

Délelőtt fél 12 órakor kezdődött a temetési ünnepség a városházabeli néposarnokban. A városháza gyásszal volt bevonva. Tompított fény tört elő a körülfátyolozott kandelláberakból. A bécsi énekes szövetség férfikara Suppée „Nyugodj, fáradt vándor“ megható művét adta elő. Az utolsó akkordok elhangzása után a parochis loci: Mord prelátus a fogadalmi templom papságának asszisztenciája mellett az első besztertelést végezte. Ez az „Istenek alkonya“ gyászindulóját adta elő. Harangzugás közben emelték fel a nehéz érekeporsót és vitték a nagy diszkocsira.

Mielőtt a menet megindult, Neumayer alpolgármester néhány bucsusztót intézett a halotthoz. Közben a hatalmas menet formába tömörült. Elöl haladt a hivatalos és önkéntes tűzoltóság több osztálya, azután következtek a városi vállalatok alkalmazottainak küldöttségei körülfátyolozott zászlókkal, számos énekegyesület zászlókkal, nagyszámu testület képviselői, a katolikus diákegyesületek teljes gyászban, Bécs város papi rendjei és azután 19 kocsis tulong-tul halmozva a legpompásabb virágkoszorúkkal — rendkívül nagyszámu koszorut már az új folyamán a központi temetőbe kellett vinni — és végül a halottas diszkocsi, körülveve a városi elnöki iroda 16 tisztviselőjétől, 16 mély gyászba öltözött katolikus diáktól, 8 polgári vadásztól, 8 Deutschmeister vadásztól és 16 díszőrtől, valamennyinek égő fákiya a kezében. A halottaskocsi után haladtak a városi temetési intézet alkalmazottai a polgármesteri láncsal és az elhunyt rendjeleivel, hat gyászkocsi, amelyekben az elhunyt nővérei, a három alpolgármester nejei, a magisztrátusi igazgató neje ültek, három városi díszszolga, a városi hivatalnokság, a kerületi képviselőségek, az urakháza és a képviselőház elnökei az urakháza és a reichsrat képviselőivel, a tartományi marsallhelyettes, a tartományi választmány és képviselők, valamennyi alsó-ausztriai polgármester, városok küldöttségei — számos város és község egész elnökségét küldte az ünnepségre — tiszti küldöttségek, a bécsi cs. és kir. kerületi iskolatanács tagjai, a helyi iskolatanácsok tagjai, a városi iskolák vezetői, a szegényügyi intézmények küldöttségei, a városi szolgák, tűzoltósági osztályok stb.

A menet a Ringstrassen haladt át és megállt a reichsrat épülete előtt, ahol Pattai dr. képviselőházi elnök mondott beszédet. Ezután Freudenthal báró tartományi marsallhelyettes beszélt.

Brioniból táviratozzák: Ferenc Ferdinánd trónörökös, aki már szombaton sürgönyben értesítette Bécs városát, hogy tekintettel gyermekei ragályos betegségére, az orvosok nem engedték meg, hogy a temetésen résztvegyen, ma délelőtt az itteni templomban Luegerért misét mondattak, melyen feleségével együtt megjelent.

Megnyilt
az aradi első
próba baba
gyári ipartelep, hol mindennemű reform és más divatos modellek 24 óra alatt elkészülnek.

Verseny árak!
Próba-baba db. frt 2-75
Ugyanott játék-baba klinika és gyártás elfogadtatnak.
Játék-baba javítások és külön
festrészek kaphatók. 1111

Gyári ipartelep: Zrinyi-utca, (Első Aradi Takarékpénztár épület.)
Raktár, rendelések és javítások eszközöltetnek
REICH EL.
Arad, Színházi Versenybazar.

Jöjjenek a rendőrségre!

Színész és detektív utcai botránya.
Fővárosi tudósítónktól.

Arad, március 14.

Gyanútlanul ment tegnap délelőtt tíz óra-kor Budapesten, a Hársfa-utcában Varjas Antal, a Royal-Orfeum színésze, az uri primás, egyik női ismerősével. Csöndesen beszélgetve mentek, amikor egyszerre a Dob utca sarkánál erős, marcona férfi közeledett feléjük, akiről csak később derült ki, hogy Drevenka államrendőrségi detektív.

Amint a detektív Varjasnak és ismerősének közelébe ért, szigorúan fölemelte vastag, jellegzetes botját és intett vele a színésznek.

— Jöjjön csak ide, szép fiatalember!

Varjas, aki alacsony ember, elsápadt. Mit akarhat ez az órák? Csak nem fog az utcán verekedni. El akart hát sietni a színész nőismerősével. De a marcona eléje állt és ráordított:

— Ugy-e, a csibész istenit, most megijedt!

— Ki maga és mit akar? — kérdezte ekkor még jobban megdöbbenve Varjas.

— Detektív vagyok — zengte az idegen — jöjjenek velem a kapitányságra. Majd önagyságát egy kis orvosi vizsgálatnak fogjuk alávetni.

Mit volt mit tenni: a rémült kisasszony és a színész bementek a detektívvel a hetedik kerületi kapitányságra. Ott a detektív erővel intézkedni akart, hogy a kisasszonyt megvizsgálják. Előzőleg azonban igazolta Varjast, aki előmutatta az artista-egyesület arcképes igazolványát. Ezt a detektív nem fogadta el és más igazolást követelt.

Végső elkeseredésében aztán kifakadt Varjas. Hivatkozott arra, hogy a kapitányságon dolgozó rendőrtisztek közül többen személyes jó barátai és kérte a detektívet, hogy vezesse hozzájuk, azok majd igazolják.

Erre aztán megijedt Drevenka és elboosította az ok nélkül, méltánytalanul meghurcolt színészt és a társaságában lévő kisasszonyt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A. V. Ujszentanna. Sorsjegye eddig nem nyert.

K. I. A törlesztési huzásban kibúzták a sorsjegyeit.

Aradi Ipar- és Népbank

Intézeti tőke 3,300.000 korona.

Értékpapírokra és aradi házakra a legelőnyösebb kölcsönöket nyújtja.

B e t é t e k e t

1122 a lehető legjobban kamatoztat.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, március 14

Készáru: Kínálat. vételkötőv korlátolt, 2 ezer mm. 5 fillérrel magasab.

Az árak 50 kilónkénti számítva:

	Dél- zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1910. májusra	6 17—6 18	6 23—6 24
Buza 1910. áprílisa	13 43—13 44	13 56—13 57
Zab 1910. áprílisa	7 25—7 26	7 25—7 26
Rosa 1910. áprílisa	8 33—8 34	8 44—8 45
Buza 1910. októberre	10 97—10 98	11—11 01
Buza 1910. májusra	13 35—13 36	13 8—13 39
Rosa 1910. októberre	8 10—8 11	8 15—9 16

Zárul 5 órakor.

Magyar hitelrészvény ... .. 825.—
Közuti vasút — — — — — 724.50

Felelős szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1910. évi március hó 15-én:

A) bérlet.

A) bérlet.

Diszeiódás!

Aranylakodalmom.

Látványos színmű énekkel és táncsal, 7 képpen. Irták Beöthy László és Rakosi Viktor.

SZEMÉLYEK:

Koltai Jenő	Keszler Ede.	Jurátus	Beregi S.
Katalin, neje	Kápolnai J.	Mihulák Janó	Vass Jenő.
Bela, fiuk	Endrey Gy.	Krausz Soma	Leóvei Leo.
Honka	Zalai Margit.	Kosuth Lajos	Ditr i Mór.
Nyaradi	Gerő Já. os.	Bem, tábornok	Szabó S.
Howard Jancsi	Ditrői Mór.	Bodó	Delli Lajos.
Emerencia	Benkőné P.	Prodán	Kulcsár L.
Nyarai Pál	Szabó Lajos.	Alexandrovits	Várnai Jenő.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Márc 1910. március 15-én, kedden:

1. A festőregénye. Életkép. 2. A belga hadsereg. Látványosság. — 3. A jó ragasztószers. Kacatató. — 4. A hála szolgálat. Dráma — 5. Furcsa eljegyzés. Bohózat. — 6. Denevérvadászat Természet után. — 7. „Ibis” a belga trónörökös iskolahajója. Természet után. — 8. Dimitry Donackoj. Dráma.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Helyárak: I-ső hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTTER.*
Dr. Kell József
1328
ügyvédi irodáját
Aradon, ideiglenesen Deák
Ferenc-utca 42. szám alatt
(Aradi Első Takarékpénztár épületében)
megnyitotta.

VITA FORRÁS
SOSKUT VÁSÁRLÓ
ALKALIKUS NATRON-LITHIONOS GYÖGYVIZ.
Orvosilag ajánlva: húgysavas diathézis, kőszóly, cukorbetegség, gyomor, vese és húgyhólyagbántalmaknál, stb.
Mint üdítő és borvíz páratlan.
Bővebb felvilágítással szolgál a 6801
„CONSUM” kereskedelmi részvénytársaság
Budapest, VI., Teréz-körút 4. Telefon 10—13.
Főraktár: Édeskuty L. urnál, Bpest, Erzsébet tér 8.

GONO
NE MENEN
EL ESTE GONO
NEKOR
„GONO”
Krémm előzetes használatára a legbiztosabb védelmet nyújtja FÉRFIÁKNAK ÉS NŐKNEK az összes nemibetegségek ellen.
HASZNÁLATA TISZTA.
EGYSZERŰ ÉS KELELMES.
Eredeti tubus 80 használatra elegendő (utasítással) ... .. 2 korona.
5 kis tubus dobozban, 50 használatra elegendő (utasítással) ... 3 korona.
Postán díszlet csomagolásban a pénz előzetes beküldése vagy utánvétellel küldetnek. 6803
Kapható Aradon: Hajós Árpád, Guteri Fildes Kelemen gyógyszerárában és Vojtek és Walez drogeriájában, valamint minden gyógyszár és drogeriában.
GONO-NŐVEK vezérképviselete
Budapest, Szendrői-utca 90. szám.

Rendkívüli olcsó árakban árusítunk
férfi öltöny, felöltő és fiu ruhákra tiszta gyapju szöveteket.
LEICHNER és FLEISCHER Arad, Szabadság-tér 17. — Telefon 475. szám.
Kizárólagos posztó gyári raktár. 1326

„SAVOY“

BUDAPEST,

VIII., József-körút 16.

a Nemzeti Színház közvetlen közelében.

* NAGYSZALLODA. *

A főváros legszebb és legmodernebb szállodája. — 120 szoba és szalon. Központi gőzfűtés, villanyvilágítás. Lift. Hűvös és melegvíz minden szobában. Szobák 3 kor.-tól feljebb. Elsőrangú étterem. 1253

Legfinomabb impregnált női havi kötők tuczonként 1 korona 80 egyszerű övek 90 fillér és Tricot övek 3 korona 20 fillérért kaphatók

Földes Kelemen gyógyszerárán Aradon, Deák Ferenc-utca II szám. 881.

Alapított 1888. évben.

Várhoi László

uri- és női cipész.

Arad, Weitzer János-utca 2. sz.

Minorita-palota a leányiskolával szemben.

Van szerencsém a t. helybeli és vidéki közönség figyelmét felhívni 19 óra óta fennálló jó hírnévnek örvendő cipész-üzletre. A bekövetkező őszi időnyre beszerzem mindennemű bőrkülönlegességeket.

Az önkéntes uraknak figyelmüket felhívom, hogy lábbelit készítek mindennemű fegyveremhez a legjobb kivitelben. előírás szerint. Az egyenruházati egyletnek több év óta szállítója vagyok.

Visszamaradt cipők előnyös áron kaphatók. Rendelések 24 óra alatt eszközöltnék.

Kiváló tisztelettel
Várhoi László.

481.

Ujjonnan berendezett üzletemben a legújabb divatu I. Hükel és Böhm-féle legkitűnőbb minőségű valódi nyulszőrből és saját készítményű

Tavaszi és Nyári kalapjaimból

nagyválasztéku raktárt tartok.

Női model szalmakalapok nagy raktár.

Ugyisint panama és más kalapok festését, javítását és tisztítását jutányos áron elfogadom, cilinderek vasalását azonnal eszközölöm.

A t. közönség szíves pártfogását tisztelettel kéri 581

Bittenbinder Konrád

Arad Deák Ferenc-utca 24. sz.

Aradi Cipészek Termelő Szövetkezete tavaszi cipő-árjegyzéke.

Női-cipők:

Kemot lasztang...	frt. 1.50
Kivágott cipő zergebőrből	2.— feljebb
Regatta	2.80
Regatta zsevrőbőrből	4.50
Fűzős zergebőrből	3.60
Fűzős zsevrőbőrből	5.50
Gombos zergebőrből	4.80
Gombos zsevrőbőrből	6.50

Férfi-cipők:

Cugos cipő, sima, vikszos	3.30
Cugos cipő, bezecés, vikszos	4.—
Bergsteiger cipő, tükörbőrből	4.80
Cugos cipő, sima, dongola könnyű fájós lábakra	5.—
Bergsteiger cipő, zsevrőbőrből	6.50
Cugos cipő, bokszbőrből	5.80
Bergsteiger cipő, bokszbőrből	6.20
Bergsteiger cipő, barna sevrőbőrből	7.50
Fél cipő, zsevrőbőrből	5.—

Gyermekcipőket minden nagyságban raktáron tartunk. 1357

Vidéki megrendeléseknél a lábnyomot papírra lerajzolni kérjük.

Utánvét mellett szállított áruknál 8 napon belül a meg nem teletét becséréljük.

Használjon Nagysád Földes-féle

Margit-Cremet,

hogyan tiszta, üde és bájos legyen.

A MARGIT-CREME a főrangú hölgyek kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető.

Mivel a MARGIT-CREMET utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget.

A MARGIT-CREME ártalmatlan, zsírtalan, vegytiszta készítmény, a mely a külföldön általános feltűnést keltett.

ARA 1 KORONA.

Margit-szappan 70 fillér. - Margit-pouder 1.20.

Gyártja:

Földes Kelemen laboratóriuma

ARADON. 361

Varga János

Arad, Deák F.-u. 30.

Ész butoráru üzlet.

Rendeléseket elfogad ugyanazt, mint kárpitos szakmában legjutányosabb árak mellett. 868

Csődtömeg eladási hirdetmény.

Alulírott, mint Waldmann Hermann talpasi kereskedő közadós csődtömeggondnoka ezennel közhírré teszi, hogy csődletárban 1—685, 686—689, 890—1370. sorszám alatt foglalt 17388 korona 50 fillér becsértékű — beszerzési árak 37743 korona 4 fillér — házi butorok, wertheim szekrény, bolti árukból álló ingóság, továbbá téglagyár és felülepítményekből közadóst illető 1/4 ed rész bírósági végrehajtó közbenjöttével 1910. évi április hó 5-én reggel 8 órakor kezdődőleg április 5, 6, 7, 8 és 9-én Talpason, közadós házában és ugyancsak Talpason közadós által bérelt üzlethelyiségben tételenként esetleg becsáron alul is el fognak árvereztetni.

Az árverés iránt érdeklődők a csődletárt alulírott tömeggondnoknál Kisjenőben bármikor megtekinthetik.

Kisjenő, 1910. évi március hó 11-én.

Dr. Glück Géza

ügyvéd, mint Waldmann Hermann talpasi kereskedő közadós csődtömeggondnoka.

1352

Özv. Frank Vilmosné

sirkőnagyraktára

Arad, Boros Béni-tér 2.

(a Széchenyi malommal szemben.)

Ajánlja dusan felszerelt sirkőraktárát, ahol sirkővek a leg egyszerűbbtől a legdiszesebbig a legjutányosabb árért kaphatók és megrendelhetők.

A pontos kiszolgálást törvényesen bejegyzett üzletvezetőm: **Beloni Jakab** szakképzett kőfaragómester sok évtizeden át szerzett tapasztalatai nyomán elismerésre méltóan végzi.

Szíves pártfogást kér

Özv. Frank Vilmosné.

MODERN

kerteket, parkokat tervez és alakít

Nagy Sándor

okl. kertész, Illés-utca 66. 1319

Minden a kertészeti szakmába vonatkozó megbízásokat elfogadok.

Vidám zsur a polgári leányiskolában.

Műsoros teaest.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 14.

Az aradi polgári leányiskola volt növendékei sorából alakult *Iskolatársnők Szövetsége* vasárnap délután műsoros zsurt rendezett a leányiskola nagytermében. A szövetség tagjain kívül szép-számú, előkelő közönség gyűlt össze az ügyesen összeállított műsor meghallgatására és az aztán következő hangulatos mulatságra.

A program első száma Ács Margit zongoraszáma. A kisasszony magyar egyveleget adott elő művészi játékkal, melyet a közönség zajos tapsal honorált. Ezután *Prohászkané-Tausch* Elvira tartott felolvasást „Az asszonyok hatalma” címen. A kedves, színesen megírt mese egy leány boldogtalanságáról szövegezt, aki megirigyelte a férfiak hatalmát és szerette volna azt a módot megtalálni, amelyen győzedelmeskedhetik a férfiak fölött. Megpróbálkozott mindennel: kísérletezett tudományos pályán, felcsapott feministának, majd a zajos társadalmi életben kereste a boldogulást, de nem találta sehol és ezért elhatározta, hogy csendes magányba vonul vissza. Ekkor az erdő mélyén találkozott egy pakulárral, aki egy fadarabon faricskált. Megkérdezte tőle, hogy min dolgozik.

— Királyi pálcát készítek az asszonyoknak — volt a válasz...

Megdobbant a leány szíve. Vajon ez az egyszerű paraszt megtalálta volna azt a jogart, melyet ő oly sokáig hiába keresett? Megvárta, amíg a paraszt elkészült a munkájával és akkor látta, hogy a királyi jogar — egy főzőkanál.

Zajos taps zúgott fel a felolvasás után, amelyet nagy derűség követett akkor, mikor az előadó természetesen nagyságban felmutatott egy szépen felpántlikázott főzőkanalat, amelybe ezek a szavak voltak bevésve: *Ez az asszonyok hatalma*. Valóságos kis forrongás keletkezett ezután, mert előkerült egyszerre száz kis fakanál, melyeket a bőkezű előadó szétosztott a közönség között. A kis fakanalakba az előadás dátuma volt emlékezésül bevésve.

A műsor befejezése egy művészi trió volt. *Fekete Elza* zongorán és *Fekete Nelli* és *Dörre Jenő* hegedűn adtak elő klasszikus zeneszámokat.

Az estély buzgó háziasszonyai: *Bakonyi Kálmáné, Lejtényi Sándorné, Katona Béláné* és *Kohányi Róbertné* és a segédkező leányok: *Bakonyi Ella, Bedrick Jolán, Bihari Ilona, Haszlinger Böske, Kelecsényi Etelka, Kethy Imi, Kohányi Zelma, Köpf Margit, Montag Erzsébet, Ilonka és Viola, Probst Böske, Széll Ilonka* és *Tóth Irénke* teát szolgáltak fel a közönségnek. Késő estig tartó jó kedvű tánc fejezte be a szép vasárnapi mulatságot.

GYÁSZROVAT.

Halálozás. *Petrovics Stipó István*, aki a legelső szódagyártó volt Aradon, ma 70 éves korában meghalt. Az elhunyt tipikus alakja volt a Rácvárosnak, ahol mindenki ismerte. Évekkel ezelőtt a Nádor-szállodának volt tulajdonosa. Jellemzőül arra a gondosságra, a mellel a szódagyártást kezelte felelevenítik azt, hogy ő maga hordotta ki a szikvizet, pedáns tisztán öltözékben és mindig keztyűt húzott keszre, ha egy-egy üveget megfogott.

Nagyváradról táviratozzák: *Szikszay Lajos* nagyszalontai ügyvéd, a Tisza-család régi bizalmasa ma 62 éves korában elhunyt.

HIREK.

ÖNGYILKOS HADNAGY.

„Nincs többé keresni valóm e földön.”

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, március 14.

Ma reggel nyolc órakor *Feszty József* 27 éves hidászhadnagy Budapesten Batthyány-utca 15. számú lakásán öngyilkosságot követett el.

Feszty évekkal ezelőtt a háztulajdonostól bérelt hónapos szobát. A fiatal hadnagy költséges életmódot folytatott, mulatott, szeretőket tartott és adósságot adósságra halmozott. Az utóbbi időben már nagy anyagizavarokkal küzdött. Panaszkodott is kartársainak, hogy hitelezői szorongatják és attól fél, hogy adósságai miatt kénytelen lesz megválni a katonai pályától. Ideges, izgatott volt emiatt. Tegnap kora délután eltávozott a lakásáról és késő éjszakáig mulatott. Hajnal volt, amikor hazatért a lakására.

Reggel 8 óra tájban a házbeliek a hadnagy szobájából revolverlövés dőrejét hallották. Berontottak a szobába és a hadnagyot a diványon fekve, holtan találták. *Browning*-revolverrel a szájába lőtt s nyomban meghalt. Értesítették a rendőrséget, a honnan *Diner Ákos* rendőrkapitány ment ki a helyszínre.

Később megérkezett a katonai hatóság részéről egy kapitány, főhadnagy, zászlós és ezredorvos és a tényállás megállapítása után a halottat a XVI. számú helyőrségi kórház halottas házába vitték. Levelet írt egy hidászhadnagy barátjának, akitől bucsuzik: „Nincs többé keresni valóm e földön.”

— *József főherceg* és a márciusi ünneplők. Kisjenői tudósítónk jelenti: A kisjenői hazafias polgárság ma ülte meg a szabadság ünnepének, március 15-ikének előestélyét. Este hat órakor több száz főből álló fáklyásmenet indult el Erdőhegyről—Kisjenőre. Utközben hazafias dalokat énekeltek. Amikor a hatalmas menet a királyi hercegi kastélyhoz ért, ép akkor fordult a kapu elé *József királyi herceg* fogata. A királyi herceg szalonkavaszatról tért vissza és kíváncsi érdeklődéssel szemlélte az ünneplő közönséget. Amint a menet észrevette a királyi herceget, száz és száz torokból hangzott a kiáltás:

— Eljen *József főherceg!*

A királyi herceg az éljenzésre leugrott a kocsijáról és kalapját lengette, majd hajlongva köszönte meg az óvációt és mindaddig lengette kalapját, amíg a menet a kastély előtt elhaladt. — A polgárság este 120 teritékű lakomát rendezett.

— A *Kossuth* asztaltársaság jubileuma. Az aradi *Kossuth Lajos* asztaltársaság március 20-án *Kossuth Lajos* halálának évforduló napján alapításának huszonötödik esztendejét ünnepli a városház nagytermében tartandó ülés keretében. Beszédemok, szavalkok, ünnepi beszédek mellett a társaság 25 éves történetét is válaszolni fogják, azután pedig megkoszorúzzák a *Kossuth-szobrot*. Délután a 338-asban tisztújító közgyűlés lesz, amelynek folyamán a jótékony célra gyűlt összegek is kiosztásra kerülnek. Az ünnepségek sorozatát társas vassora fejezi be.

— A szabadságünnep. A március 15-iki fontos események emlékére Aradon holnap hazafias ünnepséget rendeznek, amelynek programja a következő: Reggel 10 órakor a városháza dísztermében az ünnepély sorrendje a következő: 1. „Eredeti Rákóczi-nóta”, „Hej Rákóczi, Bercsényi”, tárogatón előadja *Joanovics Sándor* 2. Himnusz, *Szántó Péter* tanár vezetése mellett éneklék a Ferenc-téri községi polgári iskola tanulói. 3. Az üdvözlő-beszédet *Varjassy Lajos*, Arad szabad kir. város polgármestere mondja. 4. „Bécs felől...” „Sűrű eső áztatja” dalok; szövegét *Pósa Lajos*, zenéjét *Dankó Pista* írta. Ferch Ödön tanár kísérete mellett éneklék *Wlassák Vilma* művésznő. 5. Ünnepi beszéd, elmondja: *Jancsó Benedek dr.* 6. „Talpra magyar”, éneklék a tanuló ifjúság. — *Kossuth-szobra* előtt: 1. *Erkel* Ferenc „Himnusz”-át *Szablóczky János* karmester vezetése mellett éneklék az aradi máv. dalkör. 2. „Március Idusa”, írta: *Szavay Gyula*, szavalja: *Keszler Ede* színművész. 3. Ünnepi beszéd, elmondja *Szudy Elemér*. 4. „*Kossuth Lajos*”, szövegét és zenéjét írta: *Révfy Géza*, éneklék a máv. dalkör tagjai.

Ma este zenéstakarodó volt fáklyásmenettel, amelyben rengeteg közönség vett részt s lélekemelő hazafias dalokat énekeltek. A várost gyönyörűen kivilágította a hazafias közönség.

Az Országos Magyar Iskolaegyesület munkásképző intézménye vasárnap tartotta utolsó nyilvános előadását, amelyben ünnepelték a szabadság diadalmas napját, március 15-ikét. Szép számban megjelent munkásság előtt fejtegette a nap jelentőségét *Keszler Károly* tanár. *Petőfi* „Nemzeti dal”-át lelkes érzéssel szavalta *Angyal János* tanítójelölt. Az ünnepség kezdetén és végén a vaggongyári dalkör énekelte nagy hatással *Zoltay Mátyás* tanár vezetése mellett. A szereplők mindegyikét lelkesen ünnepelték a közönség.

— Változás a VII. hadtest parancsnoki állásában. Mint jól informált katonai körökből értesülünk a temesvári VII. hadtest parancsnoki állásból *Frank Liboriusz* gyalogsági tábornok rövid időn belül távozik. A király a nemrég elhunyt *Fiedler* báró tábornagy halálával megüresedett gyalogsági főfelügyelői állásra nevezi ki őt. Temesvári hadtestparancsnok *Terkuljo János* altábornagy lesz, aki jelenleg a 14. gyaloghadosztály parancsnoka és Pozsonyban állomásozik.

— *Metianu* érsek Aradon. Érdekes vendége volt tegnap és ma *Pap I. János* aradi görögkeleti román püspöknek. Tegnap este Aradra érkezett *Metianu János*, nagyszebeni érsekmetropolita, aki vasárnap Budapesten, a Gosdu-alapítvány bizottsági ülésén vett részt. Az érseket Aradra *Pap* püspök és *Cosma Partin*, a nagyszebeni „Albina” vezérigazgatója kísérték. akik szintén résztvettek a budapesti ülésen, *Metianu*, aki *Goldis János* előtt 24 esztendőig volt az aradi román egyházmegye püspöke, érseksége óta most volt először Aradon. Itt meglátogatta a püspök kíséretében a román szemináriumot és nagyon meg volt elégedve azzal a haladással, melyet itt tapasztalt. Az érsek és *Cosma* igazgató ma délben elutaztak Nagyszebenbe.

— A lovassági felügyelő Aradon. *Brudermann* Rezső tábornok, lovassági felügyelő holnap este 7 órakor Aradra érkezik. A 12. huszárezred tisztikara a tábornok tiszteletére a Fehér Kereszt szálloda télikertjében társasvacsorát rendez. Az estélyen a 38. gyalogezred zenekara hangversenyezik. Szerdán szemlét tart a felügyelő az ezred felett, délben a tisztikaszinóban banket lesz.

— **Boros Beni szobrára.** Az a mozgalom, amely Boros Beni dicső emlékét egy Aradon felállítandó szoborral akarja méltóképen megörökíteni, máris szépen halad a megvalósulás felé. Az eddig beérkezett adományokhoz most egy újabb jelentős adakozás csatlakozott. *Bohus Zsigmond báró*, aki mindig, valahányszor nagy embereink iránt érzett kegyeletnek lerovásáról van szó, előljár az adakozók soraiban, ma 150 koronát adott a Boros Beni-szoboralapnak. *Bohus Zsigmond báró*, közéletünk e nemes alakja, az összeget az Arad-csanádi gazdasági takarékpénztárhoz juttatta az említett célra.

— **Májusi előléptetés a hadseregben.** Bécsből jelenté tudósítónk: A hadügyminiszterium a napokban küldötte szét a csapatparancsnokságokhoz a májusban előléptetendő tisztokra vonatkozó kérdőíveket, melyeket kitöltve e hónap végéig kell visszaszolgáltatni. Ebből az intézkedésből az tűnik ki, hogy az alantas és törzsiszték előléptetése a normális keretek között mozog és a májusi avanszmá sem lesz kedvezőbb ezekben a fizetési osztályokban, mint a novemberi. *Ellenben igen sok magasabb rangú tisztet nyugdíjaznak* és ezt már a rendeleti lap legközelebbi száma közzé fogja tenni.

— **Jégszállítás a dobsinai jégbarlangból.** Dobsináról jelentik: Az ország minden részéből oly nagy számban érkeznek tudakozások az iránt, hogy Dobsina város nem volna e hajlandó a jégbarlangból nagyobb mennyiségű jéget szállítani, hogy a napokban egy szakértőkből álló bizottság járt a barlangban és megállapította, hogy annak egyik, teljesen befagyott mellékágában hozzávetőleges becslés szerint körülbelül 60.000 mm. jég távolítható el anélkül, hogy a barlang csodálatos jégalakzatát bármi tekintetben is érinthetné, sőt amely nagy jégtömegnek kiszedése már csak azért is szükséges, hogy a barlang e részében időnként összegyűlő víz a mélységek felé lefolyást találjon. A jégbarlangot kezelő bizottság alaposan foglalkozván e kérdéssel, elhatározta, hogy rövid lejárata árlejtést tűz ki a jégtömeg eladására nézve. A részletes feltételek már most is megtudhatók Dobsina város polgármesteri hivatalában.

— **Üngyilkos bankigazgató.** Várnából táviratozzák, hogy ott *Ország Ervin* a Bank generali de Bulgaria takarékpénztár vezérigazgatója ma szívenlőtte magát és azonnal meghalt. Az üngyilkos budapesti rokonai közül *Felettár* udvari tanácsost, a kereskedelmi társulat részvénytársasági igazgatóját, aki unekabátyja és *Ország Róbertot*, aki testvére azonnal értesítették az esetről. Értesítették ezenkívül *Weisz Fülöpöt*, a Pesti magyar kereskedelmi bank igazgatóját, mert az Ország vezetése alatt állott bank összeköttetésben volt a kereskedelmi bankkal. Ország Párisban végezte tanulmányait és ezután a Pesti kereskedelmi bank szolgálatába állott. Innét ment Szófiába, ahonnan két évi működés után Várnába küldték, az ottani pénztárat élére. Az üngyilkosság okát nem tudják.

— **Járványos betegség egy iskolában.** Budapesti tudósítónk jelenti: A budai *Ferenc József-nevelőintézetet* ma bezárták, mert azon a részen, ahol a katolikus főgimnázium van, járványos betegség lépett fel. Egy tanulón vörhenyt konstataáltak, de azt hiszik, hogy az intézetben *husmérgezés* történt, sőt kiütéses tifusz felépéséről is beszélnek. Az intézetben a szükséges intézkedéseket megtették a járvány továbbterjedésének megakadályozására.

— **Házasság.** *Pécze Gyula* az első magy. ált. bizt. társaság főtisztviselője ma délelőtt 10 órakor kötött házasságot *Reisner Erzsikével*, Csikváry Odón máv. hivatalnok nevelt leányával.

— **Az aradi önkéntes-iskola Nagyváradon.** Az aradi önkéntes iskola ma *Vojku kapitány* és *Herbay főhadnagy* vezetése alatt Nagyváradra utazott, ahol a hadosztály-parancsnokság alá tartozó összes csapattestekből összpontosítják az önkénteseket, akik itt hat heti gyakorlati kiképzésben részesülnek.

— **Ki építi a jéggyárat.** Ma délután öt órakor járt le a jéggyár magas építkezésére kiírt pályázat. A versenytárgyalásra ajánlatot *Fodor* és *Reisinger*, *Frick József* és *Kotsis Lajos* építész-vállalkozók adták be. A tanács ma tartott ülésén bontotta fel az ajánlatokat és a számvetés alapján *Kotsis Lajost* bizta meg az építkezéssel, 21.300 korona árért.

— **Katonák és polgárok harca.** Ruszcsukból táviratozzák: Tegnap délután összeütközés támadt a katonaság és a néptömeg között. Egy török nő, ki szülei akarata ellenére polgáremberhez ment nőül, a katonák ki akartak szabadítani férje kezei közül. Összetűzés támadt a katonaság és a csöcselék között, amelyben *Milicenevics* tábornok megsérült. A katonaság sortűzet adott, aminek következtében 12 ember meghalt, 30 súlyosan megsebesült.

— **Letartóztatott tüntetők.** Az aradi rendőrség a vasárnap tüntetők közül letartóztatta *Baunhoffer Károly* waggongyári munkást, aki a rendőrséget szidalmazta és *Reisz Károly* kereskedősegédet azért, hogy a rendőröknek ellenszegült. *Bodnár József* műszerészsegédet rajta csípték, mikor *Tisza Istvánt* záptojással megdobálta. *Batáry Géza* és *Putics György* asztalossegédek azért, hogy a rendőrséget bántalmazták. *Ladányi István* napszámos az *Andrássy-téren* tégladarabokat hajgált *Tisza Kocsija* felé. *Kannemár Gusztáv* asztalossegéd és *Kappner Mór* villanyszerelő szintén a rendőrséget bántalmazta. *Damján Márta* 52 éves öreg asszonyt letartóztatták, mert a közönséget tüntetésre szólította. *Záray Odón* napidíjas irnokot rajta kapták a záptojások dobálásán. Kellő igazolás után mindannyijukat szabadon bocsátották, de az eljárást folytatják ellenük.

— **Vasuti karamból.** A nagykanizsai vasuti állomáson — mint onnét táviratozzák — tegnap délután jelentékeny vasuti baleset történt. A Budapestről-Kanizsára érkező gyorsvonal ugyanis a pályaudvaron — ugylátszik hibás váltóállítás következtében — nekiment egy ott veszteglő mozdonynak. Az összeütközés olyan erős volt, hogy a mozdony darabokra tört s az első három kocsi erősen megrongálódott. Az összeütközés következtében a mozdonyvezető, a fékező és egyik kalauz sérüléseket szenvedett. A gyorsvonal utasai között — akik közül szerencsés véletlen folytán senki sem sebesült meg — nagy ijedelmet keltett az összeütközés. A gyorsvonal csak több órai késéssel folytathatta útját.

— **A Hirschl féle 1848. március 15 iki alapítvány** múlt évi kamatait az aradi kereskedelmi és iparkamara elnöksége a nagylelkű alapítóval egyetértőleg *Lukács János* aradi beteg kereskedelmi alkalmazottnak ítélte oda.

— **Tűz.** Ma délelőtt *Rajku Isza* György-utca 35. számú házában a kenyérsütő kemencéből kipattant szikrák két szint gyújtottak meg. A közelben gyakorlatozó honvédek és a kivonult tűzoltóság oltották el a tüzet.

— **Jótekonyság.** A szegénytanulók részére *Reicher Károlyné* élelmiszereket; *Sármezey Endréné* 8 kg. lenesét küldött. Fogadják ezuton is hálás köszönetemet. *Özv. Hauser Károlyné*, egyesületi elnök. A szegénytanulók konyhájában a jövő héten *Kintzig Gézané*, *Halmi Andorné* és *Hermann Gyuláné* ügyeletesek.

— **Születések és halálozások.** Az aradi anyakönyvi hivatalban március hó 12-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: **Született:** *Márk István* máv. alkalmazottnak *Ilona* nevű leánya, *Kasztora Alajos* szabónak *Viktória* nevű leánya, *Svachulay György* mérnöknek *Margit* nevű leánya, *Nagy József* kocsisnak *Sándor* nevű fia, *Mayer József* szabónak *Tivadar* nevű fia, *Pavloti János* jászágazgatósági tisztviselőnek *József* nevű fia, *Köteles István* kovácsnak *István* nevű fia. **Meghalt:** *Sándor Lajosné* 71 éves napszámosnő, *Raab Mihály* 53 éves csizmadia, *Farkas György* 16 éves napszámos.

— **Modern jéggyárak, hűtő- és fagyasztó telepek** szállítását és teljes berendezését mindenféle nagyságban elvállalja sok évi tapasztalatok alapján: *Kutányi Sándor* okl. gépészmérnök Budapest, IV., K roly-körút 8. Tervek és költségvetésekkel legnagyobb készséggel szolgál postafordultával. 1331

— **Tavaszi újdonságok** megérkeztek *Hege-düs Gyula* üzletébe, Arad, *Andrássy-tér* 15. A legszebb bőr és selyem női táskák, utazó készletek, utazó bőröndök, sport-cikkek, tenniszverők, tenniszlabdák, gumik, futball és füles labdák, a legszebb sétabotok, játékaruk, husvéti illatszerek, husvéti locsolók, háztartási kefe- és pipere áruk stb. nagy választékban és mélyen leszállított árban. Megyei és városi telefon 506. 257

— **Francia likörök** legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér *Vojtek* és *Weisznál*. 249

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az „Aradi autonóm katolikus kör“ f. hó 15 én, kedden este fél 8 órakor saját helyiségében társas vacsorát rendez, melyre a tagokat ezuttal meghívja. Tagoktól bevezetett vendégeket a kör szívesen lát. Az igazgatóság.

VÁRANDÓS ANYÁK

erősítő és az erősítéssel egyidejűleg üdítő szert találnak a

SCOTT-féle csukamájolaj EMULSIÓ-ban.

Gyors és erőteljes hatása meglep és gyönyörködtet mindenkit. Bevétele kellemes, emésztése könnyű.

Egy kísérlet meg fogja Önt győzni, hogy az Ön esetében is mily jótékony hatású.

Szoportás esetében a **SCOTT-féle Emulsió**

elejét veszi a bágyadtságnak, bőségesen biztosítja a tejet és rózsás és virágzó arcuvá teszi a gyermekket.

A SCOTT-féle EMULSIÓ a legkiválóbb.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halászt — kérjük figyelembe venni.

Uj! Célszerű! Előnyös! Uj!
Szüilők figyelmébe!

A budapesti 108 év óta fennálló

Kuncz József és Társa cég

cs. és kir. udvari szállítók.

Menyasszonyi fehérnemű kelengyét biztosítanak bármelykoru leánygyermeknek, de felnőtteknek is az **Első Magyar Iparbank R. T.** jótállása és csekély havi részletek befizetése mellett. Bővebb felvilágosítással szolgál e hét végéig a cég megbízottja

HERZFELDER R. A. ur

Fehér Kereszt szaloda I. emelet II. ajtó.

Kívánatra az érdeklődő feleket meglátogatja. Oradékképes vezérképviselő kerestetik a megye részére.

Alkalmi vételek és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstművekben, Arad legnagobb óra és ékszerraktára

Deutsch Izidor

óras és ékszerész
Weitzer János-utca, Minorita-palota

Zálogcédulák

arany és ezüstművek, gyémánt és briliáns tárgyak a legmagasabb árban megétetnek vagy más tárgyra átcsorítottatnak
TELEFON 438 TELEFON 438

Értesítés!

Van szerencsém igen tisztelt vevőimet és az urihölgy közönséget értesíteni, hogy Arad, Zrinyi-utcában Amtman M.-né cég alatt

női kalap divattermemet

személyes vezetésem alatt megnyitottam.

Legujabb divatu tavaszi modell kalapjaim megérkeztek, igen kérem szives további pártfogásukat.

1075 Tisztelettel

Amtmann M.

női kalap divatterem.

Gyászkalap állandóan raktáron.

1822—1910. tkvi sz.

Arverési hirdetményi kivonat.

A kisjenői királyi bíróság, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy dr. Lázár Zoárd ügyvéd végrehajtónak Incsikás János és h. végrehajtást szenvedő elleni 28. kor. 90 fill. tökekövetelés és járulékal iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék, a kisjenői kir. járásbírósg területén levő Szintye községben és határában fekvő, a szintyei 702 sz tkvben A. I. 1—5 rdsz. a szántóra 1009 kor. ugyanott A. + 1. rdsz a ir. lóherésre 148 kor. a szintyei 699. sz. tkvben A. I. 1. rdsz. a számokra 106 koronában, ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fenntebb megjelölt ingatlan az 1910. évi május hó 9-ik napján délelőtt 9 órakor Szintye község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási ár 2/3-ánál alacsonyabb árban eladatni nem fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 %-át, vagyis 100 kor. 90 fillért 14 kor. 30 fill. és 10 kor. 60 fillért készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-c. 42. §-ában jelzett, árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3338. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes érték-papirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Vevő a bánatpénzt az árverés befejeztével nyomban a vételár 10% áig kiegészíteni köteles.

Kir járásbírósg mint tkvi hatóság.

Kisjenőn, 1910. évi február hó 23. napján.

Tabajdy,
kir. ítélőtáblai bíró.

1870

Értesítés!

Van szerencsém igen tisztelt nagyközönséget értesíteni, hogy Ruzicska Alajostól

Cimfastészeti műhelyt

átvettem s azt szakértelemmel tovább vezetem.

Főtörekvésem, hogy mélyen tisztelt megrendelőim igényeit figyelmes kiszolgálással legjobban kielégítek.

Szives pártfogását kérve, maradtam kitünő tisztelettel

Szabó Ferenc

cimfestő 1839

Chorin Áron-utca 2.

Nagymennyiségű

pléh-pánt

és

maculatura

jutányos áron

eladó.

Telefon 135.

GELLER I.

ékszerész.

Zsebórák

és VALÓDI

ezüstárak

nagy raktára.

ARAD,

Andrássy-ter 14.

Czipész-üzlet áthelyezés

Van szerencsém az igen tisztelt vevőimet és a nagyközönséget értesíteni, hogy régi jóhírnévnek örvendő

czipészüzletemet

szemben Kossuth-utca 8. sz. alá helyezem át, hol is a mai kor igényeinek teljesen újonnan rendezem be.

Főtörekvésem, hogy saját készítményű legdivatosabb női, férfi és gyermek-cipőimmel legjutányosabb árak mellett igen tisztelt vevőimet kielégítek.

Szives pártfogást kér, kitünő tisztelettel

Czernóczky Mihály,

uri és női cipész.

!! A Radiogenviz (Radiumemanatio) !!

ivó- és fürdőzkura alakjában legjobban pótolja a Gasteini kurát.

A Radiogenviz használata javalva van: csusz, köszvény, zsábák (ischias), neurastheniánál, hűdéseknel a tabetikusok lancináló fájdalmai ellen,
valamint gyengeségnél.

1850

!! Radiogeniszap !!

60-szor radioaktívabb a fangónál, kitünő fől-szívó-szer izzadmányoknál; többször is használható, tehát olcsó.

Aradon kapható: Ring Lajos gyógyszerésztárában.

Vidéki nagy városban jól bevezetett, kitünő forgalmu, elsőrendű

női divatterem

:: más vállalat miatt ::

azonnal is átadó.

Cim a kiadóban.

1239

Husvételi levelezőlapok

nagy választékban, gyönyörű kivitelben, jutányos árak mellett

Pichler Sándor

papros-, írószer- és üzleti-könyv raktárában kaphatók. ::

Szabadság-ter 1. sz.

401

Telefon 308. sz.

Afrana

a legjobb varrógép

házi és ipari célokra. — Kizárólagos raktár: 346

Koch Dánielnél

Deák Ferenc-utca 42.

:: Kedvező fizetési feltételek. ::

306 — 1910. sz.

Seiler Bertalan

paszományos és gombkötő-üzlete
Arad, Weitzer János-utca 13. sz.

Kész paszomány és gombkötő áruk

891 nagy raktára.

Rendelések a legizlésebb ki-
vitelben, gyorsan készíttetnek.

M. kir. államépítészeti hivatal, Arad.

Hirdetmény.

A szemlak községben jegyzői lak ujonnan való felépítése 17,894 korona 39 fillér összeggel határozatván el, szóban forgó munkák teljesítésének biztosítására folyó évi március hó 31-ik napjának délelőtt 10 órájára az aradi m. kir. államépítészeti hivatalban tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó a kiírási művelethez csatolt ajánlati minta szerint szabályszerűen kiállított és % -os ármeghatározást tartalmazó pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett ajánlataikat közvetlenül, vagy posta útján a kiűzött nap délelőtt fél tíz órájáig az aradi m. kir. államépítészeti hivatalhoz (Arad, gróf Apponyi Albert-ut 6. sz.) annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlat borítéka az ajánlati mintán közölt módon címezendő.

Az ajánlatban a vállalási végösszeg nemcsak számokkal, hanem betűkkel is kiírandók.

Ha az ajánlattevő bejegyzett cég, tartozik a cégjegyzési kivonatot és hiteles címpéldányt is mellékelni.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előírt és az ajánlati végösszeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek az az aradi m. kir. adóhivatalba közigazgatási letétbe történt letételét igazoló pénztári nyugta, vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolata csatolandó.

Az ajánlathoz készpénzt, vagy értékpapírt csatolni nem szabad.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó kiírási műveletek alólírott hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthető. Az ajánlati űrlapok ugyanott megszerezhetők, illetve a költségvetés és tervrajz másolata megrendelhető.

Arad, 1910. március hó 9-én.

M. kir. államépítészeti hivatal.

Képviselet és raktár; Magyar Ferenc urnál, Arad.

6938

A világ legtökéletesebb szépitő szere

a Hajós-féle Ibolya-Creme.

Ideális gyorsan tüntet el szeplőt, májfoltot,
bibircet, b vörösséget és bármely arctisztatlanságot.

Az eleg ne hölgyközönségnek kedvencz szépitőszere.

A párisi és londoni hygienikus kiállításokon az összes kiállított szépitőszerek közül az első díjat nyerte el. (Diszoklevél a nagy aranyérméktel.)

Ára egy tégelynek 1 korona. — Duppla nagyságu tégely 2 korona.

Óvakodjunk értéktelen utánzatoktól; a bevásárlásoknál csakis Hajós-féle Ibolya-Cremet tessék kérni és elfogadni.

Kapható a készítőnél

421

HAJÓS ÁRPAD gyógyszerertárban

Arad, Andrassy-ter 22., magyarázzal szemben,
továbbá minden gyógyszerertár, illatszertár és drogeriában.

Alapított
1840.

Rosenblüh K. és Társa.

Alapított
1840.

A tavasszi újdonságok már beérkeztek — új szövésű kelmék pompás pasztell színekben, ugyisintén blous kelmék — kirakatainkban már megtekinthetők.

Vászon és fehérnemű áruk kivételes olcsó eladása.

A nagy áremelkedés dacára **maradékok** továbbra is — a régi **oleso** árakhoz.

Finom szálú **pamuth vászon** mtr. **34 kr.**

Közép szálú **pamuth vászon** mtr. **32 kr.**

Mosott chiffen **madapolan** mtr. **32 és 34 kr.**

Bőr erős **alsólepedő varrás**
nélkül darabonként **1 frt. 40 kr.**

Most érkezett **3000 méter tiszta cérna vászon** maradék méterenként **72 és 78 krajcárért.**

Fentiekből **mintákat** is küldünk, kívánatra **többféleből egy 5 kg.-os csomagot** bizományba **választás céljából** küldünk — **visszaküldés a mi költségünkre történhet.**

461

Olcsó bevásárlási forrás!

Kilényi C. és Társa

a „Kék golyóhoz“ 291

Arad, József főherceg-ut 11. sz.

Vászon maradékok minden árban!

A tavaszi idényre! Ajánljuk
nagyválasztéku szövet, delain,
zephir és karton raktárunkat
a legolcsóbb áron.

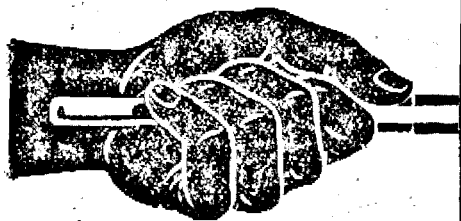
Fegyházban kötött harisnyák.

APRÓ HIRDETÉSEK.**Zálogházból**gyémánt és brillians fülbevalók
és gyűrűk, aranyláncok, minden-
féle ékszereket ezüstneműeket ki-
váltak és veszek. Farkas Streicher
Arad, Tököly-tér 1. 508**Angol hölgy**keres házat, hol teljes ellátás elle-
nében angol oktatást nyújthat.
Cim a kiadóban. 1369**Árzd és vidéke részére**képviselőt átadó. Oly agilis urakat
kérem jelentkezzenek, kik a jobb
magánfelekkel és kereskedőkkel
érintkeznek. Cim: Komlós, Buda-
pest, VII István-ut 32. 1386**Délutáni órákra**könyvelést és egyéb irodai teendőket
is elvállalok. Leveleket „Szerény
igények“ alatt a kiadóhivatal to-
vábbit. 1292**Áradhoz közelfekvő**pusztai háztartás önálló ellátására
egyszerű, jó gazdaasszony keres-
tetik, ki jól főz és a falusi háztar-
tás minden ágazatához ért. Belé-
pés ideje f. évi április hó 1. Cim:
Dr. Mittler Izidor Arad, Nádasy-
palota. 1373**Felsőruha varronő**ajánlkozik házakhoz vagy házon
kívül. Cim: Angyal-ut 16. 1375**Felső kereskedelmi iskolát**végzett, gyakorlottabb keresztény
fiatalember, ki katonai kötelezett-
ségének eleget tett, alkalmazást
nyer 150 kor. kezdőfizetéssel. —
Ajánlatok az eddigi alkalmaztatás
megjelölésével „Önálló“ jelige alatt
a kiadóba kéretnek. 1148**Fodrászüzlet**más vállalkozás miatt olcsón eladó.
Cim: Anlich Lajos-utca 19. szám.
1374**Eladó kocsi.**Egy Kölber-féle phaeton hajtókocsi
luxus kiállításban egy Kölber-féle
amerikaner, továbbá egy vászon-
fedelű vis-a-vis eladó. Bővebbet
Erzsébet-körut 22. a házmesternél.
1294**Lakás.**2 szoba, konyha és zárt folyosó-
val, esetleg nagy gyümölcsös-
kerttel tisztviselő családnál Arad,
Demeter-utca 111/a. kiadó. 1317**Társadalomtudományi**filozófiai és egyéb tudományos
művek (minden, a mi magyar
nyelven megjelent) kaphatók köl-
csönzésre Kerpel Izó kölcsönkönyv-
tárában, Aradon. Telefon 385. sz.
Ugyanilyen művek eladásra is
kaphatók új és használt állapot-
ban. Rongált dobozu levélpapírokat
minden elfogadható árban árusítom.
525**Saját termésű**kitűnő minőségű gyoroki boraimat
palackokban, új bor literje 28 kr.,
óbor 1906. évi 40 kr 1908. évit
34 krért árusítom. Polyák Lajos,
Teleky-utca 14. 1072**Modern***földszinti v. első eme-
leti uri lakás kerestetik
a főtéren vagy annak
közvetlen közelében. A
lakás 4-5 szoba, elő-
szoba, fürdőszoba és
megfelelő mellékhelyi-
ségekből állhat. Ajánla-
tokat lakás jelíggel a
kiadóhivatal továbbit.*
437**Cimbalomtanítást**elvállalok kezdők és haladóknak,
jutányos árban, biztos módszerrel.
Cim a kiadóhivatalban. 1302**Telefon 348.****Husserl Manó**
bádogos
vizvezeték szerelő.

Javítások 161

olcsón és gyorsan.
Arad, Szt. Pál-utca 11.**Három utcai**fürdő és előszoba áthelyezés miatt
Vécsey-utca 8. átadó májustól.
Lakbér 900 korona, értekezhetni
ugyanott. 1330**Kézimunka**műtermünkben fizető és tanuló-
leányok, valamint elárusító leányok
felvétetnek. Weisz és Benjámín.
1341**Zenei szenzáció!**Fráter Loránd, Balázs Árpád, Déry
József nótáskönyvei, ismertebb da-
lok, Rácsos kapu, rácsos ablak,
Ha te engem barna kis lány, Gyere
velem akác lombos falumba, A
fonóba, Száz szál gyertya, Ott ahol
a marosvize, Őszi rózsa, Hull a
zápor kün a pusztán, Darumadár.
Ezenkívül 120 magyar dal 8 kö-
tetben 5 korona egy-egy kötet
külön-külön 2 korona. Ingusz I.
és Fia zenemű-kereskedése An-
drassy-tér 16. 671**Keresek**egy száraz raktárt májustól no-
vemberig, mely alkalmas butorok
elhelyezésére. Ajánlatokat „butor“
jelíggel a kiadóhivatal továbbit.

Maradandó és tartós boldogságot

Waldmann I. ékszműves
Jegygyűrűi szerzik!
Ugyanitt a legszebb ékszerek és
nászajándéktárgyak olcsón
kaphatók.**Szabadság-tér 14.**
(Fiume kávéház mellett.) 567**Olcsóbb lett****a**
SZÉN!!A ki téli szén és kokszt szük-
ségletét már most szerzi be,
vagy jegyezteti elő, 25 %-ot
megtakarít!Légszuszogó kokszt 4.60 K.
100 kg.-ként.
Porosz salon kocszt 4.60 K.
100 kg.-ként.
Zsilvölgyi salon kocszt 4.— K.
100 kg.-ként.
Rostált portmentes faszén 6.— K.
100 kg.-ként.
Kovács szén — — 4.60 k.
100 kg.-ként.**Róth József**szénnagykereskedőnél 611
Arad, Eötvös-u. 3.
Telefon 63. sz.**MODERN JÉGGYÁRAK**hűtő- és fagyasztó-telepek, szállítását és teljes berendezését
mindenféle nagyságban elvállalja sok évi tapasztalatok alapján:**Kutányi Sándor** okl. gépész-
mérnök**Budapest, IV., Károly-körut 8.**Tervek- és költségvetésekkel legnagyobb készséggel szolgál
postafordultával.

Magyar Automobil Részvénytársaság Westinghouse Rendszer Arad.

Meghívás

A „Magyar Automobil Részvénytársaság Westinghouse Rendszer“ ezennel meghívja tisztelt részvényeseit a folyó évi március hó 30-án délután 4 órakor a gyár irodahelyiségében tartandó

I-ső évi rendes közgyűlésére.

TÁRGYSOROZAT:

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére 2 részvényes kiküldése.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése, valamint az 1909. évi zárszámadások és mérleg megvizsgálása, a mérleg megállapítása, a tiszta nyereség hovatfordítása, valamint az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása iránti határozathozatal.
3. A felügyelő-bizottság díjazásának megállapítása (alapsz. 40. §-a).
4. Lemondás folytán megüresedett egy igazgatósági és egy igazgató-tanács tag megválasztása (alapsz. 25. és 34. §-a szerint.)
5. Felügyelő-bizottság tagjainak az alapsz. 40. §-a alapján 3 évre leendő megválasztása.
6. Netaláni indítványok (alapsz. 21. §-a szerint.)

Az alapszabályok 17. §-a szerint minden részvény birtoka a közgyűlésen való részvételre egy szavazatra jogosít; felkéretnek a t. c. részvényesek, kik a közgyűlésen részt venni óhajtanak, hogy részvényeiket a közgyűlést megelőzőleg legalább 3 nappal az alant felsorolt letéti helyeken elismervény ellenében letéteményezni sziveskedjenek.

Aradon: A társaság pénztáránál.

Budapestben: A Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbanknál.

Nagybecskereken: Torontálmegyei takarékos és hitelbanknál.

Párisban: „La Societé“ Générale pénztáránál.

Arad, 1910. március hó 12.

Magyar Automobil Részvénytársaság Westinghouse Rendszer Igazgatósága.

Vagyon.

Mérleg-számla 1909. évi december hó 31-én.

Teher.

Készpénzkészlet		971 98	Részvénytőke:			
Pénzüintézeteknél elhelyezve		93667 74	2750 drb 400 kor. n. é. „A“ sor részvényre befizetve	881610		
Letétek		350	250 „ „ „ „ „B“ részvény	900000		1731610
Értékpapírok:			Különbö hitelezők			1806894
400 drb Magyar Autóforgalmi rt. részvény és egyéb értékpapírok		84500	Átmeneti tételek:			
Gyári ingatlanok		308862 66	„ megrendelésekre előre felvett összegek			2780 52
Gépek		135511 54	Nyereség			2681 88
Gyári berendezések, szerzőmunkák stb.		59592 5				
Iroda berendezések		9905 64				
10% leírás		990 64				
Árukészlet:						
aradi és budapesti áruaktár		48727 96				
bizományba adott áruk		154810 89				
Különbö adósságok		203538 85				
Szabadalmak és jogok		104304 41				
Budapesti üzlethelyiség átalakítási költségek		9000 0				
33 1/3% leírás		3296 17				
Alapítási költségek		1098 72				
20% leírás		3891 74				
Átmeneti tételek:		778 74				
folyamatban lévő megrendelésekre fizetett munkabérek, anyagok stb.		12216 71				
		191761 89				191761 89

Arad, 1909. december hó 31-én.

A könyvelésért:

Dicker József, s. k.
vezérigazgató.

Weinfeld Mór, s. k.
főkönyvvezető.

Pap Géza, s. k.
elnök-igazgató.

F. E. Drake, s. k.
igazgató.

H. W. Ostertag, s. k.
igazgató.

Varjassy Lajos, s. k.
igazgató.

Kunz József, s. k.
igazgató.

Jelen vagyon és teher-kimutatást a törvény és alapszabályok értelmében megvizsgáltuk és rendben találtuk.

A felügyelő-bizottság:

Dr. Dellimanich Lajos, s. k.
f. b. tag.

Dr. Fábry Sándor, s. k.
f. b. elnök.

Steinitzer Géza, s. k.
f. b. tag.

A felügyelő bizottság jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Az 1908. évi november hó 29-én megtartott alakuló közgyűlés bizalma által a Magyar Automobil Részvénytársaság Westinghouse Rendszer ügyvezetésének felügyeletével megbizva van szerencsénk a kereskedelmi törvény 195. §-ának, valamint az alapszabályok 41. §-ának megfelelőleg reánk rótt feladatunkról következőkben beszámolni.

A társulat ügykezelését több ízben megvizsgáltuk és úgy annak törvény és alapszabályszerű helyességéről, valamint a könyvvezetés pontosságáról megnyugtató tudomást szereztünk.

Az igazgatóság által elének terjesztett 1909. évi december hó 31-én

lezárt mérleget, nyereség és veszteség számlát, valamint a leltárakat behatóan átvizsgáltuk és a szabályszerűen lezárt fő, mint a segédkönyvekkel összehasonlítottuk és teljesen rendben levőnek és a valóságnak megfelelőleg találtuk.

Ennélfogva van szerencsénk a tisztelt közgyűlésnek a mérleg szerint mutatózó 2681 korona 88 fillér tiszta nyereség hovatfordítása tárgyában az igazgatóság által benyújtott indítványát elfogadásra ajánlani és kérjük a tisztelt közgyűlést, hogy az 1909. üzleti évre úgy az igazgatóságnak, mint a tisztelettel alulírott felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Arad, 1910. március 12.

A felügyelő bizottság:

Dr. Dellimanich Lajos s. k.,
f. b. tag.

Dr. Fábry Sándor s. k.,
f. b. elnök.

Steinitzer Géza s. k.,
f. b. tag.